

Årsrapport 2013

«Kirka mi»

Foto: Ann Kristin Stenshemmet

Hamar bispedømme

FORORD	1
TILSTANDSVURDERING	1
<u>I KIRKELIG SEKTOR – BEVILGNINGER TIL BISPEDØMMERÅD OG BISKOP</u>	<u>3</u>
1. GUDSTJENESTELIV	3
2. TROSOPPLÆRING	9
3. DIAKONI	15
4. KIRKE OG KULTUR	17
5. SAMISK KIRKELIV	19
6. EFFEKTIVITET OG IKT	19
<u>II PRESTETJENESTEN OG PRESTESKAPET</u>	<u>21</u>
7. PRESTEDEKNING OG REKRUTTERING	21
8. LEDELSE AV PRESTETJENESTEN	25
9. LIKESTILLING	30
10. BEREDSKAP	32
<u>III FORVALTNING</u>	<u>33</u>
<u>VEDLEGG</u>	<u>36</u>

Forord

I fjorårets rapport gjennomførte vi en systematikk for å tydeliggjøre de enkelte ledd i vurderingen av de ulike mål. Som omtalt i fjorårets forord, så vi klare utfordringer ved å gjøre dette. Evalueringen viste at prosessen har bevisstgjort både proster og bispedømmeadministrasjonen i forhold til å behandle mål og resultat på en fruktbar måte. Dette har igjen fått konsekvenser for utarbeidelse av handlingsplaner, hvor nå bl.a. risikovurderinger er kommet inn som en naturlig del. Vi har derfor videreført en tilpasset metodikk i år, der vi finner det relevant.

Når det gjelder vedlegg, har vi dette året valgt å legge ved handlingsplan for 2014 siden den viser hvilke grep vi har tatt for å både få mål til å henge sammen og prioritere. Samtidig tydeliggjør planen hvor vi skal legge ressurser i å samhandle på tvers av avdelinger. Med all fokus på beredskap har vi, i tillegg til omtale under eget punkt i rapporten, også valgt å vedlegge bispedømmes helhetlig plan, samt helt konkret en tabletop- øvelse som fungerte godt i samhandling mellom de to arbeidsgiverlinjene i kirken.

Vi har, som foregående år, bestrebet oss på å besvare det vi blir bedt om på en nøktern måte. Dette medfører både at omtale av enkelte satsingsområder må velges bort – og at vi ikke bruker mye plass på å beskrive alt vi får til og synes vi lykkes med. Utfra en helhetlig og samlet vurdering uttrykker Hamar bispedømmeråd og biskop stor tilfredshet med gjennomføring av prosesser og resultatoppgjør.

Tilstandsvurdering

Kirken er blitt god til å få frem statistikker, utforme målsettinger og indikatorer, vurdere risiko og beskrive tiltak, utarbeide kommunikasjonsplaner og prosjekter, arbeide med å fornye liturgier og kirkemusikk, valgordninger og kirkeordning, og å løse båndene til staten. «Hadde det bare kommet flere folk i kirka av den grunn – », er det sagt.

Skal vi forholde oss til statistikkene, gjør det ikke det. Kurvene både for gudstjenestebesøk og antall gudstjenester er synkende. Det samme gjelder for antall dåp, vigslar og gravferder, det siste dog i meget beskjeden grad.

Kirken må, som alle virksomheter, kontinuerlig stille spørsmål om dens bruk av ressurser prioriteres i forhold til det og dem vi er til for. Hva vil det si å være kirke i dag, og hvordan kan vi best møte den situasjonen? Til sammen har vi et godt underlagsmateriale, alt fra statistikker til utredningen om Det livssyns åpne samfunn. Og vi har en omfattende kilde i form av erfaringsbasert læring.

Basert på fjorårets funn og erfaringer vil vi her løfte frem to tema som etter vår oppfatning bør utgjøre et vesentlig grunnlag for kirkas strategier fremover. Det ene gjelder medlemmene i kirka som målgruppe, det andre et styringsparameter for alle oss som arbeider innen kirka.

Gudstjenestebesøket indikerer et paradigmeskifte i kirkesøkningen. Årlig kirkebesøk i landet er nå ca 6 mill. Meningsmålinger forteller at de fleste av de som går i kirka er der 1–2 ganger pr år, ved dåp, konfirmasjon, jul, allehelgen, skole- og barnehagegudstjenester. Prosten i Sør-Østerdal anslår dette til å utgjøre ca 3,4 mill kirkebesøk, dvs ca 2,8 mill som gjennomsnittlig går 1-2 ganger til gudstjeneste i året. Det resterende antall på 2,6 mill er de som går oftere til gudstjeneste. Bruker vi et forsiktig anslag på 8-9 ganger pr år, ender vi opp med en gruppe på ca 300 000 personer. Her vil det naturligvis være store geografiske forskjeller. Statistikk viser at det er den lille gruppen som minker, og den store gruppa vokser.

Vi har påpekt det før, og vil gjenta det igjen, at kirkebesøk i forbindelse med gravferder bør inn i statistikk materialet. Gravferder fordeler seg antakelig tilnærmet likt på de to gruppene omtalt ovenfor, og endrer ikke forholdet mellom dem. Men folk går til kirke ikke 1, 2, men 3 ganger pr år medregnet gravferd.

«Folk forholder seg utvelgende til gudstjenester, gjennom relevans og interesse, og gjennom tilhørighet ved kirkens livstolkende riter og symbolhandlinger», skriver prosten i Sør-Østerdal. Her ligger både en forklaringsmodell og et grunnlag for strategi når det gjelder å ivareta og øke folks tilknytning til folkekirken.

Det er en fellesnevner i Hamar bispedømmes vurderinger av erfaringer fra arbeidet de siste årene, som ble kraftig forsterket i løpet av 2013. Skal vi kunne møte og ta tak i utfordringene vi står ovenfor ved å 'vekke og nære det kristelige liv', må fokus på tverrfaglighet og samvirke styrkes – i alle ledd.

Parallelt med endringene i folks kirkevaner, har kirken allerede tatt grep med reformer innen trosopplæring og gudstjenesteliv. Trosopplæringen skal gi kirken større kontaktflate med unge mellom 0 og 18 år. Gudstjenestereformen skal gjøre gudstjenesten mer stedegen og åpne opp for mer deltakelse. I oppstartsfasen erfarer vi slitasje blant både ansatte og kirkemedlemmer. Reformene innebærer at det er mye nytt å sette seg inn i for alle grupper ansatte. Mange sitter med en opplevelse av at det nye kommer i tillegg til alt det andre de må gjøre. Andre ser ikke hvordan de kan bidra. Strategien kan raskt bli å minimalisere sin involvering i nye oppgaver. Vår opplevelse er at det i for stor grad fortsatt arbeides fragmentert lokalt, selv om situasjonen og reformene fordrer økt samarbeid.

Trosopplæringen har ført oss tettere på menighetene, og gitt oss kunnskap om hvordan vi må arbeide også på andre områder, som diakoni, gudstjenesteliv, misjon. Vi har avdekket behov for mer helhetlig og systematisk tenkning. Dette utfordrer våre "slik har vi alltid gjort". Både i arbeidet i menighetene og i hvordan vi må arbeide på bispedømmekontoret.

Ressursene til å møte utfordringene ligger lokalt i menighetene. Eierskap og samhandling om de nye reformene i stabene er en forutsetning for å lykkes. For at vi skal kunne støtte prosessene og bidra til endring, må vi tettere på for å forstå den lokale kirkevirkeligheten.

Reformene i kirken krever mer enn ny kunnskap og informasjon. Relasjonsbygging og tillit er avgjørende for å oppnå resultater. Mange steder har et såpass enkelt grep som å lage faste rutiner for felles stabsmøter og stabssamlinger, igangsatt gode prosesser. Samtale om samhandling og eierskap bidrar til endret forståelse av egen rolle og egne muligheter for å bidra inn i helheten.

Sist, men ikke minst, er trygghet og forutsigbarhet nøkkelord for en kirke hvor det som står fast, er det å leve i og med en endringsprosess. Det er uro blant presteskapet og kirkelig tilsatte, så vel som det enkelte medlem, knyttet til fremtiden for folkekirken – en opplevelse av å være i ferd med 'å miste noe'. Alle kirkelige medarbeidere på hvert sitt nivå, ansatte så vel som valgte og frivillige, må ta sin del av ansvaret for å ivareta medarbeideres og det enkelte medlems tillit og tro på at kirken vil være der med sine verdier for folket i fremtiden.

I Kirkelig sektor – bevilgninger til bispedømmeråd og biskop

Hovedmål:	Den norske kirke skal være en landsdekkende, lokalt forankret kirke, som inviterer mennesker i alle aldre og livssituasjoner til tro og fellesskap. Kirken skal bidra til å styrke lokalsamfunn, målbare menneskeverdet og utfordre til solidaritet. Bevilgningene under kapitlet skal understøtte Kirkemøtets mål for Den norske kirke som en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke.
------------------	--

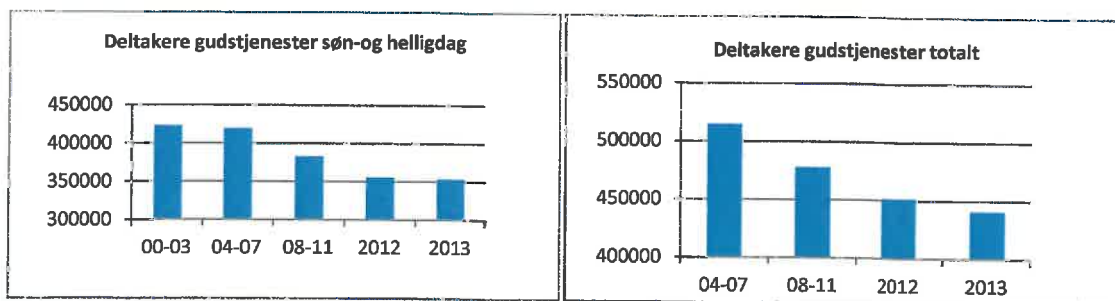
A) Kirkerådet og bispedømmerådene skal legge til rette for at Kirkemøtets mål og strategier kommer til anvendelse i menighetene.

1. Gudstjenesteliv

Delmål	Kirkens gudstjenesteliv skal fornyes slik at det gir rom for større fleksibilitet og valgfrihet i menighetene, mer involvering fra flere deltakere og sterkere stedlig forankring
Resultatmål	Øke gudstjenestedeltakelsen
Resultatindikatorer	Gjennomsnittlig deltakelse pr. gudstjeneste Gjennomsnittlig deltakelse pr. gudstjeneste på søn- og helligdager

1.1 Gudstjenestedeltakelse og gudstjenesteantall

- Gudstjenestedeltakelsen på søn- og helligdager synker mindre enn deltakelsen totalt.
- Gudstjenesteantallet går fortsatt nedover
- Gudstjenesteforordningen er under press

I 2013 var gjennomsnittlig deltakelse pr gudstjeneste på søn- og helligdag 76 personer. For alle gudstjenester var deltakelsen i gjennomsnitt 75. Begge tall viser en stigning fra i fjor, men bak tallet skjuler det seg en reell nedgang. Gudstjenestedeltakelsen synker i bispedømmet.

Endringene for deltakelsen på gudstjenester på søn- og helligdager er bare 0,5 % det siste året. Men siden perioden 2004-2007 har deltakelsen sunket med 16 %. Fra 2012 til 2013 sank den totale gudstjenestedeltakelsen med 2 %. Siden perioden 2004-2007 er nedgangen på hele 14 %. Dette kan sees i tabellen på neste side.

	2004-07	2008-11	2012	2013	Endring siste år	Endring fra 04-07
Deltakere søn- og helligdag	419 680	383 264	355 814	353 910	-0,50 %	-16 %
Gudstj på søn- og helligdager	5044	4894	4738	4665	-73	-379
Gjennomsnitt pr søn- og helligdag	83	78	75	76	1	-7
Deltakere alle gudstjenester	514 930	477 945	452 279	441 553	-2 %	-14 %
Gudstjenester totalt	6 416	6 340	6 078	5 882	-196	-534
Gjennomsnitt deltakere alle gudstj	80	75	74	75	1	-5

Resultatindikatoren er med andre ord ikke treffsikker, ettersom gudstjenesteantallet er synkende. Da hjelper det ikke at gjennomsnittlig deltakelse holder seg stabil til stigende. Fra 2012 til 2013 sank det totale gudstjenesteantallet i bispedømmet med 196. Forskjellen siden perioden 2004-2007 er 534 færre gudstjenester totalt. Disse tallene bekreftes som en trend i store deler av landet jf. Etatsstatistikk for 2013, som viser en nedgang på 2 % siste året.

Vi ser en klar tendens til at gudstjenesteforordningen ikke følges. Det kuttet både i små og store sokn.

Det skjer også positive endringer i gudstjenestearbeidet. Flere involveres i og flere ulike mennesker bruker sin lokale kirke. De menigheter som arbeider systematisk med å øke bredden av mennesker som deltar i gudstjenesten, gjennom integrering av trosopplæringstiltak og samspill med ulike lag og grupper i lokalsamfunnet, erfarer god deltakelse. Menighetsråd har gjennom arbeidet med grunnordningen blitt mer ansvarliggjort og fått mer kunnskap om gudstjenesteplanlegging og liturgi. I tillegg til gudstjenester relatert til konfirmasjonstid og dåp, er det de store gudstjenestene i løpet av året som påvirker deltakelsen mest. Her utgjør selvsagt julaften en stor andel av deltakelsen, men også gudstjenester for skoler og barnehager. Tilstandsrapporten for Den norske kirke peker på at de på landsbasis utgjør 9,7 % av gudstjenestene. I vårt bispedømme er dette tallet ca 9 %. Det er av stor verdi for folkekirken at bredden av dens medlemmer får kjennskap til kirkens rom og riter, derfor legger bispedømmet og Hamar biskop vekt på gode relasjoner til skoler og barnehager.

Vurdering av måloppnåelse

Måloppnåelsen er svært god etter de gitte resultatindikatorer, men ikke tilfredsstillende i forhold til å opprettholde gudstjenestedeltakelse,- og antall. Gudstjenestedeltakelsen på søn- og helligdager har en ubetydelig nedgang fra 2012. For gudstjenester utenom søn- og helligdag ser vi dårligere tall. Dette kan ha noe med tellemåte å gjøre, en må derfor avvente, og se om trenden fortsetter. Det knytter seg noe usikkerhet om hva som faktisk regnes som en gudstjeneste, og hva en skal telle som hva. En særlig utfordring er det med alle fellesgudstjenestene som foregår i trosopplæringsregi («Hekta» i Håkonshall, «Natta» i Kongsvinger, TT på Gjøvik, Kragerøleiren og andre konfirmantleirer). Det er svært uheldig hvis det finnes flere uregistrerte gudstjenester og gudstjenestedeltakere. Registrering av data må tilpasses reformene og nye måter å arbeide på. Vi etterlyser derfor retningslinjer om en ens praksis i statistikkføring for å synliggjøre den reelle aktiviteten.

Gjennomsnittlig antall gudstjenestebesøk pr innbygger og pr medlem i prostiene				
	Antall innbyggere	Gj snittlig antall gudstj besøk pr innbygger	Antall medlemmer i Dnk (uten tilhørige)	Gj snittlig antall gudstj besøk pr medlem
Hamar domprosti	56 239	0,9	43 947	1,1
Ringsaker prosti	33 406	1,0	27 863	1,2
Solør, Vinger og Odal prosti	53 339	0,9	44 814	1,1
Sør-Østerdal prosti	35 309	1,2	29 071	1,5
Nord-Østerdal prosti	15 299	1,4	12 773	1,7
Nord-Gudbrandsdal prosti	25 010	1,5	21 842	1,7
Sør-Gudbrandsdal prosti	45 782	1,3	36 734	1,6
Toten prosti	57 172	1,2	47 210	1,4
Hadeland og Land prosti	41 335	1,2	34 752	1,4
Valdres prosti	17 955	1,8	15 143	2,1
Hamar bispedømme totalt	380 846	1,2	314 149	1,4

Ikke overraskende har små sokn større grad av delaktighet. Oppslutningene er prosentvis høy om det som skjer i kirken, enten det er gudstjenester, kirkelige handlinger eller trosopplæringstiltak.

Vi ser forskjeller i antall gudstjenester pr medlem og pr innbygger mellom prosti med folkerike sokn og prosti med særlig mange bygdesokn. I tabellen ovenfor ser vi at Valdres, Nord-Østerdal og Nord-Gudbrandsdal prostier har et gjennomsnittlig gudstjenestebesøk på 1,5 til 1,8 pr innbygger i 2013 eller 1,7 til 2,1 pr medlem. Tilhørigheten til kirken som fellessted og samholdet i lokalsamfunnet er sterkest i små sokn. Det gir prosentvis høy deltakelse på gudstjenester og kirkelige handlinger, når disse berører livet i soknet. De folkerike områdene sliter mer med å involvere bredt.

Nedgangen i antall gudstjenester er alvorlig. I Solør, Vinger og Odal prosti har gudstjenestetallet gått ned med 184 gudstjenester siden perioden 2004-2007. Årsaken til de synkende gudstjenestetall er sammensatt. Prostene i prostemøtet angir følgende ulike grunner:

1. Dårlig deltakelse: De lavest besøkte gudstjenestene kuttet ut, for eksempel 2. dag påske og jul.
2. Bemanning: Ustabilitet i prestedekning, mer fokus på prestens arbeidstid.
3. Dårlig fellesrådsøkonomi: Mangel på midler til betjening og oppvarming
4. Satsing på fellesgudstjenester: Gudstjenestearbeid og trosopplæring har ført til ønske om å forene ressursene på tvers av soknegrenser.

Risiko og vesentlighetsvurderinger

Den største utfordringen kirkens gudstjenesteliv står overfor er hvordan den kan styrke og bevare de brede tilknytningene kirken har med sine medlemmer. Dersom dåpstill og konfirmasjonstill går ned, får det naturlig nok store konsekvenser for gudstjenestedeltakelsen.

Prosten i Sør-Østerdal skriver: «Det er den store gruppa som er bærer gudstjenestene i Norge. Nedgangen i gudstjenestebesøket, 15 % på 15 år, kommer av at den lille gruppa minker. De som går 1-2 ganger pr år har hittil vokst i antall. Men dette er nå i ferd med å endre seg. Når det blir færre dåp, blir det færre konfirmanter, og ikke like mange går på julaften. Da minker den store flokken... Når det ikke er barn å døpe i utkantsoknene og ingen å konfirmere, når skal da folkets tilhørighet til kirka aktualiseres i tillegg til gravferd og høytider?»

Færre gudstjenester gir høy sannsynlighet for færre gudstjenestedeltakere. Noen hevder at en med færre gudstjenester får brukt mer ressurser på den enkelte gudstjeneste. Dette kan være riktig til en viss grad, men det skal mye til å få like mange gudstjenestedeltakere dersom reduksjonen fortsetter. Noen fellesrådsområder har hatt et uforholdsmessig høyt gudstjenesteantall, og har fått godkjent en

lavere forordning. Men risikoen for at det kuttes i gudstjenester uten at det øker antall deltakere totalt, er svært stor.

Behov for endringer i strategier og tiltak

Delmål for gudstjenestelivet i Den norske kirke må endres. Det setter for lite fokus på større delaktighet i kirkens gudstjenesteliv for det brede lag av kirkens medlemmer. Fokuset på valgfrihet og fleksibilitet som en hovedverdi, har vist seg å være en avsporing. Vi har over tid sett at færre går ofte i kirken. Det har en greid å kompensere med at flere ulike mennesker går i kirken ved anledning. Disse anledningene styrkes gjennom trosopplæringen. De svekkes hvis ikke noe gjøres for å styrke dåpsprosenten, eller dersom vi som kirke ikke tar alle våre møtepunkter med mennesker like alvorlig.

Derfor bør det settes søkelyset på de kirkelige handlingene som vesentlige relasjonsstyrkende møter mellom kirken og dens medlemmer. En folkekirke som har det geografiske soknet som enhet, vil ved å ha fokus på å styrke delaktighet i bredden, også i folkerike sokn, kunne samle mennesker i alle aldre og livssituasjoner til tro og fellesskap. Oppmerksomhet mot bredde kan gi en styrking av både gudstjenestelivet, rekrutteringen til råd og utvalg, og til kirkelig tjeneste.

Vi har pekt på flere faktorer som påvirker gudstjenesteantallet. Det nye er at gudstjenester kuttes for å øke deltakelse og involvering. Vi vil arbeide med å identifisere i hvilke gudstjenester nedgangen kommer spesielt. Dette må også få konsekvenser for arbeidet med menighetenes årsplan for gudstjenestene. Dernest må vi se på suksesskriterier hos de sokn som erfarer stabil til økende gudstjenestedeltakelse.

Gudstjenesteantallet må holdes oppe, men forordningene må forskyves og justeres noe mellom menighetene. Dette ønsker vi i Hamar bispedømme å ta tak i ved å starte en prosess der vi sender en foreslått forordning ut til menighetene på høring høsten 2014, og fastsetter ny gudstjenesteforordning våren 2015. Det må også arbeides for en felles definisjon av forordnede gudstjenester for hele Den norske kirke. Den felles faglige ledelsen av arbeidet med gudstjenester og trosopplæring må styrkes.

Dåp i Gjesåsen kirke 10. mars 2013. Prest Thomas Midsund.

Foto: Maria Birkeland

1.2 Gudstjenestereform, liturgisk musikk, trosopplæring & gudstjenesteliv

- Gudstjenestereformen var nødvendig og positiv, men krever en offensiv tenkning av kirkens ansatte.
- Utprøvingen av liturgisk musikk er en for stor utfordring for lokalkirken
- Trosopplæringen styrker gudstjenestelivet, når reformens ideal om tverrfaglighet og delaktighet blir tatt på alvor.

Gudstjenestereformen var nødvendig. Nedgangen i gudstjenestedeltakelsen viser dette. Å se gudstjenesten som en skapelsesprosess, er i ferd med å bli en mer utbredt tilnærming til gudstjenestearbeidet. Vi har snakket mye om at alle gudstjenester er en hendelse i tid og sted, som

involverer alle de som skal medvirke og alle som kommer til kirken den dagen. Tallene for gudstjenester på søn- og helligdager i 2013 viser bare et par tusen færre enn i 2012. Vi kan håpe at reformens fokus på delaktighet og involvering omkring søndagens hovedgudstjeneste har tilvirket mer stabile deltakertall. Men arbeidet tar tid, og trykket må holdes oppe.

Flere proster rapporterer at reformen overlot for mye til menighetsrådene. Det kirkelige demokratiet ble satt på prøve når grunnordningen ble så detaljfokusert. Prester og kirkemusikere må være pådrivere og veiledere i arbeidet med gudstjenesten, og har slik stor innflytelse på resultatet. Dette må ikke undervurderes. Hamar bispedømme arrangerte i april 2013 en felles fagdag for disse to faggruppene med gudstjenestenes samspill og regi som tema. Bispedømmets kirkemusikalske fagråd er en viktig ressurs for bispedømmerådet, og bidro godt inn i planleggingen av fagdagen. Prostene ble videre utfordret til å ta initiativ til en prostisamling med samme tema for de samme faggruppene. Noen er gjennomført, andre vil gjennomføre det våren 2014.

Det ble oppmuntret til utstrakt utprøving av liturgisk musikk gjennom det nasjonale kurslederkurset for gudstjenestereformen. Kursene i Hamar fulgte dette opp. Bispedømmet kjøpte permen med liturgisk musikk til alle prester. Dette har resultert i at ca 75 % av menighetene har valgt noe, eller mye, ny liturgisk musikk. Der en har funnet fram til god enighet i samme område, og der kirkemusiker og liturg er gode pådrivere, virker ny liturgisk musikk til fornyelse av gudstjenestelivet.

Vi har i løpet av 2013 også fått sterke innmeldinger om utfordringer ved at menighetene har valgt mye forskjellig musikk. Noen kaller dette stedegengjøring, men det kan ikke være kontekstualisering å variere gudstjenesten fra sokn til sokn i samme dalføre. Avgjørelsen om kirkens liturgiske musikk overlates nå til smak og behag hos enkeltpersoner lokalt, og enheten settes på spill. Dette er krevende, både for vikarer, trosopplæringstiltak og kirkegjengere. Prosten i Toten skriver at «*Det kan være grunn til å spørre om uro omkring valg av ny liturgisk musikk har hatt en negativ effekt på fremmøte.*» Hamar bispedømmeråd har sendt to brev til Kirkerådet der vi ber om at prøveperioden må avsluttes i 2014, og at det blir igangsatt en tydelig systematisering av erfaringene. Kirkevergelaget og Kirkemusikalsk fagråd støttet bispedømmerådets anmodning, men utprøvingen er nå vedtatt å vare helt til 2017. Det beklager vi.

Vurdering av måloppnåelse

Trosopplæringen er en vitamininnsprøytning for gudstjenestelivet i Hamar bispedømme. Prosten i Nord-Østerdal uttrykker at trosopplæringen «*gir familiene en grunn til å gå til gudstjeneste. Gudstjenestene er levende og flere blir involvert i gjennomføringen. Dette er veien å gå for å øke gudstjenesteframmøte og samtidig formidle budskapet til den unge generasjon.*»

Tilstandsrapporten for Den norske kirke 2012 viser til at familie- og barnegudstjenester utgjør hele 14,5 prosent av den totale deltakelsen (2012). Legger en til konfirmasjonsgudstjenestene, som utgjør 14,4 prosent, ser en hvor avgjørende trosopplæringen er for gudstjenestedeltakelsen. Dette bildet er gjenkjennelig for vårt bispedømme. Prosten i Sør-Østerdal skriver: «*Med et foreløpig realistisk mål om å nå 35 % oppslutning om tiltakene (se trosopplæringens egne rapporter) vil dette fullt utbygd i dette prostiet bety ca 4 000 i økt besøkstall til gudstjenestene. Det er ca 9 %. På det utviklingstrinn trosopplæringen er i SØ i 2013, er besøkstallet i gudstjenesten opp ca 3-4 % som resultat av trosopplæringen (ca 1 500).*»

Måloppnåelsen for gudstjenestereformen er fremdeles vanskelig å spore, men vi vet ikke hvordan tallene hadde vært uten reformen. I virkeligheten har flere sokn i bispedømmet arbeidet ut fra tanken om stedegengjøring og bred involvering lenge før reformen ble innført. Det tar tid å bygge systematisk økt involvering i gudstjenestene, og det kan ofte være nok med et skifte i prestestillingen for å rive mye av grunnlaget bort.

Hamar bispedømme har høy måloppnåelse når det gjelder utprøving av ny liturgisk musikk (75 %). Vi vurderer likevel dette som en krevende utfordring. Variasjonstilfanget av ny liturgisk musikk er både til inspirasjon og hodebry. Det som skulle være bærende symboler, oppleves flere steder utrygt både for ansatte, for barna/de unge i trosopplæringen, og for gudstjenestedeltakere.

Risiko og vesentlighetsvurderinger

Det er avgjørende å ha stadig fokus på fornyelsen av kirkens gudstjenesteliv. Fornyselsen må dyktiggjøre kirkens medarbeidere til samspill med stedets liv og menneskelige ressurser. Fornyselsen må ikke handle om størst mulig valgfrihet. Systematisk, tverrfaglig og langsiktig arbeid er et avgjørende suksesskriterium.

Ny liturgisk musikk er avhengig av god faglig ledelse og samordning i samme arbeidslag/fellesrådsområde. Klarer en ikke det, kan det være formålstjenlig for menighetene å bruke musikken fra 1977. Uorden og forvirring kan i verste fall føre til fremmedgjøring, og at Den norske kirkes fellessang svekkes. Vi mener dette er en svært alvorlig konsekvens for folkekirken.

Der trosopplæringstiltak munner ut i en gudstjeneste, gir det positive utslag for gudstjenestedeltakelsen, men også for oppslutningen om trosopplæringstiltaket. Det blir en familiebegivenhet. Forutsetningen for å lykkes med dette er de ansattes felles eierforhold til trosopplæringen og til gudstjenesten. Respekt for, og innsyn i, hverandres arbeidsoppgaver er viktig.

Behov for endringer i strategier og tiltak

Prostikonvent er flere steder blitt tverrfaglige fora, der alle faggruppene som arbeider med gudstjeneste, trosopplæring og diakoni kan møtes. Dette bør videreutvikles. Prostivise fagdager i samarbeid med kirkeverger/fellesråd bør styrkes.

Det må arbeides mer med å styrke samhandling og tverrfaglige fellesskap i menighetene. Det varierer i hvilken grad stabsmøter holdes regelmessig.

Den felles faglige ledelsen av arbeidet med gudstjenester og trosopplæring må styrkes.

1.3 Pilegrimsarbeid / fjellprest

Totalt antall vandrere på pilegrimsvandring som menighetene arrangerer har vært noe stigende, 2 750 i 2013 sammenlignet med 2 575 i 2012, men dette er fortsatt lavere enn 3 226 vandrere i 2011.

Tross fire års drift ved de fire regionale pilegrimssentrene har samarbeidet med menighetene vært varierende. Da sentrene ble opprettet i 2009, med tilsynelatende godt med driftsmidler, utløste det store forventninger i kirken både når det gjelder økonomisk støtte til åpne kirker og utvikling av vandring. Prosten i Ringsaker skriver: «Pilegrimssenteret spør nok mer hva kirken kan bidra med enn hva pilegrimssenteret kan stå til tjeneste med overfor kirken. Akkurat det skulle gjerne vært litt annerledes. Det hadde vært ønskelig med mer ressurser til kirkelig pilegrimsarbeid via pilegrimssenteret, og flere frivillige ledere til pilegrimsvandring langs leden.»

Hun minner også om at de fleste vandrere går på den tiden av året da prestene avvikler ferie og det ikke finnes ekstra ressurser å sette inn.

Pilegrimer ved St. Thomas kyrkja. Foto: Carl Ph. Weisser

Fjellprestene i Valdres og Trysil fortsetter å befestе sin stilling. Næringsaktørene i Trysil vurderer å utvide samarbeidsprosjektet med kirken, og er åpen for økt bevilgning. I forhold til en generell nedgang i antall besøkende i kirkene på juleaften, skriver prosten i Sør-Østerdal: «Sokn med utpreget fritidsbebyggelse kan notere økning i deltakelse på juleaften. Kirkene i fritidsområdene må ikke stå mørke og tomme på juleaften!» Prosten i Valdres melder om en «stadig økende etterspørsel etter tjenester for folk som ikke er fast bosatt i distriktet. Fjellpreststillingen er i stor grad med å ta unna for disse ekstratjenestene.»

2. Trosopplæring

Delmål	Trosopplæringsreformen skal videreføres, med sikte på å utvikle et systematisk og sammenhengende trosopplæringstilbud for alle dømte mellom 0 og 18 år.
---------------	--

2.1 Utbredelse

Resultatmål	Øke utbredelsen av trosopplæringsreformen
Resultatindikator	Andel menigheter i bispedømmet som er tilført trosopplæringsmidler i 2013

Hamar bispedømme har ikke hatt innvirkning på tempoet i opptrappingen av reformen.

I bispedømmet har 7 prostier og tidligere Solør prosti, som til sammen utgjør 132 sokn, fått full tildeling. Det er 2 prostier og tidligere Vinger og Odal prosti, hvor 9 av soknene har tildeling til spesifikke alderstrinn. I tillegg er det ett regionalt prosjekt som betjener 40 menigheter i bispedømmet.

Alle menighetene i **gjennomføringsfasen**¹ uttrykker at det er krevende å lage en involverende prosess og starte nye tiltak. Et kritisk punkt i den første fasen etter tildeling er når alle vedtak i menighetsråd, fellesråd og bispedømmeråd er fattet om organiseringsform og tildelingssum. Utålmodighet i menighetene over at de økonomiske midlene ikke blir synlige raskt gjennom resultater, står i et spenningsforhold til en bred og involverende prosess hvor eierskap skal forankres i staber og menigheter. Framdrift etter vedtak i den enkelte enhet, avhenger av om det er noen menneskelige ressurser som har et hovedansvar i å drive prosessen framover. Det er meget krevende å sette reformprosessen i gang der hvor tildelingen er lav og skal dekke et stort geografisk område.

Utstrakt prosessveiledning fra bispedømmekontoret med vekt på eierskap og involvering er spesielt viktig i de første to årene. I det tredje året er veiledning på planutforming, sammenhengen og systematikken viktig for å sikre at godkjenning av planer kan skje. I **driftsfasen**² virkeliggjøres godkjente lokale planer og tiltak igangsettes etter godkjent opptrappingsplan.

Prostier som ikke er tildelt midler til alle menigheter viser liten entusiasme i forhold til reformen. Menigheter i **mellomfasen**³ er i en uavklart situasjon.

¹ *Gjennomføringsfasen* starter med tildeling til hele prostiet fulgt av arbeid med lokale trosopplæringsplaner som etter tre år legges frem for biskopen til godkjenning.

² *Driftsfasen* følger etter trosopplæringsplanene har blitt godkjent av biskopen.

³ *Mellomfasen* favner menigheter som får tildelt midler til enkelte tiltak, men som venter på full tildeling til alle årstrinn og til hele prostiet.

Videreføring av prosjektet som betjener 40 menigheter i 8 prostier er truet dersom tildelingen gjennom reformen kuttes. Konsekvensen for vertsfellesrådsorganisering er det ikke tatt høyde for ved godkjenning av dette som et trosopplæringsprosjekt i 2007. Her reises helt andre problemstillinger enn ved overgangsordninger av menighetsprosjekter i mellomfasen som har tilknytning til ett prosti.

2.2 Omfang og oppslutning

Resultatmål	Omfanget av trosopplæringstilbudet i menighetene
Resultatindikator	Gjennomsnittlig antall timer trosopplæringstilbud i menigheter med godkjent plan

I Hamar bispedømme tilbyr menigheter i driftsfasen gjennomsnittlig 260 timer trosopplæring til barn og unge, og gjennomfører 222 timer. I 2012 var det 296 planlagte timer, og 247 timer ble gjennomført. Landsgjennomsnittet er 278 planlagte timer og 210 gjennomførte timer.

Resultatmål	Oppslutningen om trosopplæringstilbudene
Resultatindikator	Gjennomsnittlig deltakerandel ved et utvalg trosopplæringstilbud i menigheter som har godkjent plan

I Hamar bispedømme er gjennomsnittlig deltakerandel på 7 utvalgte breddetiltak i driftsfasen 54 % eller 3 104 barn og unge. Dette tangerer oppslutningen fra i fjor. På landsbasis er deltakerandelen på de samme 7 tiltakene 49 %.

Nedgangen i både planlagte og gjennomførte timer, kan i stor grad forklares ved at antall godkjente planer som tallene hentes ut fra er 24 planer i 2012 og 45 planer i 2013. Ved at flere menigheter kommer i driftsfasen, er variasjonen i planlagte og gjennomførte timer større. Sees omfanget opp mot oppslutningen, viser tallene at antall barn og unge som deltar på 7 utvalgte tiltak holder samme oppslutningsprosent som oppslutningen ved samme 7 tiltak i 2012. Antall planer som tallene på oppslutning telles ut fra, har en økning med 21 planer og favner 54 % av barn og unge, også med 21 flere planer.

Konfirmanter med i «Rock the Church» i Sel kirke.

Foto: Randi Bakken

Vurdering av måloppnåelse

Sett i lys av at menighetene fortsatt er i en opptrapping frem mot fullt utbyggede tiltak for alle i målgruppen 0 til og med 17 år, er vi tilfreds med antall planlagte og gjennomførte timer i 2013.

Hamar bispedømme er tilfreds med at oppslutningen er konstant i de 7 utvalgte tiltakene også når antall menigheter i driftsfasen øker. Blant de 7 utvalgte tiltakene, er det tiltaket etter konfirmasjon for 16-åringer som er lavest med, 19 % på landsbasis og i vårt bispedømme på 11 %. Andre tiltak ligger på landsbasis fra 25 % til 99 %, og i vårt bispedømme fra 33 % til 88 %. Vi har foreløpig lav måloppnåelse på året etter konfirmasjon.

Prosten i Sør-Østerdal poengterer i sin rapport at oppslutning: «*Det er prosentvis mye høyere deltakelse i små sokn enn i store sokn*». Videre sier han at oppslutningen på alle årstrinn 0-15 år totalt i hele prostiet ligger på 30 %.

Risiko og vesentlighetsvurderinger

Vedvarende trykk på kjernetiltak som dåp og konfirmasjon i trosopplæringsreformen er avgjørende for folkekirkenes framtid.

Små stillinger som dekker store geografiske områder gir færre timer trosopplæring.

Lite felles eierskap i stab, gir dårligere tilbud og vanskeliggjør koblingen mellom trosopplæring og gudstjeneste.

Svak forankring av trosopplæringsplan i stab og råd noen steder, gir krevende arbeidsforhold for ansatte i trosopplæringen og innvirker på tiltakenes kvalitet som igjen påvirker oppslutningen.

Ledelse gjennom begge ledelseslinjene og ansatte i trosopplæringen av prosesser med plan, utvikling av tiltak og gjennomføring, er viktig for å få god deltakelse i tiltakene.

Trosopplæringsplanen må synliggjøres i menighetens årshjul, og slik gi felles forpliktelse til trosopplæringen, og til at det er en del av det helhetlige menighetslivet.

Behov for endringer i strategier og tiltak

Hamar bispedømme vil bistå i stabsprosesser som skal styrke eierskap, samarbeid og involvering i nye prostier som fases inn i trosopplæringsreformen. Hamar bispedømme vil samarbeide med prost og kirkeverger om ledelse av obligatoriske stabsdager i alle prostier i hele gjennomføringsfasen.

Prosten i Nord-Gudbrandsdal sier: «*Fra begynnelsen av var vi enige om at trosopplæringen skulle være tverrfaglig og at det også måtte bli en viktig del av prestenes arbeidsoppgaver. Vi la opp til at flest mulig av trosopplæringstiltakene skulle ende opp i en gudstjeneste.*»

2.3 Trosopplæringsplaner

Resultatmål	Øke antall menigheter som har fått godkjent plan
Resultatindikator	Antall godkjente planer

Hamar bispedømme har 49 godkjente planer i Sør-Østerdal, Toten og Nord-Gudbrandsdal. En plan i Sør-Østerdal som er godkjent for tre sokn for 2 år, skal ferdigstilles for alle tre sokn og godkjennes i løpet av 2014. Engerdal fellesråd med 5 sokn som fikk tildeling i 2008 med 20 % ressurs og stort geografisk område i Sør-Østerdal, skal ferdigstille sine planer i 2015.

Ringsaker prosti og Vadres prosti som fikk tildeling i 2010 skulle ha ferdigstilt sine planer i 2013. Etter søknad er ferdigstilling av planene utsatt til første halvår 2014.

Vi har 49 av 82 planer godkjent i forhold til tidsfristene reformen har satt på planarbeidet. Vi har lav måloppnåelse på antall godkjente planer ut fra det antallet som skulle vært godkjent. Vår erfaring er at menighetene jobber samvittighetsfullt med planarbeidet og ønsker å lage gode planer med lokal forankring. Den lokale forankringen krever mye arbeid i mange fora. Dette gjør at utsettelse på innsending til godkjenning, gis ut fra en helhetlig vurdering av enhetens situasjon.

Det at det i noen sokn ikke er godkjente planer selv etter mange år med trosopplæringsreformen, viser at små stillinger i trosopplæringen vanskeliggjør framdrift i planprosessen. Andre ansatte eller menighetsråd ser seg ikke i stand til å drive dette planarbeidet i tillegg til andre gjøremål.

Risiko og vesentlighetsvurderinger

Godkjente planer uten god lokal forankring, gir dårlig og lite helhetlig trosopplæring på sikt.

Arbeid med eierskap til prosess og endelig plan i stab og råd går foran tidskrav satt i reformen.

Mye veiledning er nødvendig i skriveprosessen.

Vår praksis med at lokale trosopplæringsplaner sendes inn to ganger i godkjenningsprosessen, er en styrke. Ved 1. gangs innsending gir biskopen en pedagogisk/metodisk tilbakemelding som sier hva som er bra, hva som må rettes på og tips til ferdigstilling av lokal plan. Menigheten jobber så videre med sin lokale plan ut fra tilbakemeldingen, og ferdigstiller planen for andregangs innsending. Biskopen godkjenner så planen med påtegning om at planen skal opp i menighetsråd en gang hvert år til evaluering og videreutvikling, og sendes tilbake til biskopen for gjennomsyn etter 5 år.

Behov for endringer i strategier og tiltak

Bispedømmet vurderer det som viktigere å ha en bred lokal forankret prosess inn mot planarbeidet enn å holde oppsatt tidsplan. Derfor gir biskopen menighetenes utsatt frist for innsending av planer til godkjenning ut fra kriteriene: Lokale hensyn, involvering og eierskap og systematikk i planarbeidsprosessen. Utsettelse gjøres etter søknad fra enheten og ved at ny tidsplan for godkjenning settes.

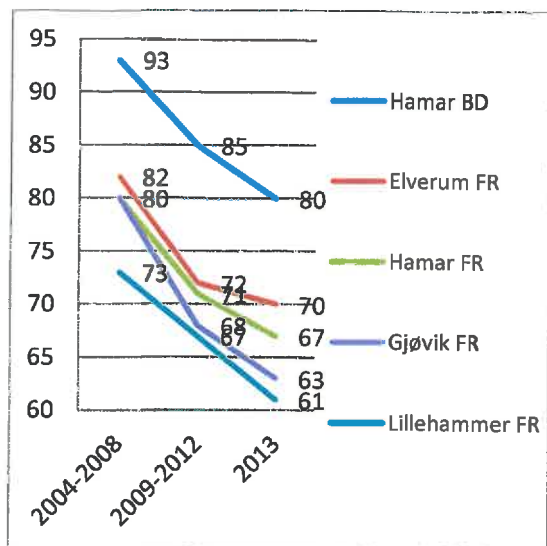
2.4 Dåp og konfirmasjon i Hamar bispedømme

Antall dømte barn i bispedømmet

År	2004 - 2008	2012	2013
Dåpstall	3 364	2 924	2 794
Dåpsprosent av antall fødte	93 %	80 %	80 %

Det ble utført 2 794 dåpshandlinger i Hamar bispedømme i 2013. Dette er 115 færre enn i 2012. Til tross for færre dåp er det ingen endring i dåpsprosenten sammenlignet med 2012. Men dåpstallene har gått jevnt nedover de siste årene. I perioden 2004-2008 var gjennomsnittet 3 364. På fem år har bispedømmet en samlet nedgang på 570 dåp eller 17 %. Fødselstallet varierer noe. Det gir derfor et mer nøyaktig tall dersom vi ser på utvikling av gjennomsnittlig antall dømte av fødte. Gjennomsnittlig dåpsprosent i perioden 2004-2008 var på 93 %. I 2013 var den nede i 80 %, en nedgang på 13 prosentpoeng.

Dette er en betydelig nedgang på kort tid. Noe kan forklares som en naturlig følge av at befolkningen i Hamar bispedømme er i ferd med å bli mer sammensatt religiøst på grunn av tilflytting fra andre land. Men mye av nedgangen kommer av at flere av de som er medlemmer i Den norske kirke ikke døper barna sine. Vi viser samtidig til årsrapporten for 2011 som omtaler vanskene med å fastslå dåpsprosenten.

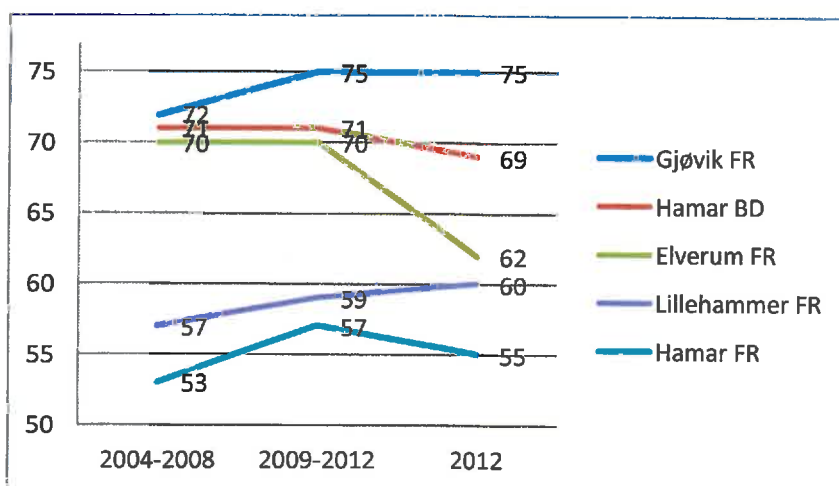

Vi ser av figuren at utviklingen av dåpsprosenten i fire av byene i Hamar bispedømme følger utviklingen for bispedømmet som helhet. Tabellen viser at dåpsprosenten i byene er 10-19 prosentpoeng lavere enn for gjennomsnittet i bispedømmet. Dette reflekterer både at kirkelige tradisjoner står sterkere på mindre steder enn i byene, og at befolknings sammensetningen er mer preget av diversitet i byene.

Konfirmantoppslutning

År	2006 - 2011	2012	2013
Gjennomsnittlig konfirmasjonsprosent av døpte 15-åringer	87	85	87
Gjennomsnittlig konfirmasjonsprosent av hele årskullet	71	69	71

Vi er fornøyd med at konfirmasjonsprosenten øker med to prosentpoeng sammenlignet med 2012. Dette er en positiv utvikling og viser at Hamar bispedømme har sterk oppslutning om konfirmasjon. Den samlede oppslutningen om konfirmasjon fra hele årskullet øker også med to prosentpoeng – fra 69 til 71 prosent. Begge tallene har lagt seg på det som var gjennomsnittet for perioden 2006-2011.

Figuren viser utviklingen av gjennomsnittlig oppslutning om konfirmasjonen i prosent av hele årskull i fire folkerike fellesrådsområder og bispedømmet totalt.

Samtidig som oppslutningen om dåpsritualet har vært negativ ser vi en stabil til økende tendens vedrørende konfirmasjonsoppslutningen. Flere av byene har økt oppslutning om konfirmasjon. Dette kan skyldes økt satsing på konfirmasjonstiden som følge av trosopplæringsreformen. Også her ser vi at oppslutningen om konfirmasjon er svakere i byene enn gjennomsnittet for bispedømmet. Derfor er tallene fra Gjøvik oppsiktsvekkende. Her er oppslutningen høyere enn snittet for bispedømmet.

Gjøvik var i 2013 nominert til trosopplæringsprisen for dette arbeidet. Felles konfirmantleir for fellesrådets 7 menigheter, nært samarbeid mellom prester og fellesrådsansatte om konfirmasjonstiden, fulgt av et omfattende ledertreningstilbud som favner bredt blant de som har avsluttet konfirmasjonstiden, bidrar til å styrke oppslutningen om konfirmasjon.

Vurdering av måloppnåelse

Nedgang i dåpstall de siste årene er kritisk og vil, dersom utviklingen ikke endres, utfordre Den norske kirke som folkekirke. Etter en bratt nedgang fra 93 % til 80 % for hele bispedømmet innen en tiårsperiode er det godt å observere at dåpsprosenten er uendret fra 2012 til 2013. Mens mange mindre steder i bispedømmet har god måloppnåelse når det gjelder antall dåp, viser tabellen ovenfor at måloppnåelsen ikke er god nok i byene. Vi er tilfreds med oppslutning for konfirmasjon på 71 % av alle 15-åringene og 87 % av alle døpte. Tabellene ovenfor viser at det likevel er mulig å styrke oppslutningen i flere av byene i bispedømmet.

Risiko og vesentlighetsvurderinger

Godt omdømme for Den norske kirke er viktig for om foreldre fortsatt ønsker å døpe barna sine. God tilgjengelighet av informasjon om dåp til foreldre som har fått barn som tilhører Den norske kirke, er viktig.

Mulighet til å få holdt dåp når dåpsfamilien ønsker dåp kan være avgjørende for om noen ønsker dåp i kirken. Begrensning i antall dåpsgudstjenester kan føre til at dåpsfamilien velger en annen rituell markering.

Kvaliteten på dåpshandlingen og møtet med familien til dåpsbarnet legger føringer for fremtidige valg av dåp. Kvalitet, samhandling, involvering av unge ledere og leir er viktige faktorer for konfirmasjonsopplutningen.

Behov for endringer og tiltak

Flere informasjonskanaler må vurderes benyttet for å øke dåpsprosenten. Noen menigheter har gode nettbaserte løsninger, mens andre sender invitasjonsbrev til nye foreldre.

Flere anledninger for å holde dåp bør vurderes lokalt for å gjøre dåp mer tilgjengelig.

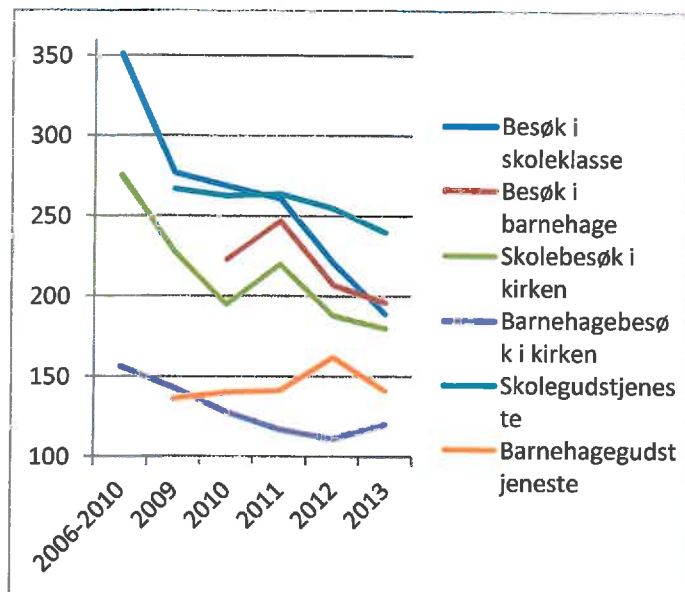
Økt bevissthet rundt betydningen av kirkens møte med dåpsfamiliene og kvaliteten på dåpshandlingen.

Styrket fokus på mulighetene for å videreutvikle eksisterende konfirmantopplegg slik at de kan favne bredere.

2.4 Samarbeid med barnehager og skoler

Antall skolegudstjenester har ligget på et jevnt nivå fra 2009 til 2011. Antallet sank fra 264 til 255 i 2012 og til 240 i 2013. Det er en samlet nedgang på 9 % på to år. Det er ellers nedgang også på de andre aktivitetene. Besøk i barnehage er redusert med 11 besøk til 196, besøk i skoleklasse har gått ned med 33 besøk til 189, skolebesøk i kirke har gått ned med 8 besøk til 180.

Størst nedgang siden 2006 er det på skolebesøk i kirken, en nedgang fra 275 til 180 eller 35 %, og besøk i skoleklasse med en nedgang på fra 351 til 189 besøk eller 46 %. Men barnehagebesøk i kirke har økt med 9 besøk til 120.

Det har over tid vært usikkerhet rundt hva som er mulig av samarbeid mellom skole/barnehage og kirke. Det er mulig at noe av nedgangen i 2013 skyldes fornyet usikkerhet i kjølvannet av debatten rundt Stålsettrapporten. Hamar bispedømme har over tid arbeidet strategisk med å redusere denne usikkerheten, gjennom kontakt med fylkesmenn, skoleledelse og prester. Møte med skoleledelse om samarbeid mellom skole og kirke er en fast post på programmet når biskopen er på visitas.

I 2013 har bispedømmet forberedt et vandreopplegg for skolene i anledning grunnlovsjubileet i 2014. Vandreopplegget foreslår at kirkebygget er en av stasjonene for vandringen. Bispedømmet vil fortsatt ha fokus på å tydeliggjøre mulig samarbeid innenfor dagens regelverk.

3. Diakoni

Delmål	Menighetenes diakonale omsorgstjeneste skal styrkes, slik at den kommer til uttrykk gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet.
Resultatmål	Øke antall diakoner
	Øke antall menigheter som har vedtatt diakoniplan
Resultatindikatorer	Antall sokn som har diakonal betjening: 61 sokn (57 i 2012)
	Andel sokn som har vedtatt lokal plan: 84 (94 i 2012)

Musikk-kafeèn i Storhamar kirke ble tildelt Diakoniprisen for 2013. Diakon Ole-Lars Scherpen mottok prisen sammen Arild Johansen. Foto: Leiv Sigmund Hope, DNDF

2013 har vært preget av trussel om nedleggelse av en diakonstilling og reduksjon i en annen. Anstrengt kommunal økonomi påvirker også den kirkelige økonomien i negativ retning. Bispedømmekontoret har vært involvert i arbeidet for å forsøke å beholde diakonstillingen i Våler i Solør uten at det har lyktes. Situasjonen påvirker diakonene i de andre stillingene slik at de blir engstelige for egen stilling.

Kirkerådets beslutning om å tildele nye diakonstillinger til bispedømmer med høy befolkningstetthet har begrenset bispedømmets måloppnåelse om å øke antall diakoner. Sårbar kommuneøkonomi gjør det vanskelig å finne alternativ finansiering.

Vi er likevel glad for å nå målet med å øke antall menigheter som har diakonal betjening. Egne inntekter i Etnedal kirkelige fellesråd har gitt en ny diakonstilling. Vi er også tilfreds med at Gjøvik har startet opp et ungdomsdiakonalt prosjekt.

Frivillig diakonal tjeneste er markert større der det er diakoner. Tallet på frivillige utgjør 1 208 i 2013, mot 1 250 i 2012. Mer målrettede tiltak vil kunne rekruttere flere frivillige.

Etatsstatistikkens påvisning av en nedgang på 10 diakoniplaner fra 2012 kan skyldes feilmarginer i rapporteringen fra ett år til det neste. Flere proster melder om behov for arbeid med flere lokale diakoniplaner selv om de er uten diakon. Samhandlingsreformen utfordrer den kirkelige diakonien til samarbeid med kommunale helseforetak og slik gjøre diakonien mer synlig for offentligheten.

Vi er ikke tilfreds med at vi ikke har nådd målet om å øke antall menigheter med vedtatt diakoniplan.

Behov for endringer i strategier og tiltak

Det er behov for bedre prosesser og dialog med Kirkerådet for å sikre et mer balansert underlag for fremtidige prioriteringer av nye diakonstillinger.

En strategiplan for diakonstillinger må se på hvordan en kan sikre eksisterende stillinger på kort sikt, og hvordan en skal arbeide med utvikling av nye stillinger.

Det innledes dialog med enkelte menighetsråd/fellesråd og evt. kommuner om strategisk arbeid for opprettelse av diakonstilling.

Diakonene må utfordres til strategisk og målrettet arbeid for å rekruttere flere frivillige, samt arbeide for større synliggjøring av det diakonale arbeidet.

Prestene må bevisstgjøres på betydningen av deres medvirkning til utarbeidelse av lokale diakoniplaner der det ikke er diakoner.

Søndag 27. oktober 2013, ble Eleanor Brenna vigslet til diakon i Hamar domkirke.

Foto: privat

Samarbeid menighet og misjon

Samarbeid menighet og misjon ble formelt etablert i 2013. Alle 7 misjonsorganisasjonene i SMM er med i utvalget. En handlingsplan er utarbeidet for 2013-2014. Fagdager for diakoner og for trosopplærere, samt Stiftsdager for prester hadde alle tema om misjonsforståelse og presentasjon av SMM-organisasjonenes tilbud til menighetene. Arbeid med misjonsavtaler i menigheter som ikke har avtaler er prioritert.

Grønne menigheter

Antall Grønne menigheter i bispedømmet økte fra 39 til 47. Kirkemøtet i 2012 ønsket en fordobling av antallet fra 1. januar 2012 til 31. desember 2013. Vi er tilfreds med at Hamar bispedømme har økt fra 25 til 47 Grønne menigheter i dette tidsrommet.

4. Kirke og kultur

Delmål	Kirken skal videreutvikle og styrke sin rolle som kulturformidler ved å satse på bredde, kvalitet og samspill mellom amatører og profesjonelle aktører.
--------	---

4.1 Kulturprosjekter

Resultatmål	Øke statlig og kommunal finansiering av kultur i kirkene og/eller i regi av menighet og bispedømmeråd
Resultatindikator	Antall kulturprosjekter med offentlig tilskudd

Antall prosjekter med offentlig kulturtilskudd er 40, mot 25 i 2012. Innvilgede tilskudd er kr 654 181,-, mot kr 272 545,- i 2012.

Hamar bispedømme er underrepresentert på nasjonale statistikker over kulturtilskudd, og vi har vurdert det som en hovedoppgave for kulturrådgiveren å bidra til at det skrives flere og bedre søknader.

Tallene viser en tydelig økning. Hedmark og Oppland har likevel mye å gå på, både hva kommunal og statlig støtte angår. Tilgjengelig statistikk hos Norsk kulturråd viser at Innlandet ikke kan være fornøyd med uttellingen hos statlige aktører. Kommunal støtte til kultur gir et løft til lokal, hovedsakelig amatørbasert virksomhet, men er ikke tilstrekkelig til å etablere solid profesjonell aktivitet.

Kulturrådet refererer at kunstnerpopulasjon og offentlig tilskudd henger sammen, altså at områder med høy kunstnerpopulasjon skaper flere og bedre prosjekter, oppnår større grad av økonomisk støtte, og slik bidrar til å styrke det lokale kulturlivet både innholdsmessig og finansielt. Dette sammenfaller med kirkens målsetning for eget kulturarbeid. Sett i dette lyset, er det alvorlig at Hamar bispedømme ikke tangerer andre distrikter med hensyn til tildelinger⁴, fordi det svekker evnen til å etablere virksomhet som er attraktiv for kunstnere. Slik kan trenden med lav uttelling bli selvforsterkende, ved at kunstnerpopulasjonen holder seg lav eller synker.

Lokalkirkens ansatte har svært unntaksvis stillingsinstrukser som tematiserer eller tallfester ansvar for kulturelle arrangementer. Dermed er personlige initiativ og frivillighet vesentlig; kulturarrangementer funderes på egeninteresse og får ofte preg av å være private ambisjoner heller enn å være et felles, kirkelig anliggende. I tillegg er økonomisk ansvarlige naturlig nok motvillige mot større satsinger. Disse mekanismene bidrar til å holde ambisjonene på et nivå hvor større offentlige bidrag til arrangementer er lite tilgjengelige.

1. søndag i advent 2013 fikk Den norske kirke ny salmebok.

⁴ Se Etatsstatistikken 2013 pkt 4.1

Arbeidsmengden innenfor dette feltet er likevel jevnt stigende, spesielt inn mot sentrale søknadsfrister. Det fremstår etter hvert som viktig å kunne overlate en større del av skrivearbeidet til initiativtagerne, blant annet gjennom å kurse i søknadsskriving og økonomistyring.

4.2 Samarbeid mellom kirken og kultursektoren

Resultatmål	Øke samarbeidet mellom kirken og kultursektoren
Resultatindikator	Antall nye samarbeidstiltak siste år

Prostenes rapporter forteller om økende grad av samarbeid mellom kirke og øvrig kulturliv, særlig innenfor feltene musikk og barn/unge, uten at antallet samarbeidstiltak er tallfestet. Dermed er det utfordrende å beskrive måloppnåelse på dette feltet.

Vi skal uansett ikke undervurdere det faktum prostene i Hadeland og Land trekker fram i forbindelse med omtale av all aktivitet som foregår i kirkene: *«Alt dette gir mulighet for refleksjon i et rom som er preget for tilbedelse og ettertanke. På sikt åpner kirkens kulturarbeid opp for en ny forståelse av hva troen kan bety for den enkelte.»*

I mange av våre kommuner er kantoren den eneste profesjonelle utøveren og den viktigste pådriveren for kulturelle tiltak og samarbeid. Dette er en styrke for kirken som kulturaktør, men representerer også en viss fare for at musikk blir det dominerende uttrykket, og at andre kulturelle uttrykksformer neglisjeres.

Videre er kulturlivet i bispedømmet i stor grad drevet av frivillige. Dermed er ildsjeler og initiativtagere en av de viktigste ressursene. Disse initiativene er uhyre verdifulle, men hviler i liten grad på overordnede strategier for kirkens kulturvirksomhet.

Det er utfordrende å forme en overordnet strategi for å øke antallet samarbeidstiltak, fordi personlige preferanser og lokale forhold danner utgangspunkt for aktiviteten. Videre finnes det få - om noen - økonomiske incentiver som knytter seg til betingelser om samarbeid.

Vår rolle i å utvikle samarbeid mellom kirkelig kulturaktører og øvrig kulturliv, må derfor være å identifisere muligheter, foreslå dem og legge til rette for dem.

4.3 Kirkelig kulturkompetanse

Resultatmål	Øke kirkelig kulturkompetanse
Resultatindikator	Antall tiltak og/eller deltakere på kompetansehevende tiltak i bispedømmet

Det har vært holdt 4 kurs for til sammen 90 deltagere på kompetansehevende tiltak innenfor kulturfeltet (søknadsskriving) i Hamar bispedømme sin regi.

I fjorårets rapport skrev vi at vi forventet etterspørsel omkring kursing, og kan i år konstatere at etterspørselen har kommet. Vi mener dette henger sammen med våre tidligere strategier omkring bekjentgjøring av kompetansen ved bispedømmekontoret.

Målsetningen for 2013 var en forsiktig start på kursing, i tråd med etterspørselen. Her har vi nådd målet. Dette skal også ses i sammenheng med punkt 4.2, vi mener at behovet for ytterligere virksomhet her er stort.

Generelle kulturtrender og kirkelige reformer utfordrer kantorenes kompetanse innenfor eget fagfelt. Med dette utfordres også nøkkelpersonenes kapasitet, fordi kantorene oftest er initiativtagere og ledere for kirkenes kulturelle aktivitet. Det er deres motivasjon og overskudd som genererer gode kulturprosjekter.

Kompetanseutfordringene må ses i sammenheng og fra kantorenes perspektiv. I eget fagfelt har kantorene ny liturgisk musikk å ta stilling til, hvor det også stilles krav til leder- og organisatorevner fordi menighetene skal involveres i beslutningene. I tillegg omfatter den nye salmeboken stilarter og musikalske konstellasjoner som kantorutdanningen ikke berører. Videre har kulturarrangementer i økende grad blitt et komplekst felt; stigende behov for teknisk utstyr og personell, større og mer uoversiktlig økonomi og utstrakt arbeid med finansiering er noen av komponentene. Komplexiteten i dette er også årsaken til at flere av landets høyskoler tilbyr utdanning nettopp innenfor prosjektledelse av kulturarrangementer.

Parallelt med dette holder andre kirkelige aktører (blant annet kulturelle rådgiverne) fast på målsetningene om flere kulturtiltak, mer samarbeid med øvrige aktører og høyere kulturell kompetanse, uten at kirken selv er ment å tilføre feltet friske midler. På denne bakgrunnen fremstår kirkens satsing på kultur og kulturell kompetanse som lite helhetlig fundert.

Tidligere har vi utviklet og justert strategier som har handlet om å bekjentgjøre kulturelle rådgiverens rolle og kompetanse, samt å knytte relasjoner mellom kulturelle rådgiveren og kulturaktørene i bispedømmet. Vi mener kulturelle rådgiverrollen nå er godt etablert og at kompetansen er godt kjent blant bispedømmets kirkelige råd og ansatte, at det er skapt tillit, og at dette gir rom for tiltak rettet mot kompetanseheving. Basert på vår kulturelle rådgivers kompetanse vil vi fortsette å tilby kurs i søknadsskriving og arrangementsplanlegging, samt bruk av lydteknisk utstyr.

5. Samisk kirkeliv

I Elgå menighet brukes samisk språk i noen gudstjenester på enkelte ledd uten at dette har nedfelt seg som vedtak i lokal gudstjenesteordning. Sørsamisk kultur er generelt implisert i den lokale forankring som trosopplæringen har. Det var et meget godt og utviklet samarbeid om gudstjenesten med rot i den lokale skole der alle barn lærer både sørsamisk og norsk. Ved gudstjenester med skolebarn og andre gudstjenester der barn var medaktører var begge språk brukt i gudstjenestene. Skolen ble nedlagt i 2012, og barna overført til en sentralskole i kommunen. Det har endret samarbeidsrammene. Elgå menighet er nå i en slags mellomtilstand der integrasjonen av sørsamisk språk i gudstjenesten gjennomtenkes på ny etter nedleggelsen av skolen. Sørsamisk språk må innarbeides som eget tema for Elgå sokn.

Marja Helena Fjellheim Mortensson fikk Hedmark fylkeskommunes kulturpris for 2013 fordi hun er en ung sørsame som på en utmerket måte formidler og fornyer den sørsamiske kulturen. Foto: Liv Torhild Bråthen

6. Effektivitet og IKT

Delmål	Utvikle bispedømmerådets administrasjon for å oppnå økt effektivitet og bedre servicenivå.
Resultatmål	Bidra til at bispedømmerådene forvaltning er funksjonell, kostnadseffektiv og brukerorientert
Resultatindikatorer	Budsjett og regnskap er i balanse Brukerundersøkelser er gjennomført

Delmål	Ta i bruk og utnytte elektroniske hjelpemidler
Resultatmål	Utvikle velfungerende hjemmesider
Resultatindikator	Antall treff på hjemmesidene

6.1 Budsjett og regnskap

Hamar bispedømmeråd har et sterkt fokus på økonomistyring. En av forutsetningene for å lykkes, er en budsjettprosess som involverer både råd, proster og fagforeninger på et tidlig nok tidspunkt for konstruktive prosesser. Det rapporteres på regnskap målt mot periodisert budsjett jevnlig gjennom året. Dette er utgangspunkt for en dialog med proster og avdelingsledere om ressursituasjonen og for eventuelle nødvendige korreksjoner av driftsnivået.

I 2013 oppnådde Hamar bispedømmeråd et mindreforbruk på 129 000 kroner, eller 1,1 % av tildelingen, på kapitel 1590/4590, kirkelig administrasjon. Det har vært stabile mindreforbruk på dette nivået i hele perioden 2009-2013. Likeledes ble det for kapitel 1591/4591, presteskabet, oppnådd et mindreforbruk i 2013 på 618 000 kroner, eller 0,8 % av tildelingen. Med unntak av et lite merforbruk i 2009, som ble tatt inn i 2010, har også presteskabet hatt balanse mellom forbruk og tildeling i perioden 2009-2013. For nærmere detaljer henvises det til vedlegg 2. Det arbeides kontinuerlig for å opprettholde de gode resultatene på området.

6.2 Brukerundersøkelser og IKT

Det var vel 25 800 sidevisninger på hjemmesiden i 2013, mot 11 523 i 2012, dvs en økning på 124 %. Det var 12 160 besøk, mot 8 497 i 2012. Andel nye besøkende er 32 %, mot 22 % i 2012. Fluktfrekvensen er 48 % mot 74 i 2012. Tallet sier oss at det er færre i 2013 som bare ser på en side og så forlater nettstedet. Dette er en bedring på nesten 35 %. Landsgjennomsnittet for fluktfrekvens er 52 %. Antall unike besøkende har økt fra 1 962 i 2012 til 4 247 i 2013.⁵

Vi mener disse resultatene for en stor del skyldes en større bevissthet blant annet på lenketekster, bildetekster og dokumentnavn, og også på bruk av triggerord i overskrifter og ingresser.

Med tanke på arbeidet med ny nettside for bispedømmet i 2014, er det sendt ut en spørreundersøkelse til ca 100 ansatte i to prostier. Målet var å få et begrep om besøksfrekvensen, og også en pekepinn på hva slags stoff de ansatte ønsker på en ny nettside. 25 svarte, 10 prester og 15 kirkelige ansatte. Svarprosenten er lav, men gir noen indikasjoner.

⁵ Google analytics – sammenligning årene 2012 og 2013

24 % av respondentene besøker kirken.no/hamar ukentlig, like stor prosentandel besøker nettstedet sjeldnere enn et par ganger i måneden. De fleste, 52 %, er inne på nettstedet et par ganger i måneden. Respondentene ønsket en friskere og mer tiltalende layout på nettsida vår. Det forventer vi ivaretas med en ny løsning som kommer nå i vår. Et intranett vil ivareta behovet for faglig stoff for presteskap og kirkelige ansatte. Større fokus på rekruttering og ansettelse, og synliggjøring av diakoni og trosopplæring er viktige innspill til innholdet på nytt nettsted.

En «Vær varsom»-plakat har vist seg å være viktig. Den er sendt alle tilsatte og gjort tilgjengelig på hjemmesiden. De tilsatte blir oppfordret til å være seg sin rolle som kirkelig ansatt bevisst, også når de opptrer med private profiler på nettet.

II Prestetjenesten og presteskapet

7. Prestedekning og rekruttering

7.1 Prestedekning

Hovedmål	Hovedmålet for bevilgningene til prestetjenesten er at alle menigheter i Den norske kirke skal være betjent av prest.
Resultatmål	Menighetene og kirkemedlemmene skal ha god prestedekning
Resultatindikator	Gjennomsnittlig antall kirkemedlemmer pr prestestilling

Prestestillinger i Hamar bispedømme					
	2010	2011	2012	2013	Endring 2012-2013
Antall (avrundet)	120	120	118	115	-3

Pr. 30.11.13 var det totalt 115 avtalte faste og midlertidige årsverk. Nedgangen gjelder inndragelse av en hel stilling som kapellan, en halv stilling som sokneprest og den administrative delen av stilling som prost i Solør (50 %). Dette er et resultat av bemanningsplanen som ble vedtatt av Hamar bispedømmeråd i 2012. I tillegg er to tilsatte, med til sammen 70 % stilling, gått over på arbeidsavklaringspenger og står dermed ikke lenger som tilsatte i registreringsgrunlaget.

6,5 tilsatte, dvs 6 % av totalen, var pr. 30.11.13 midlertidig tilsatte. Dette er tilsettinger for oppdekning av lengre, ulønnede permisjoner og ved ubesatte stillinger som er utlyst, men ikke besatt av fast prest på registreringstidspunktet. Hamar bispedømme har lavere andel midlertidig tilsatte enn landsgjennomsnittet.

I utgangspunktet skal stillingen bli stående vakant i minst to måneder ved alle presteskifter. Dette er i henhold til økonomiforvaltningsplanen i bispedømmet.

Pensjonistene er en verdifull ressurs i periodevis krevende bemanningssituasjoner. «Når noen blir syke, er det for det meste de velsignede pensjonerte prestene som trår til», skriver prosten i Sør-Gudbrandsdal. Denne ressursen utgjør 2,5 årsverk totalt for bispedømmet.

I tillegg til pensjonistene er det benyttet vikarer til totalt 83 enkelttjenester, dette er 10 færre enn i 2012. 43 % av enkelttjenestene er utført av ansatte prester mot ekstra godtgjørelse. Økningen på 13

prosentpoeng fra 2012 kan være et resultat av at prestenes arbeidstid er blitt mer forutsigbar etterhvert som fridagsplanene blir bedre.

	GUDSTJENESTER			GRAVFERD			VIGSLER			ALLE
	ekstern	ansatt	totalt	ekstern	ansatt	totalt	ekstern	ansatt	totalt	sum
Hamar 2013	18	6	24	28	12	40	1	18	19	83
Hamar 2012	43	7	50	17	11	28	3	12	15	93

Bruken av enkelttjenester til gudstjeneste er halvert sammenliknet med 2012, men økt til gravferd og vigslar. Dette er et utslag av tilfeldigheter og vil variere.

Andel medlemmer pr prest			
	Kirke- medlemmer	Faste presteårsverk	Kirkemedlemmer pr prest
Hamar	320 901	112	2 865
Landet totalt	3 822 972	1 242	3 078

Hamar bispedømme ligger noe under landsgjennomsnittet når det gjelder medlemmer pr prest. Bispedømmet består av mange små sokn, har store geografiske avstander og er uten større byer. Det er således helt naturlig, og nødvendig, at Hamar bispedømme skal ligge lavere på denne ene indikatoren enn de mer befolkningskonsentrerte områder i andre bispedømmer.

7.2 Kirkelige handlinger

Resultatmål	Prestene skal holde gudstjenester og utføre kirkelige handlinger
Resultatindikator	Gjennomsnittlig antall gudstjenester og kirkelige handlinger pr prest

	Antall gudstjenester, vigslar og gravferder	Faste preste- stillinger	Gjennomsnitt pr prest
Hamar	10 275	112	92
Landet totalt	77 188	891	87

Flere bispedømmer har ikke rapportert inn tall, slik at gjennomsnittstallet ikke stemmer med virkeligheten. I tillegg er det ikke tatt hensyn til vikarbruk i denne statistikken.

Gjennomsnittlig antall kirkelige handlinger pr prest i Hamar bispedømme			
Årstall	Antall dåp pr prest	Antall gravferd pr prest	Antall vigslar pr prest
2011	26	34	7
2012	25	34	6
2013	24	33	6

Når vi ser på antall kirkelige handlinger pr prest, er tallene relativt stabile de siste 3 årene. Antall prestestillinger er derimot redusert fra 120 i 2011, til 118 i 2012 og til 115 i 2013, dvs at det totale antall kirkelige handlinger i Hamar bispedømme har sunket. Dette forholdet er omtalt også andre steder i årsrapporten. Disse tallene pr prest er kun interessante som gjennomsnittstall og kan ikke anvendes hverken som normtall innenfor bispedømmet eller som basis for helhetlig ressursfordeling.

I belastningsundersøkelsen som Hamar bispedømme har foretatt, er de kirkelige handlingene fordelt pr prest pr sokn. Hver kirkelig handling har et normtall som er beregnet ut fra gjennomsnittlig antall timer pr handling. Videre er det også tatt hensyn til konfirmantundervisning, menighetsråd, fellesråd og reisetid. Dette er fordelt på antall prestestillinger i hvert sokn.

Målsettingen med denne beregningen er å finne ut hvor mange timer en prest har til disposisjon for bruk til annet menighetsbyggende arbeid pr. uke. Dette vil samtidig indikere eventuell ujevn arbeidsbelastning. Dette er noe som blir lagt stor vekt på ved utarbeidelse av arbeidsplaner etter tjenesteordningens intensjon.

Fra ordinasjon av Julie Jansvik
17. februar i Vinger kirke

7.3 Rekruttering

Resultatmål	Rekrutteringen til prestatjeneste skal styrkes
Resultatindikator	Antall ledige stillinger i bispedømmet
	Tilgang på nye prester – avgang fra prestatjeneste

Utlysninger, søknader og tilsetninger 2013 (2012-tallene i parentes)					
	Utlyste stillinger	Antall søknader	Søknader pr. utlysning	Stillinger utlyst flere ganger	Tilsetninger
Hamar	26 (14)	85 (85)	3,3 (6,1)	6 (2)	19 (14)
Landet totalt	198 (119)	893 (833)	4,5 (7,0)	40 (19)	164 (105)

Liturgisk vandring i forbindelse med «veien til prestatjenesten» på Granavollen.
Foto: Irmelin Grimstad Bonden

Hamar bispedømme har hatt 26 utlyste stillinger i 2013, mot 14 i 2012. Antall søknader pr utlysning har gått ned fra 6,1 til 3,3. Dette følger den generelle utviklingen på landsbasis når det gjelder antall søknader til prestestillinger, hvor antall søknader pr. utlysning har sunket fra 7,0 i 2012 til 4,5 i 2013. Hele 6 av de 26 utlyste stillingene i vårt bispedømme i 2013 har vært utlyst flere ganger, og dette er en stor økning fra tidligere år. Hvis vi holder de to nordligste bispedømmene utenfor, hadde Hamar 6 av 17 stillinger som ble lyst ut flere ganger. Det oppleves noe forunderlig at selv ikke sentrale områder i vårt bispedømme som Hamar sokn får kvalifiserte søkere til ledige stillinger. Vi er i ferd med å undersøke dette nærmere.

Det var 26 fratredelser i 2013. Av disse gikk 13 over i annen prestestilling, 4 gikk av med alderspensjon, 3 gikk over i stillinger utenfor kirken og, 2 gikk av med avtalefestet pensjon.

Hamar bispedømme har ved utgangen av 2013 totalt 12 tilsatte prester med utenlandsk bakgrunn, dette er 3 flere enn ved utgangen av 2012. En av prestene kommer opprinnelig fra Madagaskar, to fra Island, fire fra Tyskland og fem fra Danmark.

Hamar bispedømme har to ansatte prester med tilrettelagt tjeneste grunnet funksjonsbegrensninger.

Aldersfordelingen i presteskaper 2013									
	Under 40 år		40 - 49 år		50 -59 år		Over 60 år		Totalt
	Ant	Pst	Ant	Pst	Ant	Pst	Ant	Pst	Ant
Hamar	25	22 %	25	22 %	39	34 %	26	23 %	115
Landet totalt	225	18 %	298	23 %	411	32 %	340	27 %	1 274

Hamar bispedømme har et økende antall prester under 40 år og i gruppen 40-49 år, og et synkende antall i aldersgruppene 50-59 år og over 60 år.

Det er ikke grunnlag for å være tilfreds med utviklingen i rekrutteringen av prester. Hamar bispedømme sliter med tilfanget av kvalifiserte søkere til ledige stillinger. Ved bruk av vikarer og pensjonister avvikes de kirkelige handlingene, og det er prestedekning over hele bispedømmet. På kort og mellomlang sikt anses det at man kan opprettholde dagens nivå på denne måten. Samtidig er utfordringen med rekruttering grunnlag for bekymring på noe lengre sikt.

Risiko og vesentlighetsvurderinger

Det er fortsatt en ubalanse mellom tildelingen bispedømmet bevilges over statsbudsjettet og de forpliktelser virksomheten har overfor den ordinære bemanningsstrukturen. Bispedømmet er avhengig av at ledige stillinger holdes vakante en periode uten bruk av eksterne vikarer. Samtidig gis ikke full vikarkompensasjon ved sykefravær. På denne måten kan overskridelser og krav om inndekning påfølgende budsjettår unngås.

Hamar bispedømme ligger fortsatt noe under det gjennomsnittlige lønnsnivået blant prester på landsbasis, dog har differansen blitt noe redusert etter at bispedømmet i 2012 og 2013 tilførte ekstra midler i de lokale lønnsforhandlingene. Statistikken viser at det brukes en del mindre ressurser til kompetanseutvikling og veiledning i Hamar bispedømme sammenliknet med landet for øvrig. Dette er faktorer som kan være negativt for rekrutteringen.

Manglende rekruttering av gode medarbeidere kan skade omdømmet til Hamar bispedømme og gi som konsekvens at menighetene kan bli ubetjent i kortere eller lengre perioder, slik at kirkens hovedmål om en landsdekkende folkekirke ikke blir oppfylt. I tillegg vil belastningene på de prestene som er i jobb øke.

Behov for endringer i strategier og tiltak

Bemanningsplanen for presteskaper gjennomgår en kontinuerlig revisjon for å møte endringer i rammevilkårene. Innsparingene som ble gjort i 2013 var i henhold til justert plan. I henhold til den langsiktige økonomiplanen skal ytterligere midler legges til de lokale lønnsforhandlingene i 2014. I sin årsrapport skriver prosten i Sør-Gudbrandsdal følgende: «Hamar bispedømme må ligge over gjennomsnitt på lønn. Lønn må brukes målbevisst som rekrutteringsverktøy fordi bispedømmet dessverre ikke synes å være attraktivt i forhold til en del andre bispedømmer. Vi har sett det særlig siste året at vi har strevet med å få gode søkere til bispedømmet.»

Bispemøtet har vedtatt en landsomfattende plan for oppfølging av nytilsatte som er mer omfattende og systematisk enn den som tidligere ble fulgt. Det er innført mentorordning for nyutdannede og utenlandske prester.

Biskop Solveig Fiske i møte med studenter på Høgskolen i Lillehammer under visitas.
Foto: Irmelin Grimstad Bonden

I sine årsrapporter peker flere proster på at det må arbeides med holdninger blant ungdom, spesielt etter konfirmasjon, for å styrke rekrutteringen til presteyrket og andre kirkelige stillinger. Prosten i Solør, Vinger og Odal skriver i sin årsrapport: «Rekruttering til prestetjenesten bør primært skje i de enkelte menigheter. Det betyr et positivt møte med kirkens fellesskap, ikke minst gjennom ungdomsarbeidet. Historien viser at det er størst presterekruttering når kirkens ungdomsarbeid har vært i sine mest aktive perioder.»

Hamar bispedømmes ungdomsråd har hatt hovedfokus på arbeidet med ledertrening for ungdom de siste årene. Dette vil bli fulgt opp videre.

8. Ledelse av prestetjenesten

Delmål	Bispedømmerådene, biskopene og prostene skal ivareta god ledelse av prestene, sørge for at prestene har gode arbeidsvilkår og at tjenesten er tilpasset lokale forhold og utfordringer
---------------	---

Resultatmålet og resultatindikatorene tilknyttet dette delmålet dekker kun opplæring, etter- og videreutdanning og veiledning. Dette blir snevert. Ledelse utøves blant annet gjennom organisering og tilrettelegging av gode arbeidsvilkår. Det kan være ulike oppfatninger av hva som kommer som en konsekvens av hva, men vi har valgt først å fokusere på organiseringen, deretter arbeidsvilkår, før opplæring og kompetanseutvikling med tilhørende mål og indikatorer.

8.1 Organisering

75 % av prestene i Hamar bispedømme er i stillingskategorien sokneprest. Dette er 11 prosentpoeng høyere enn landsgjennomsnittet. Vi anser det som ønskelig med flere kapellanstillinger. Både fordi ansvarsfordelingen i soknene blir mer forutsigbar og dermed konfliktdempende, og ikke minst fordi kapellan er en rekrutterende stillingskategori.

83 % av prestene i Hamar bispedømme hadde medarbeidersamtale i 2013. Dette er en nedgang fra 92 % i 2012 og har sin bakgrunn i sykemeldinger blant proster og flere langtidssykemeldinger blant prestene. Det har blitt avholdt oppfølgingssamtaler og dialogsamtaler med alle langtidssykemeldte. Biskopen gjennomførte medarbeidersamtale med alle prostene i 2013.

Hvert år i årsrapporten påpekes den klare sammenhengen mellom kvalitet i arbeids- og fridagsplanleggingen og uttak av ferie og fridager. Jo flere elementer prostiene inkluderer i arbeids-

og fridagsplanene, jo større er sannsynligheten for at prestene får tatt ut sine avtalefestede ferie- og fridager. Forutsigbarheten i tjenesten øker og arbeidsbelastningen jevnes ut med bedre planer. Konsekvensen av god planlegging kan således utvides til positivt å påvirke utviklingen av sykefravær og utbrenthet, samt virke stimulerende på rekruttering og kirkens omdømme.

	Feriedager til gode	Fridager som ikke er tatt ut	Sum
2011	2,9	5,2	8,1
2012	1,8	3,9	5,7
2013	2,1	3,4	5,5

Antallet ikke uttatte fridager er redusert med over 35 % siden 2011, mens antall feriedager til gode er redusert med 28 % de siste to årene. Dette vurderes som et resultat av et stadig fokus på kvalitet i arbeidsplanleggingen. Samtidig ser vi at variasjonen innenfor bispedømmet er stor, fra 0 feriedager til gode pr prest i ett prosti, til 4,7 i et annet, og fra 0,8 ikke uttatte fridager pr prest i ett prosti til hele 7,2 i et annet.

Biskopen har pålagt den enkelte prost systematisk å følge opp at plan for ferie- og fridagsavvikling blir gjennomført. Dette er et høyt prioritert område for bispedømmet, og bispedømmekontoret tilrettelegger for å gi støtte og opplæring til det enkelte prosti for enda bedre kvalitet i arbeids- og fridagsplanleggingen.

8.2 Arbeidsvilkår

	Egenmeldt 2013		Legemeldt 2013		Totalt 2013		Totalt 2012	Totalt 2011
	Sykedager	Fraværspst	Sykedager	Fraværspst	Sykedager	Fraværspst	Fraværspst	Fraværspst
Hamar	54	0,2 %	1 342	5,2 %	1 396	5,4 %	3,4 %	4,6 %
Landet totalt	647	0,2 %	11 503	4,0 %	12 150	4,2 %	4,8 %	4,5 %

Sykefraværet har økt med 2 prosentpoeng fra 2012 til 2013. Det er et utslag av flere langtidssykemeldinger enn året før. Det gir store statistiske utslag om det blir 1-2 flere eller færre langtidssykemeldte fra ett år til det neste. Denne type variasjon er påregnelig. Bispedømmets mål er å ligge under landsgjennomsnittet for sykefravær. Arbeidet rettet mot oppfølging av sykemeldte og forebygging av sykefravær må intensiveres.

Også i 2013 ble det gjennomført en arbeidsplassundersøkelse for presteskapet i Hamar bispedømme. Svarprosenten falt fra 81 % i 2012 til 66 % i 2013. Dette medfører svakere sammenliknbarhet i tallgrunnlaget.

Det er likevel naturlig å trekke frem 2 elementer fra undersøkelsen:

Antall prester som sier de har møtt på arbeid selv om de grunnet sykdom burde vært hjemme, er 39 % i 2013 mot 30 % i 2012. Prostene har tatt opp dette temaet med prestene, som i hovedsak gir ensartete kommentarer til dette. Domprosten skriver i sin årsrapport: «grunnen til at de hadde svart ja, skyldes en sterk lojalitets- og pliktfølelse i forhold til menighet og eventuelle pårørende. At en heller ikke ønsket å utfordre en kollega inn i en krevende situasjon på kort varsel ble og nevnt.»

Det andre elementet vi ønsker å kommentere er temaet mobbing. Den nærmere analysen *Forekomsten av mobbing i Dnk*, fra AFI-undersøkelsen fra 2011/2012, ble publisert i mai 2013. I denne analysen kommer Hamar bispedømme dårligst ut av alle bispedømmer på parameteret «*Mobbing og trakassering etter bispedømme*». Vi har søkt å få brutt grunnlagstallene ned på henholdsvis fellesråds- og bispedømmenivå, uten å lykkes. Manglende spesifisering, sammen med de svakheter som ble påvist ved utgivelse av hovedrapporten, tilsier at vi ikke kan trekke nyanserte slutninger eller vekte funnene i underrapporten.

Samtidig understøtter bispedømmets egen arbeidsplassundersøkelse at mobbing forekommer. I henhold til denne har 5 prester opplevd mobbing/trakassering på arbeidsplassen. 7 prester svarer at de har hatt fysiske helseplager og 6 forteller at de har hatt psykiske helseplager knyttet til arbeidsplassen.

Temaet har full oppmerksomhet i relevante sammenhenger: I møte med kirkevergelaget, i prostemøtet, RAMU, regionalt kontaktmøte, lokale kontaktmøter, prostikonventer og i medarbeidersamtaler. Hovedverneombudet følger opp den enkelte berørte. Vi anser dermed at vi er i en god kartleggingsprosess for å kunne finne ytterligere tiltak.

Boplikt					
	Søknader	Innvilgede	Andel prester med fritak	Andel prester som tilbys tjenestebolig	Andel prester som bor i tjenestebolig
Hamar	3	3	21 %	83 %	66 %
Landet totalt	28	25	18 %	75 %	60 %

Både andel prester som tilbys tjenestebolig og som faktisk bor i tjenestebolig er høyere i Hamar bispedømme enn landet for øvrig. Dette har historiske, men også demografiske og geografiske årsaker. Det er store reiseavstander innad i bispedømmet og store områder med spredt bosetning. Det medfører at det er mange steder med begrensninger i boligmarkedet og har som konsekvens at det kan være utfordrende å rekruttere kvalifiserte prester uten at bolig følger med stillingen.

Det vil være avgjørende for å opprettholde folkekirken i hele bispedømmet at arbeidsgiver kan bidra til å stille bolig til disposisjon for rekruttering til stillinger utenfor sentrale strøk.

Gjennomsnittlig brutto årslønn i 2013								
	Prost	Sokneprest	Kapellan	Prostiprest	Seniorprest	Spesialprest	Totalt	Lønnsvekst
Hamar	637	493	464	484		510	504	1,3 %
Gj snitt – landet	633	504	471	497	522	505	510	1,4 %

(tall i hele 1 000 kr)

Hamar bispedømme har de siste årene ligget lavt på lønnsstatistikken i forhold til landet for øvrig. På bakgrunn av dette utarbeidet bispedømmerådet i 2012 et dokument om langsiktig økonomisk utvikling, hvor blant annet strategi for økt lønnsnivå var et sentralt tema. Både i 2012 og 2013 ble det derfor lagt til ekstra midler i de lokale lønnsforhandlinger for presteskaper. I tillegg til dette er den nye stillingskoden 1555 sokneprest tatt i bruk for nyutdannede prester.

Likevel er gjennomsnittlig lønnsvekst i 2013 0,1 % lavere enn landsgjennomsnittet. Dette har sin årsak i at flere prester med lang ansiennitet og relativt høyere lønn gikk av i 2013, og ble erstattet med yngre prester. Som påvist i tabellen «Aldersfordeling i presteskapet» har Hamar bispedømme relativt sett flere yngre prester enn et gjennomsnitt av alle bispedømmer.

Gjennomsnittslønn fordelt på aldersgrupper				
	Under 40 år	40-49 år	50-59 år	Over 60 år
Hamar	465	488	511	547
Landet totalt	465	495	521	539

(tall i hele 1 000 kr)

I lønnsforhandlingene i 2012 og 2013 har Hamar bispedømme prioritert de eldste prestene, og samtidig fått overført mange yngre prester til lønnsstige. Aldersgruppen 40-59 år ligger i gjennomsnitt drøyt 1 lønnstrinn under landsgjennomsnittet.

I det nevnte dokumentet om økonomisk utvikling for presteskapet fra 2012, ligger det inne en forutsetning om at det også i 2014 skal legges til midler i de lokale lønnsforhandlingene for å nå målet om at avlønningen av prestene i Hamar bispedømme skal være på landsgjennomsnittet ved utgangen av 2014.

8.3 Opplæring og kompetanseutvikling

8.3.1 Opplæring

Resultatmål	Nye prester skal få en omfattende og god innføring i prestedtjenesten
Resultatindikator	Gjennomsnittlig antall dager med opplæring for nytilsatte prester

Bispemøtet har vedtatt et innføringsprogram for nye prester. Dette er nå integrert i Hamar bispedømmes eget program, basert på vårt *Livsfasepolitiske dokument*, og gir en forholdsvis detaljert beskrivelse av hva som forventes gjennomført.

Alle nytilsatte har en introduksjonsdag på bispedømmekontoret. I tillegg deltar alle nye sokneprester på sokneprestkurs.

Hamar bispedømme hadde i 2013: 19 deltakere på introduksjonsdag og 13 deltakere på sokneprestkurs. Det ble gjennomført 11 6-måneders samtaler med prost, vi hadde 2 deltakere i mentorprogram, det ble foretatt 19 tilsetningssamtaler med prost etterfulgt av oppfølgingssamtaler. Gjennomsnittlig har de nytilsatte hatt 10 dager med opplæring i 2013. I tillegg kommer den lokale opplæring som skjer på kirkekontorene.

Programmet er krevende for prosten som hovedansvarlig for oppfølgingen, men den offensive satsningen på nytilsatte anses som god ressursutnyttelse, og er avgjørende for at prester skal trives. Samtidig sikrer opplæringen kvalitet i utførelsen av tjenesten.

8.3.2 Etter- og videreutdanning

Resultatmål	Prestene skal ta del i etter- og videreutdanning
Resultatindikator	Andel prester som har deltatt på etter- og videreutdanningskurs

	Andel prester deltatt på studieopplegg		Studiedager pr prest	
	2012	2013	2012	2013
Hamar	69 %	43 %	8,1	6,5
Landet totalt	33 %	35 %	7,6	8,7

Antall studiedager pr prest har sunket fra 8,1 i 2012 til 6,5 i 2013. Prosentvis andel av prestene som har hatt studieopplegg av minst 5 dagers varighet har sunket fra 69 % i 2012 til 43 % i 2013. (Innrapportert tall på 8 % er ikke korrekt). På landsbasis har 35 % av prestene deltatt på studieopplegg.

En av årsakene til reduksjonen fra 2012 til 2013 er variasjoner i tidspunkt for innvilgelse og uttak av permisjon. En annen årsak er at antall innvilgede søknader varierer fra år til år. Derrest er det flere prostivise studieopplegg som ikke blir adekvat innrapportert.

Kurssøknader gjennom REU-systemet					
	2013			Endring fra 2012	
	Søkt	Innvilget	Andel innvilget	Søkt	Innvilget
Hamar	25	17	68 %	+5	+4
Landet totalt	274	145	53 %	+44	+11

10 søknader til poenggivende kurs ble innvilget, hvorav 5 søknader om Pastoral klinisk utdanning (PKU). 30 % av budsjetterte midler til Regional etterutdanning (REU) ble i 2013 innvilget til prostivise studieopplegg. Prostene gir tydelige tilbakemeldinger på at prostivise studieopplegg er hensiktsmessige og gir gode resultater. Prosten i Nord-Gudbrandsdal skriver at: *«innad i prostiet legger vi opp til at en kan ta ut en uke med studier hvert halvår. Vi har studieemne på hvert konvent, og vi legger opp til studieturer hvert annet år. Hvert år samles alle ansatte i prostiet på minst en fagdag.»*

Bispedømmets målsetning er at alle prester skal ha 20 % egenutvikling i sin arbeids- og fridagsplan. 10 % av dette anslås til å være konvent med faglig innhold i prostiet og fagdager i bispedømmets regi.

Prostene inngikk i 2012 en avtale med bispedømmet om 8 ukers studiepermisjon hvert 4. år, og 14 dagers permisjon hvert år. Med god planlegging vil det kunne innarbeides over tid.

8.3.3 Veiledning

Resultatmål	Prestene skal ha regelmessig veiledning
Resultatindikator	Andel prester som har fått veiledning

11 prester har deltatt i ABV-grupper i løpet av 2013, 12 prester hatt individuell veiledning, dvs at 22 % av prestene har hatt veiledning. Legger vi til at alle prester har kontinuerlig lederveiledning, har totalt 29 % av presteskaper deltatt i veiledning.

Andelen prester som har deltatt i ABV-grupper er blant de laveste i landet. Dette kompenseres imidlertid ved at mange melder behov for, og får, et tilbud om individuell veiledning. Vi opplever at dette er et økende behov.

Hamar bispedømme har nå kun 3 fast tilsatte med utdanning som arbeidsveileder, ingen av disse er kvinner og en vil snart nå pensjonsalderen. Det er kritisk å få iverksatt et nytt utdanningstilbud, flere prester er motivert for å delta på dette.

Hovedfokuset i Hamar bispedømme har likevel dreid i retning av å prioritere ressurser på stabsutvikling i ulike former, og med ulike samarbeidspartnere i den lokale kirke. Gevinstpotensialet er stort, både hva gjelder forebygging og endring av mer eller mindre fastlåste situasjoner.

9. Likestilling

Delmål	Det skal motiveres og legges til rette for at flere kvinner søker tjeneste som menighetsprest og innehar lederstillinger i kirken
Resultatmål	Andelen kvinnelige prester, proster og biskoper skal økes
Resultatindikatorer	Andel kvinner i faste prestestillinger Andel kvinner i stillinger som prost og biskop

	Faste prestestillinger 2013			2012	2012-2013	2009	2009-2013
	Kvinner	Totalt	Kvinneandel	Kvinneandel	Endring	Kvinneandel	Endring
Hamar	41	115	35,7 %	33,1 %	2,6 %	32,8 %	2,9 %
landet totalt	374	1 274	29,4 %	27,2 %	2,2 %	25,7 %	3,7 %

Kvinneandelen i Hamar bispedømme er svakt stigende. Andelen faste prestestillinger som innehas av kvinner økte med 2,6 prosentpoeng til 35,7 % fra 2012 til 2013. I forhold til landsgjennomsnittet har Hamar bispedømme 6,3 % høyere andel kvinner. Dersom vi ser perioden 2009-2013 under ett, har økningen i Hamar bispedømme likevel vært noe under landsgjennomsnittet.

27,3 % av lederstillingene (prost/biskop) innehas av kvinner. Dette er ingen endring fra 2012.

	Søknader			Tilsetninger		
	Antall søknader	Herav fra kvinner	Kvinneandel	Antall tilsetninger	Herav kvinner	Kvinneandel
Hamar	85	44	52 %	19	11	58 %
Landet totalt	893	324	36 %	154	65	40 %

Det er større andel kvinnelige søkere og tilsetninger av kvinner i Hamar bispedømme enn landet for øvrig. I 2013 ble det tilsatt 11 kvinner og 8 menn. Dette er godt over landsgjennomsnittet og gledelig.

Kjønnsfordeling: deltid, sykefravær, foreldrepermisjoner m.m

		Deltid		Midlertidig		Legemeldt fravær		Foreldrepermisjon	
		K%	M%	K%	M%	K%	M%	K%	M%
Hamar	2013	10 % (8)	4 % (5)	7 % (8)	6 % (9)	4,5 % (5,7)	5,9 % (2,0)	2,8 % (7,0)	0,6 % (1,0)
Landet totalt	2013	10 % (10)	6 % (7)	13 % (15)	8 % (8)	6,3 % (7,6)	3,4 % (3,5)	2,8 % (5,0)	0,4 % (1,0)

2012-tallene i parentes

Hamar bispedømme har kun to faste deltidsstillinger og de innehas av en mann og en kvinne. 3 kvinner har midlertidig redusert stilling. Midlertidige stillinger er ganske likt fordelt mellom kvinner og menn, 7 % kvinner og 6 % menn.

Sykefraværet i Hamar bispedømme er i 2013 høyere blant menn enn blant kvinner. Det skyldes bl.a. at det har vært to langtidssykemeldte menn, og kun en langtidssykemeldt kvinne.

Det er tre menn og to kvinner som har hatt foreldrepermisjon i 2013. Kvinnene har hatt lengre permisjon enn mennene. Det har i tillegg vært en mann som har hatt 8 måneders omsorgspermisjon uten lønn i 2013. Dette kommer ikke fram av tabellen over.

Kvinners gjennomsnittslønn i prosent av menns

		Biskop/prost	Sokneprest	Kapellan m.m.	Andre	Totalt
Hamar	2013	113 %	97 %	92 %	93 %	97 %
	2012	112 %	97 %	97 %	93 %	97 %
Landet totalt	2013	102 %	98 %	96 %	99 %	98 %
	2012	101 %	98 %	99 %	94 %	97 %

Tabellen viser forholdet mellom brutto gjennomsnittslønn for kvinner i forhold til menn blant fast tilsatte prester i Hamar bispedømme i 2012 og 2013. Kvinnene har gjennomsnittlig 3 % lavere lønn enn menn. Det er tilsatt mange unge kvinner i 2013. Disse har gått inn i stillinger etter godt voksne forgjengere. De fleste av kvinnene som er tilsatt i 2013 blir lønnet etter lønnsstige, noe som vi forutsetter at skal slå positivt ut for Hamar bispedømme i årene framover.

I tillegg til å skape bevissthet rundt og tilrettelegge for fleksibel og forutsigbar arbeidstid og fritid, er god, forutsigbar lønnsutvikling en viktig del av bispedømmets strategi. Dette vurderer vi som rekrutterende for kvinner. Prosten i Nord-Gudbrandsdal trekker fram gode, familievennlige boliger og gode kommunale tilbud til hele familien som viktig for rekruttering av kvinnelige prester.

Kvinneandelen for fast tilsatte bør fortsatt økes, målsettingen er at det skal være like mange fast tilsatte kvinner som menn. I prostegruppen, hvor 2 av 10 proster er kvinner, har det ikke vært utskiftninger i 2013.

Bispedømmekontoret

Det var i 2013 ingen endringer i staben ved bispedømmekontoret. 67 % av de tilsatte er kvinner. På landsbasis er 58 % kvinner.

	Gjennomsnittslønn 2013			Gjennomsnitt - totalt	
	Ledere	Rådgivere	Konsulenter	2013	Lønnsvekst
Hamar	578	478	429	504	1,9 %
Landet totalt	584	490	423	500	2,1 %

(tall i hele 1 000 kr)

Lønnsveksten ved bispedømmekontoret er noe lavere enn gjennomsnittet for bispedømmene på landsbasis. Med kvinnelig biskop og stiftsdirektør har kvinnene tilnærmet lik lønn som menn. De øvrige endringene i statistikkene gir ikke grunnlag for ytterligere kommentarer i år.

10. Beredskap

Hamar bispedømme har tre LRS-prester fordelt på bispedømmets tre politidistrikt. Hamar biskop er representert i fylkesberedskapsrådet i både Oppland og Hedmark fylke. Prest eller diakon er del av kriseteamet i 43 av bispedømmets 48 kommuner. Dette er samme nivå som i 2012.

Bispedømmet har i 2013 hatt fokus på beredskap. Hamar bispedømmeråds 'Plan ved ulykker og katastrofer' ble oppdatert etter mal fra Kirkerådet (se vedlegg 3). Denne har vært tatt opp i møter mellom proster og samtlige kirkeverger når de har drøftet beredskap lokalt. 34 sokn har lokale beredskapsplaner. For å styrke beredskapen lokalt har vi ledet en prosess for å få på plass avtaler mellom prost og kirkeverge som avklarer ansvar og delegerer myndighet i en krises første fase. Hamar bispedømme har brukt et forslag til avtale som ble formidlet av Kirkerådet. Denne prosessen ble avbrutt av kirkevergene på grunn av skepsis mot formuleringer i avtalen. Det er derfor bare underskrevet 14 av 48 avtaler. Under en felles samling for bispedømmets kirkeverger og proster ble det holdt seminar om beredskap som også inneholdt en tabletop-øvelse (se vedlegg 4). Denne involverte godt og tydeliggjorde betydningen av lokal beredskap. I forbindelse med flommen i Kvam erfarte vi at kirken er en integrert og viktig del av kommunens beredskap. Prester og andre kirkelige ansatte ga over flere døgn hjelp og støtte ved senter for evakuerte.

Fra ødeleggelsene etter flommen i Gudbrandsdalen. Foto: Jens P. Ous

Biskopen har deltatt i utarbeidelsen av ny beredskapsplan for Oppland fylke. Det har vært øvelser for LRS-prestene. Dette har styrket kontakten mellom kirken og de andre offentlige etatene. De offentlige etatene har vektlagt kirkens rolle i det lokale beredskapsarbeidet.

Vi har god måloppnåelse og er svært fornøyd med hvordan kirken deltar i fylkenes arbeid med beredskap. Det er gledelig at 90 % av kommunene har inkludert kirken i sitt beredskapsarbeid, men vi er ikke tilfreds med at fem kommuner gjenstår. Vi er tilfreds med det fokus beredskap har fått i møter mellom proster og kirkeverger. Men vi er ikke tilfreds med at avtaler mellom proster og kirkeverger ikke er kommet på plass. Det er heller ikke tilfredsstillende at bare 34 sokn har laget lokale beredskapsavtaler. Vi er tilfreds med at vi har holdt en øvelse.

Risiko- og vesentlighetsvurderinger

Manglende deltakelse i kriseteam og beredskapsråd vil svekke kirkens mulighet til å bidra sammen med andre etater ved kriser. God koordinering med andre etater i lokalsamfunnet er av vesentlig betydning i møte med kriser. Manglende avtaler og rutiner internt i kirken svekker beredskapen.

Behov for endringer i strategier og tiltak

Hamar bispedømme vil være i dialog med Kirkerådet og KA om nytt forslag til avtale som berører ansvarsfordeling og oppgaver ved kriser. De fem kommunene som ikke har tatt med kirken i sine kriseteam vil bli kontaktet for å se på muligheten for å endre dette. Fra kommunene hvor kirken er inkludert i kriseberedskap rapporteres det at det er mangel på praktisk øvelse og at planer sjelden eller aldri blir testet. Behov for øvelse vil bli tatt opp av biskopen i fylkesberedskapsrådene. Det er behov for å styrke kirkens beredskap i det enkelte fellesråd og prosti. LRS-prest og proster må styrke sin kontakt med representanter fra andre kirker, religioner og livssynssamfunn for å kunne involvere dem ved kriser.

III Forvaltning

Praksisplasser

Hamar bispedømme har fått tildelt midler fra Tilleggsgavefondet som benyttes til en tilskuddsordning for praksisplasser for musikere med sikte på en eventuell karriere som kantor. Fra 2013 har Toneheim folkehøgskole en elev inne i denne ordningen. Folkehøgskolen får refundert lønnsutgifter fra bispedømmet for opplæring.

Etiske retningslinjer og risiko for misligheter

Hamar bispedømmeråd baserer seg på Den norske kirkes presteforening sine yrkesetiske retningslinjer og etiske retningslinjer for statstjenesten. Disse dokumentene følger som fast vedlegg til personalplanen i bispedømmet. Etikk, verdier og menneskesyn er tema som kontinuerlig blir satt på dagsorden, både formelt og uformelt, i organisasjonens fora. Ved utarbeidelse av rutinesamling for proster (prosteperm) er det implementert bestemmelser om varsling av kritikkverdige forhold.

Oppfølging av revisjonsmessige forhold

Hamar bispedømmeråd har arbeidet målrettet med ivaretagelsen av de innspill Riksrevisjonen hadde i forbindelse med revisjonen av Hamar bispedømme for 2012. Særsilt kan trekkes fram arbeidet med å synliggjøre risiko- og vesentlighetsvurderinger, samt resultatmåloppnåelse gjennom handlingsplanen for 2013, ytterligere forsterket i handlingsplan for 2014 (se vedlegg 5) og i årsrapport for 2013. Videre er det i 2013 utarbeidet intern rutinebeskrivelse for økonomistyring.

Tilskuddsforvaltning

Hamar bispedømmeråd er ansvarlig for overføring av tilskudd på flere områder. Til denne oppgaven følger også et ansvar for kontroll og oppfølging av bruken av midlene, vurdering av søknader om overføring av mindreforbruk og forvaltning av ubrukte tilskudd.

Total sum i tilskuddsoverføring var i 2013 på 27,3 millioner kroner. Tilskuddene til trosopplæring er den største av disse, med drøyt 16,7 millioner kroner i videreformidlet statstilskudd. Videre formidlet bispedømmet i 2013 statstilskudd på nær 9,8 millioner kroner til 10 tilskuddsberettigede kateketstillinger og 14 diakonstillinger, samt tilskudd til kirkemusikk i Domkirken. Som i 2012, var det heller ikke i 2013 tilstrekkelig midler til å fullfinansiere disse stillingene. Det beklager vi.

Bispedømmet forvalter også 0,8 millioner kroner i overføring av tilskudd til ulike tiltak for blant annet barn og unge, diakoni og gudstjenesteliv gjennom midler fra Opplysningsvesenets fond.

Innkjøp

Bispedømmekontoret har siden 2009 benyttet den lokalt utarbeidede prosedyren for anskaffelser. Denne bygger på lov om offentlige anskaffelser, og blir brukt ved alle større innkjøp. I denne er også implementert miljøkrav ved anskaffelser. I 2013 ble det blant annet gjort anskaffelse av hotell- og restauranttjenester i forbindelse med avviklingen av stiftsdager for Hamar bispedømme etter denne prosedyren.

Miljø

Hamar bispedømmekontor har siden mai 2010 vært sertifisert som Miljøfyrtårn. Det foretas regelmessig gjennomgang av organisasjonens rutiner med sikte på styrking av denne identiteten. I 2013 ble kontoret re-sertifisert, noe som krevde ytterligere bevisstgjøring på miljøområdet.

*Klimavalg 2013 "Framtida velges nå!"
Foto: Liv Torhild Bråthen*

Vedlegg

1. Utdrag av menighetenes årsstatistikk – foreløpige tall
2. Forklaringer til statsregnskapet for 2013 (Brev til Kulturdepartementet, datert 09.01.2014)
3. Plan ved ulykker og katastrofer
4. Beredskapsøvelse for proster og kirkeverger
5. Virksomhetsplan for Hamar bispedømme
6. Handlingsplan for SMM i Hamar bispedømme
7. Sosiale medier – Vær varsom-plakat
8. Skjema for prestens årsrapport i 2013
9. Bispedømmerådets sammensetning i 2013
10. Oversikt over ansatte ved Hamar bispedømmekontor 2013

Visitaprotokoller for 2013 følger som eget vedlegg, jfr. Visitasreglement for Den norske kirke, fastsatt av Bispemøtet 19. oktober 2012.

Menighetsdata/statistikk for Hamar bispedømme 2013

	Hamar	Ringsaker	Solen, Vinger og Odal	Sør-Østerdal	Nord-Østerdal	Nord-Gudbrandsdal	Sør-Gudbrandsdal	Toten	Hadeland og Land	Valdres	Sum
3	Kirkelige handlinger										
3.1	376	251	372	263	109	204	299	425	335	160	2 794
	Hvor mange dåpshandlinger, barn og voksne, ble utført i soknet?										
3.2	262	186	265	221	69	126	212	280	253	88	1 962
	Hvor mange av disse dømte hadde bostedsadresse i soknet?										
3.3	425	309	437	276	173	256	416	513	442	194	3 441
	Hvor mange ble konfirmert i soknet?										
4C	Hvor mange av følgende typer gudstjenester ble gjennomført?										
4.C.1	451	163	349	263	106	306	400	454	272	212	2 976
	Gudstjenester med nattverd - Antall gudstjenester										
4.C.1	10 555	4 857	8 561	7 333	1 807	5 720	13 867	17 409	7 096	5 457	82 662
	Totalt antall personer til nattverd										
4.C.5	15	9	12	12	9	29	14	18	18	5	141
	Gudstjenester for barnehagebarn - Antall gudstjenester										
4.C.5	1 044	1 030	958	1 147	505	1 087	1 147	1 701	1 211	197	10 027
	Totalt antall deltakere										
4.C.6	30	19	29	22	11	23	22	31	32	21	240
	Gudstjenester for skoleelever - Antall gudstjenester										
4.C.6	6 521	3 770	6 167	3 162	1 396	3 957	4 709	6 194	5 544	2 478	43 898
	Totalt antall deltakere										
5.A	Besøk i kirken utenom gudstjeneste										
5.A.1	7	6	4	27	9	27	12	5	14	9	120
	Av barnehager - Antall besøk										
5.A.1	12	8	6	58	11	30	18	8	25	12	188
	Antall avdelinger										
5.A.2	16	11	19	30	21	17	17	15	25	9	180
	Av skoleklasser - Antall besøk										
5.A.2	24	22	43	53	40	17	29	26	41	11	306
	Antall klasser										
5.B	Besøk av prest, kateket eller annen menighetsarbeider?										
5.B.1	13	3	15	34	9	40	13	19	46	4	196
	I barnehager - Antall besøk										
5.B.1	22	4	34	39	16	122	26	41	60	9	373
	Antall avdelinger										
5.B.2	15	7	13	17	16	21	16	41	43	0	189
	I skoleklasser - Antall besøk										
5.B.2	18	31	31	17	17	70	20	82	82	0	368
	Antall klasser										
8.A	Opplæring og diakoni - barn og unge 0-12 år										
6.A.1	170	45	48	217	0	41	76	182	90	18	887
	Om menigheten arrangerte babysang eller småbarnsang for barn 0-5 år. Antall deltakere										
6.A.2	232	163	192	159	106	127	198	242	267	155	1 841
	Om det ble utdelt 4-årsbok. Antall som mottok bok										
6.A.9	27	0	29	0	14	95	61	120	54	32	432
	Om menigheten arrangerte Tåmagentheilg. Antall deltakere										
6.A.10	79	0	75	10	33	80	45	192	169	58	741
	Om menigheten arrangerte Lys Våken. Antall deltakere										
6.C.3	6	7	5	4	0	15	37	9	3	0	86
	Opplæring og diakoni - unge etter konfirmasjonsalder - 15-25 år										
6.C.3	91	84	45	13	0	32	147	188	38	0	638
	Dersom menigheten arrangerte lederkurs og lignende - antall tilbud										
6.C.3	91	84	45	13	0	32	147	188	38	0	638
	Dersom menigheten arrangerte lederkurs og lignende - antall deltakere										

	Hamar	Ringsaker	Solør, Vinger og Odal	Sør-Østerdal	Nord-Østerdal	Nord-Gudbrandsdal	Sør-Gudbrandsdal	Toten	Hadeland og Land	Valdres	Sum
7.B	Konsert, musikkandakter og lignende										
	Hvor mange konsert, musikkandakter ble avholdt i regi av menigheten? Antall konsert og musikkandakter										
7.B.1	58	24	67	2	32	33	56	102	49	17	440
7.B.1	6 756	3 901	5 697	0	2 549	5 402	4 972	6 613	5 560	1 486	42 936
7.C	Hvor mange andre kulturarrangementer ble avholdt										
	Kulturarrangementer i regi av menigheten.										
7.C.1	9	3	9	3 501	1	9	15	24	146	15	3 732
7.C.1	784	342	836	0	120	1 095	923	3 387	2 947	739	11 173
8.A	Totalt antall frivillige										
	Hvor mange frivillige medarbeidere var totalt engasjert i menighetens arbeid? (En person telles en gang). Totalt antall frivillige.										
8.A	523	514	590	1 354	774	807	804	831	1 208	477	7 882
8.B	Hvor mange frivillige medarbeidere (15 år eller eldre) var med i:										
	...menighetens diakonale arbeid? Antall frivillige										
8.B.4	96	73	135	125	22	31	148	182	298	97	1 207
9	Misjons- og solidaritetsarbeid										
	Om menigheten var engasjert i misjons- og solidaritetsprosjekt i andre land - antall prosjekt										
9.1	8	6	13	12	18	20	13	21	20	15	146

Prosti	Fokaltall	Ant. 4-åringer	Ant. 15-åringer
Hamar	56 239	576	725
Ringsaker	33 406	431	473
Vinger og Odal	36 916	375	457
Solør	16 423	126	181
Sør-Østerdal	35 436	373	409
Nord-Østerdal	15 289	179	210
Nord-Gudbrandsdal	25 010	242	318
Sør-Gudbrandsdal	45 782	536	583
Toten	57 172	620	713
Hadeland og Land	41 335	470	546
Valdres	17 955	186	221
Totalt Hamar Bispedømme	360 973	4 114	4 836

Kilde: SSB, pr 01.01.13, (06-12-13)

DEN NORSKE KIRKE

Hamar bispedømmeråd

Kulturdepartementet
Kirkeavdelingen
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Postboks 8112 Dep
0032 OSLO

Dato: 09.01.2014

Vår ref: 13/557-2 JAJ

Deres ref:

Forklaringer til statsregnskap 2013 og søknad om overføring av ubrukte bevilgninger til budsjettermin 2014

Hamar bispedømmeråd viser til brev av 17. desember 2013, ref 13/3796, fra det daværende Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet, vedrørende årsavslutning for statsregnskap 2013 og frister for rapportering.

Kasserapport er for øvrig oversendt til Direktoratet for økonomistyring, region Tromsø med kopi til departementer og riksrevisjonen i brev av 9/1-13 – vår ref 13/557-8.

Hamar bispedømmeråd har avsluttet regnskapet for 2013 med et positivt avvik i forhold til siste korrigerede tildeling på 1,1 % på kapittel/post 159001/459002 og 18 – kirkelig administrasjon og 0,8 % på kapittel/post 159101/459102,16 og 18 – presteskapet.

Forklaringer til statsregnskapet for 2013 (alle tall i tabellene i hele 1 000 kroner)

Kap. 1590 kirkelig administrasjon

Post 01 driftsutgifter

Tildelt bevilgning 2013	kr	12 219
Regnskap 2013	kr	12 451

Merutgift	kr	232
-----------	----	-----

Merinntekter i form av refusjoner og tilskudd under kap 4590, post 02 korresponderer med merutgifter under kap 1590, post 01.

Kap. 4590 kirkelig administrasjon

Post 02 driftsinntekter

Tildelt bevilgning 2013	kr	186
Regnskap 2013	kr	489

Merinntekt	kr	303
------------	----	-----

Merinntekter på post 02 relaterer seg til refusjoner for utgifter til kursavholdelse, veiledning, arrangementer, tilskudd med mer som har tilsvarende utgiftsposter.

Post 18 refusjon sykepenger		
Tildelt bevilgning 2013	kr	0
Regnskap 2013	kr	57

Merinntekt	kr	57
------------	----	----

Det er ikke funnet hensiktsmessig å benytte vikartjenester i 2013 for refusjonsinntektene, dette bidrar således til et netto mindreforbruk.

Til sammen utgjør netto resultat for kap. 1590, post 01 og kap 4590, post 02 og 18 et mindreforbruk på 128 000 kroner eller 1,1 % av netto tildeling. Dette er innenfor det man bør kunne definere som balanse og kan forklares med variasjoner i mellom årene for når kostnader og inntekter påløper.

Hamar bispedømmeråd ber om at netto mindreforbruk under kap/post 159001/459002/459018 på kr 128 000,- overføres til budsjettermin 2014.

Kap. 1590 kirkelig administrasjon

Post 21 spesielle utgifter		
Tildelt bevilgning 2013	kr	819
Regnskap 2013	kr	965

Merutgift	kr	146
-----------	----	-----

Merutgift under kap 1590, post 21 korresponderer med tilsvarende merinntekt under kap 4590, post 03.

Kap. 4590 kirkelig administrasjon

Post 03 spesielle inntekter		
Tildelt bevilgning 2013	kr	819
Regnskap 2012	kr	965

Merinntekt	kr	146
------------	----	-----

Merinntekt under kap 4590, post 03 korresponderer med tilsvarende merutgift under kap 1590, post 21.

Utgiftene som bokført under kap 1590 post 21 er bevilgninger til prosjekter som i hovedsak bestyres av Hamar bispedømmeråd. Prosjektene finansieres via kirkerådet fra avkastningsmidler i Opplysningsvesenets fond til felleskirkelige tiltak og fra andre

samarbeidspartnere. 2013 var det første året for samarbeidsavtale om regionalt Samarbeid – menighet og misjon (SMM). Inntekter og utgifter på dette er bokført på post for spesielle utgifter/inntekter og medfører merutgift/merinntekt.

Kap. 1590 kirkelig administrasjon

Post 71 tilskudd til diakoni, undervisning og kirkemusikk

Tildelt bevilgning 2013	kr	9 791
Regnskap 2013	kr	9 791

Merutgift/mindreutgift	kr	0
------------------------	----	---

Tilskuddene til lønnsmidler for stillinger innen diakoni, undervisning og kirkemusikk innenfor Hamar bispedømmeråd sitt område er i sin helhet utbetalt i henhold til tildeling.

Kap. 1590 kirkelig administrasjon

Post 72 tilskudd til kirkelig virksomhet i kommunene

Tildelt bevilgning 2013	kr	0
Regnskap 2013	kr	0

Merutgift/mindreutgift	kr	0
------------------------	----	---

Det er ikke bokført på denne posten i 2013.

Kap. 1590 kirkelig administrasjon

Post 75 tilskudd til trosopplæring i menighetene

Tildelt bevilgning 2013	kr	16 747
Regnskap 2013	kr	16 747

Merutgift/mindreutgift	kr	0
------------------------	----	---

Trosopplæringstilskuddene til menighetene er fulgt opp og utbetalt i henhold til opptrappingsplanen for implementering av trosopplæringsreformen.

Kap. 1591 Presteskapet

Post 01 driftsutgifter

Tildelt bevilgning 2013	kr	81 265
Regnskap 2013	kr	83 735

Merutgift	kr	2 470
-----------	----	-------

Merutgift under kap 1591, post 01 korresponderer med merinntekter under kap 4591, postene 16,18 og 02.

Kap. 4591 Presteskabet

Post 02 driftsinntekter

Tildelt bevilgning 2013	kr	761
Regnskap 2013	kr	891

Merinntekt	kr	130
------------	----	-----

Merinntekter under post 02 relaterer seg til refusjoner for utførte tjenester med tilsvarende utgiftsside under kap 1591, post 01.

Post 16 refusjon foreldrepenger

Tildelt bevilgning 2013	kr	0
Regnskap 2013	kr	534

Merinntekt	kr	534
------------	----	-----

Merinntekter under post 16 korresponderer med merutgifter under kap 1591, post 01.

Post 18 refusjon sykepenger

Tildelt bevilgning 2013	kr	0
Regnskap 2013	kr	2 424

Merinntekt	kr	2 424
------------	----	-------

Merinntekter under post 18 korresponderer med merutgifter under kap 1591, post 01.

Til sammen utgjør netto resultat for kap. 1591 post 01, fratrukket kap 4591, postene 02, 16 og 18 et mindreforbruk på 618 000 kroner eller 0,8 % av netto tildeling.

Dette er innenfor det man bør kunne definere som balanse. Det begrensede mindreforbruket kan forklares med variasjoner i mellom årene for når kostnader og inntekter påløper.

Hamar bispedømmeråd ber om at netto mindreforbruk på kr 618 000,- under kap/post 159101/459102/16/18 overføres til budsjettermin 2014.

Med vennlig hilsen,

Freddy Knutsen e.f.
fung stiftsdirektør

Jon Arne Johansen
økonomisjef
Direkte innvalg: 62 55 03 70

Kopi til:
Riksrevisjonen

Postboks 8130 Dep. 0032 OSLO

Hamar bispedømmes
PLAN VED ULYKKER OG KATASTROFER

Hamar bispedømmeråd,
oppdatert februar 2014

Innholdsfortegnelse

BISPEDØMMETS PLAN VED ULYKKER OG KATASTROFER

1. Innledning	s. 3
2. Den sivile beredskap	s. 4
2.1 Organisering av redningstjenesten	s. 4
2.2 Varsling, informasjon og annen støtte til pårørende	s. 4
2.3 Samarbeidende parter	s. 5
2.4 Psykososiale kriseteam	s. 6
2.5 Særlige utfordringer i regionen	s. 6
3. Den norske kirkes rolle	s. 6
3.1 Kirkens oppgaver i følge PBS I	s. 6
3.2 Bispedømmerådet/biskopen	s. 7
3.3 Prostene og kirkevergene	s. 8
3.4 Bispedømmets LRS-team (prester og/eller diakoner)	s. 9
3.5 Kirkelig personell på senter for evakuerte og pårørende	s. 9
3.6 Hendelser/ulykker som utløser redningstjeneste i andre politidistrikt eller i utlandet	s. 10
3.7 Ved sykehus	s. 10
4. Lokalkirkens beredskap	s. 11
5. Mediene og kirkens offentlige rolle ved katastrofer og ulykker	s. 12
6. Oppfølging	s. 12
HJELPEMIDLER FOR DET ENKELTE LEDD VED INNSATS	s. 13
Tiltakskort (kan med fordel skrives ut og lamineres)	s. 14
Oversikt, kortversjon (kan med fordel skrives ut og lamineres)	s. 17

VEDLEGG

1. Liste over LRS prester og diakoner
2. Liste over prester og diakoner
3. Liste over andre tros og livssynsamfunn
4. Rundskriv om melding til pårørende ved ulykker og katastrofer
5. Når katastrofen rammer
6. Råd og informasjon til berørte
7. Barn og unges reaksjoner
8. Sørgegudstjenester
9. Media og mediehåndtering
10. Sjekkliste: Media og mediehåndtering
11. Melding om ulykke (GP-5025)
12. Menighetens plan ved ulykker og katastrofer

1. Innledning

Den norske kirke har en almen hjelpeplikt. Som kristen kirke har vi en særlig forpliktelse overfor mennesker i nød og kriser.

Den offentlige redningstjenesten er organisert som et samvirke mellom en rekke offentlige etater og frivillige organisasjoner som er egnet til innsats for å reddde liv. I Politiets beredskapssystem del 1 (PBS I) er Den norske kirke oppført som en slik samvirkeaktør.

Målsettingen med denne planen er

- at HRS-/LRS-prester/diakoner, proster og annet kirkelig personell er beredt på og har kunnskap om sin plass og sine oppgaver i en katastrofesituasjon
- at menighetene er forberedt på å møte ulike behov for oppfølging og omsorg

Planens målgruppe er prester, diakoner, proster og daglige ledere for fellesrådene/kirkeverger.

En arbeidsgruppe under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet utarbeidet i 1991 "Den norske kirkes tjeneste ved katastrofer og ulykker". Denne utredningen ligger til grunn i arbeidet med kirkens katastrofeberedskap.

I tillegg til denne planen vil det være nødvendig at kirkelig personell har andre sentrale dokumenter lett tilgjengelig ved eventuell innsats. Dette er omtalt i denne planen, s. 11.

Beredskapen i form av skriftlige ressurser vil da bestå av fire hoveddeler:

- "Den norske kirkes tjeneste ved katastrofer og ulykker"
- Bispedømmets plan ved katastrofer og ulykker
- Hjelpemidler for det enkelte ledd ved innsats
- Lokale planer for krisehåndtering

Annet grunnmaterieell er:

- "Politiets beredskapssystem del I", (PBS I) utgitt av Politidirektoratet (2011)
- «Veileder for psykososiale tiltak ved kriser, ulykker og katastrofer» utgitt av Helsedirektoratet august 2012
- «Livsfaseriter» Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

Planen trer i kraft når situasjonen går ut over den alminnelige funksjon med varsling av dødsfall (jfr. Rundskriv 2007/003) Vedlegg 4.

Det er viktig og helt nødvendig at det på forhånd utarbeides avtaler mellom de to arbeidsgiverlinjene i kirken om organisering av arbeidet og mandat til innkalling av kirkelig personell til tjeneste i en akutfase. (jfr pkt 3.2)

Normalt vil en slik ekstraordinær tilrettelegging av tjenesten ikke vare lenger enn ca to til tre døgn, de alminnelige funksjoner søkes opprettet så raskt som mulig.

Planen oppdateres ved behov, og minst en gang i året - innen 1. mars.

2. Den sivile beredskap

2.1 Organisering av redningstjenesten

Redningstjenesten er den offentlig organiserte virksomheten som utøves ved øyeblikkelig innsats for å redde mennesker fra død eller skade som følge av akutte ulykkes- eller faresituasjoner, og som krever koordinering. Den er organisert som et samvirke mellom en rekke offentlige etater og private frivillige organisasjoner som er egnet til innsats for å redde liv. Det er HRS og LRS som har ansvaret for all ledelse og koordinering av redningsaksjoner innen sine ansvarsråder. (PBS I, 6.3 og 6.3.1)

Redningstjenesten er organisert i to HRS (én for Sør-Norge og én for Nord-Norge) og 28 underordnede LRS (21 i Sør-Norge og 7 i Nord-Norge). Hvert politidistrikt (inklusive Sysselmannen på Svalbard) fungerer ved behov som en lokal redningssentral, og lensmannskontorene er en del av politidistriktenes interne organisering. LRS har sitt sete der hvor politimesteren har hovedkontor. Nødetatene politi, brann og helse samt bl.a. representanter for Forsvar og Telenor i tillegg til Siviltforsvar og frivillige, utgjør ledelsen i LRS, med politimesteren som leder. *Til hver LRS er det oppnevnt en prest/diakon med stedfortreder som rådgiver(e).* (PBS I, 8.7)

Samme samvirkeprinsipp er lagt til grunn for sammensetningen av ledelsen ved HRS-ene. *Til hver HRS er oppnevnt en prest/diakon som rådgiver.*

Lokal redningssentral (LRS) er en *funksjonell* organisering for å løse en oppgave når en redningsinnsats skal utføres i et politidistrikts ansvarsområde. Det er politiets ansvar å sørge for koordinering av slik innsats. ”Stab” er tradisjonelt et uttrykk for ”politimesterens ekstraordinære ledelsesapparat når det ordinære ledelsesapparat ikke er tilstrekkelig.”

Denne planen kan også komme til anvendelse i et distrikt selv om det ikke settes LRS-stab. Det kan være aktuelt om hendelsen har skjedd andre steder i landet eller utenfor landets grenser. Kirkens tjenester vil gjerne være den samme, men LRS-prest/diakon vil da ha noe annen funksjon. Prosten vil normalt ha det koordinerende ansvaret med LRS-prest/diakon som rådgiver. Se pkt 3.2 og 3.5.

Politidistrikt i Hamar bispedømme:

Hedmark Politidistrikt tlf: 62 53 90 00

Gudbrandsdal Politidistrikt tlf: 61 05 30 00

Vestoppland Politidistrikt tlf: 61 15 13 00

– dekker alle prostier i Hedmark

– dekker Sør-Gudbrandsdal og Nord-Gudbrandsdal prostier

– dekker Toten, Hadeland og Land og Valdres prostier

2.2 Varsling, informasjon og annen støtte til pårørende

Melding til pårørende om dødsfall utenfor hjem eller helseinstitusjon er et politiansvar. I Norge er det avtalt ordning at politiet ber Den norske kirke (prest/diakon) om å ta kontakt med den/de pårørende på deres hjemsted (eller annet kjent oppholdssted) med anmodning om å gi slik melding, jfr. Politidirektoratets rundskriv 2007/003: ”Formidling av informasjon til pårørende ved brå død, ulykke, katastrofe og kriminelle handlinger”. Dødsfallet eller ulykken

kan utløse bistand fra kommunalt kriseteam der kirkelig personell vanligvis er representert, og der representant for annet tros- eller livssynssamfunn kan tilkalles.

Ved katastrofer/ulykker med mange rammede skjer i prinsippet det samme. Men her vil det være behov for et større apparat for at kirkelig personell og andre hjelpere skal kunne utføre sitt oppdrag tilfredsstillende.

Ved større hendelser kan pårørende bli hurtig varslet om ulykken, oftest gjennom nyhetsmedia eller ved bruk av mobiltelefon fra ulykkesstedet. Pårørende vil henvende seg til de stedene de tror de kan få informasjon om skadde, døde, savnede. Ved behov vil KRIPOS opprette et nasjonalt kontaktnummer for pårørende – 815 02 800. En HRS vil kunne få som oppgave å ivareta informasjon fra og til pårørende når det ikke er noen aktuell LRS/politidistrikt (ulykker i internasjonalt farvann eller lignende), eller på anmodning fra en LRS.

Redningstjenesten søker bistand fra de prester/diakoner Den norske kirke har utpekt og knyttet opp mot aktuell HRS eller LRS. Denne kontakten med pårørende for informasjon og oppfølging vil normalt fortsette etter at selve redningsarbeidet er avsluttet, og er ofte et samarbeid mellom politi, kirkelig personell, kommunale kriseteam og andre fagpersoner.

Det psykososiale støttearbeidet kan i akutfasen ta form av tilrettelagte sentre (for evakuerte og pårørende) i lokaler som kommunene har utpekt til slikt formål. Politiet/redningsledelsen bidrar ved opprettelse av slike sentre og er ansvarlig ledelse mens det psykososiale arbeidet vanligvis ledes av helse- og sosialtjenesten. Kirkens bistand inngår i dette tverrfaglige arbeidet. (Jfr PBS I, 11.1, 11.2.1-3) Mange steder vil kirkelig bistand være representert gjennom prester/diakoners deltakelse i kommunale kriseteam. Men politiet kan også be LRS-presten stille kirkelig personell på sentrene.

Kirkelig personell skal, i tillegg til å støtte de evakuerte eller pårørende etter omkomne, støtte pårørende til person som er savnet eller ikke vil bli funnet.

2.3 Samarbeidende parter

Det er mange aktører i arbeid etter både større og mindre ulykker. En oversikt over disse finnes i boken "Politiets beredskapssystem del I", utgitt av Politidirektoratet (2011).

Den norske kirke er formelt innlemmet i samarbeid med politiet om redningstjenesten. Der hvor kirkelig personell er i direkte kontakt med berørte etter ulykker, har man et ansvar for at også representanter for andre kirker, **religioner og livssynsamfunn** trekkes inn der det er behov for det. LRS-prest/diakon og prost bør ha en løpende kontakt med lederne for lokale tros- og livssynssamfunn. Kirkelig fellesråd vil som gravferdsmyndighet ha lokalkunnskap om de ulike tros- og livssynsamfunn i kommunen.

Innen hvert politidistrikt finnes liste over aktuelle tros- og livssynssamfunn som Den norske kirke er ansvarlig for å fremskaffe hos **Fylkesmannen**. Bispedømmekontoret skaffer årlige ajourførte oversikter hos de respektive Fylkesmenn og stiller dem til disposisjon for proster og LRS-prester/diakoner.

Fylkesberedskapsrådet har som oppgave å drøfte samfunnssikkerhets- og beredskapsspørsmål og skal være et forum for gjensidig orientering om beredskapsarbeidet på de forskjellige områder. Det skal holde oversikt over sikkerhets- og beredskapsarbeidet i fylkene og skal kunne være et instrument for fylkesmannen for koordinering av krisehåndtering under alvorlige hendelser i fred, krise og krig. Biskopen er Den norske kirkes representant i dette rådet. Hamar biskop sitter i både Hedmark og Oppland fylkesberedskapsråd. Hamar bispedømme deltar også i forberedelsen av Hedmark og Oppland fylkes **Regionale plan for samfunnssikkerhet og beredskap**. Disse planene danner grunnlaget for kommunenes beredskapsplaner. **Politimestrene** samler de samarbeidende organer/etater og organisasjoner til jevnlig drøftelser og øvelser. (Jfr PBS I, 5.9)

2.4 Psykososiale kriseteam

I **kommunene** er det opprettet **psykososiale kriseteam** som har en viktig oppgave ved ulike mindre og større kriser og ulykker i området. Organiseringen av kriseteamene kan variere fra kommune til kommune. Men felles er at disse teamene også utgjør grunnstammen i oppfølging av berørte/pårørende ved ulykker og i større krisesituasjoner. Det anbefales at prest eller diakon er fast med i disse teamene (jfr Veilederen fra Helsedirektoratet, s.53)

Ved mange hendelser vil det ikke føre til en redningssituasjon lokalt, men kriseteamene i kommunen vil bli koblet inn. Kirkens bistand på pårørende/evakuertesenter og annen kirkelig bistand, kan derfor være den samme som ved en redningssituasjon, men henstillingen om bistand kommer ikke nødvendigvis fra politimesteren.

Det er derfor viktig at det er gode relasjoner og samarbeidslinjer mellom kriseteamene og kirkelig personell. Det som fungerer i det daglige vil også fungere i de ekstraordinære situasjonene. Det forventes at prostene har kontakt med lederen av kommunens kriseteam og sørger for at prest/diakon om mulig er fast medlem.

2.5 Særlige utfordringer i regionen

De særlige utfordringene i Hedmark og Oppland knytter seg til:

- flomfaren knyttet til Gudbrandsdalslågen og Glomma m/sideelver
- farlig transport og tungtransport langs hovedveiene E6, Rv 2, Rv 3, Rv 4 og Rv 16.
- evt. togulykker på Gjøvikbanen, Dovrebanen, Rørosbanen eller Kongsvingerbanen
- båttrafikken på Mjøsa,
- skred- og rasfaren i fjellområdene, især i Jotunheimen og Dovrefjell
- epidemier av ulike slag må også regnes med, jfr. fugleinfluenza fra utlandet.

3. Den norske kirkes rolle

3.1 Kirkelige oppgaver i følge PBS I, pkt 5.4:

«Kirkens oppgaver vil først og fremst være å gi medmenneskelig støtte. Ellers vil oppgaven for kirken særlig være å:

- Avgi prest som rådgiver til politimesterens stab, LRS og HRS (i praksis Redningsledelsen. red.adm.)
- Varsle pårørende etter anmodning fra politiet
- Gi støtte og sjelesorg
- Forberede og lede sørgegudstjeneste og andre markeringer
- Bistå ved syning og/eller overlevering av bårer

- Bistå pårørende ved besøk på ulykkesstedet
- Mobilisere det lokale kirkelige nettverket
- Gi særskilt oppmerksomhet til pårørende som ikke får sine døde tilbake»

3.2 Bispedømmerådet/biskopen

Biskopen oppnevner LRS-prester/diakoner (etter avtale med diakonens arbeidsgiver) og deres stedfortredere til et LRS-team og meddeler disse til politimesteren. LRS prest/diakon må ikke ha andre beredskapsmessige oppdrag som kan være til hinder for tjenesten i redningsledelsen.

LRS-team pr. 24.april 2013:

1. Hedmark politidistrikt:

LRS-prest: Per Erik Stave Engdal, sokneprest i Hamar, tlf. 414 21 856

E-post: per.erik.engdal@kirken-hamar.no

Stedfortredere:

Bjørn Narverud, sokneprest i Vang, tlf. 951 82 536

E-post: bjorn.narverud@kirken-hamar.no

2. Gudbrandsdal politidistrikt:

LRS-prest: Oddgeir Bolstad, sokneprest i Nordre Ål, tlf. 979 91 316

E-post: oddgeir.bolstad@kirkekontoret.no

Stedfortredere:

Øyvind Sagedal, sokneprest i Øyer, tlf. 905 23 848

E-post: oyvind.sagedal@kirkekontoret.no

Ingunn Dalan Vik, sokneprest i Søre Ål, tlf. 917 11 891

E-post: ingunn.dalan.kosnes@kirkekontoret.no

Tormod Kapelrud, prostiprest, tlf. 920 96 721

E-post: tormod@kirkekontoret.no

3. Vestoppland politidistrikt:

LRS-prest: Dagfinn Follerås, sokneprest i Vardal, tlf. 412 66 095

E-post: dagfinn.folleras@gjovik.kirken.no

Stedfortredere:

Martin Woller, sokneprest i Gjøvik, tlf. 480 57 983

E-post: martin.woller@gjovik.kirken.no

Gregers Lundh, sokneprest i Engehaugen, tlf. 991 64 302

E-post: gregers.lundh@gjovik.kirken.no

Ole Jacob Nyhus, prostiprest i Toten prosti, tlf. 928 10 807

E-post: jacken.nyhus@ostre-toten.kirken.no

LRS-koordinator:

Freddy Knutsen, kirkefagsjef Hamar bispedømmekontor, tlf 476 11 855

E-post: freddy.knutsen@kirken.no

Bispedømmeadministrasjonen holder planverket oppdatert og offentlig tilgjengelig via bispedømmets hjemmeside (www.kirken.no/hamar). Den fører oppdatert liste over bispedømmets LRS-team, jfr. pkt. 3.3, og sørger for at alle tjenestegjørende har tilstrekkelig kunnskap og følelsesmessig beredskap til å delta i katastrofearbeid.

Bispedømmeadministrasjonen sørger for oppdaterte lister over aktuelle tros- og livssynssamfunn.

Bispedømmeadministrasjonen sørger for nødvendig rapportering og evaluering etter større innsats og at kopi av denne sendes Kirkerådet.

Alle bispedømmets prester inngår i bispedømmets beredskap og kan innkalles til tjeneste ved opprettede sentra for evakuerte og pårørende, dersom de ikke av biskopen/prosten er innvilget fritak fra beredskapsarbeid. Tilsvarende bør gjelde for diakonene og bispedømmekontoret/prosten kontakter deres arbeidsgiver for avtaler om dette.

3.3 Prostene og kirkevergene

Det forventes at prost og kirkeverge har en gjennomtenkt beredskap vedrørende bruk av kirkelig innsatspersonell ved en ekstraordinær hendelse. Prost og kirkeverge må ha klare avtaler som sikrer en effektiv og hensiktsmessig bruk av personell og bygninger i en katastrofesituasjon. LRS-prest/diakon sitt mandat til innkalling inngår i disse avtalene.

Prostene i de prostier som sokner til politidistriktet har ansvar for å levere oppdaterte lister over aktuelt kirkelig personell m/telefonnumre samt beredskapstelefonens nummer til den lokale politimesteren og til LRS-prester/diakoner.

Hedmark Politidistrikt: Prostene i Hamar domprosti, Ringsaker prosti, Solør, Vinger og Odal prosti, Sør-Østerdal prosti og Nord-Østerdal prosti.

Gudbrandsdal Politidistrikt: Prostene i Sør-Gudbrandsdal prosti og Nord-Gudbrandsdal prosti.

Vestoppland Politidistrikt: Prostene i Toten prosti, Hadeland og Land prosti og Valdres prosti.

Når LRS-prest/diakon er innkalt av politiet har de fullmakt til å kalle inn LRS-prest/diakon 2 (stedfortreder). Ved behov for ytterligere kirkelig bemanning, f.eks på et pårørendesenter, følger LRS-prest/diakon de lokale avtaler og fullmakter som er gitt for en akutt krisesituasjon. Prosten leder arbeidet med å få den ordinære tjenesten til å gå sin gang når andre blir utkalt. Når LRS-prest/diakon ikke deltar i redningsledelsen, vil det normalt være prosten som koordinerer arbeidet. Prosten samarbeider da med kommunens psykososiale kriseteam og eventuelt politiet om aktuell kirkelig bistand. LRS-prest/diakon kan da benyttes av prosten som rådgiver og ressursperson i arbeidet.

Det er et arbeidsgiveransvar å sørge for nødvendig oppfølging av personale etter en ekstraordinær innsats. Det tilligger prostene et særlig ansvar for avlastning og oppfølging av prestene som har gjort tjeneste lokalt. Tilsvarende gjelder kirkevergenes oppfølging av fellesrådets ansatte.

Prostene sørger for at kirkens tjeneste er hensiktsmessig organisert i forhold til de kommunale kriseteam.

3.4 Bispedømmets LRS-prester og/ diakoner

Bispedømmets LRS-team (se pkt 3.2) skal være tilstrekkelig informert av sine overordnede om tjenesten. De tar selv kontakt med den lokale politimester for gjensidig informasjon om oppgaver og eventuelle øvelser.

Funksjon og oppgaver ved innkalling til tjeneste ved politidistriktet/LRS (som følge av rundskriv 2007/003) finnes i vedlegg tilpasset hvert politidistrikt.

Det er viktig at LRS-prest/diakon tar kontakt og bygger relasjoner med politiet, også ved å delta på øvelser og regelmessige møter med redningsledelsen. Erfaring viser at opparbeidet kjennskap og tillit er viktig i en katastrofesituasjon.

LRS-prest/diakon har et ansvar for å ha noe kunnskap om aktuelle hensyn ved hendelser knyttet til personer med annen tro- og livssynstilknytning, og har ansvar for å kontakte representanter for disse ved behov. På hjemmesiden til Samarbeidsrådet for tros- og livssynsamfunn kan man finne representanter for de ulike samfunnene. Disse vil være hjelpelige med å finne fram til eventuelle lokale kontakter: www.trooglivssyn.no. På www.livsfaseriter.no finner man en oversikt over ritualer slik de praktiseres i Norge hos de største tros- og livssynssamfunnene. Trossamfunn tilsluttet Norges Kristne Råd finnes under www.norkr.no.

LRS-prest/diakon deltar på øvelser og leverer rapport fra disse til biskopen og Kirkerådet samt til prost og kirkeverge.

Det er utarbeidet Tiltakskort for LRS-prest/diakon, se vedlegg

LRS-prest/diakon tar initiativ til årlige møter med prostene i sitt distrikt for gjensidig informasjon og oppdatering.

3.5 Kirkelig personell på sentre for evakuerte og pårørende

Når LRS i samråd med LRS-presten/diakonen finner det påkrevet, blir annet kirkelig personell innkalt til tjeneste blant evakuerte og pårørende. Prester og diakoner innkalles i henhold til avtalte rutiner.

Kirkelig personell har et særlig ansvar for å formidle kontakt til andre tros- og livssynssamfunn ved behov. Se pkt 3.3.

Målsettingen med prestens/diakonens arbeid er å bistå evakuerte og pårørende og andre berørte gjennom informasjon, samtale og sjelesorg. Til dette arbeidet vil det kunne være nødvendig å ha et personell med oppgaver som beskrevet i vedlegg. Antall personer må tilpasses situasjonen. De som møter kan bære tjenestedrakt, og vil trenge kirkelig identitetskort (=tjenestebevis).

Det er utarbeidet Tiltakskort for leder/medvirkende i kirkens tjeneste på sentre for evakuerte og pårørende. Disse finnes tilpasset hvert politidistrikt.

3.6 Hendelser/ulykker som utløser redningstjeneste i andre politidistrikt eller i utlandet.

Det er mulig at hendelsen skjer i ett politidistrikt, mens en rekke oppgaver knyttet til varsling av pårørende vil finne sted utenfor dette distriktet. Det er flere slike eksempler på innenlands ulykker hvor det er tilfelle, og det vil være tilfelle ved ulykker i utlandet.

Den norske kirkes oppgaver utføres da i tråd med det som er beskrevet i pkt 2.2, dvs. vanlig praksis for informasjon via lokalt politi og formidling av dødsbudskap med nødvendige tilpasninger til den aktuelle hendelse.

Det vil ofte være hensiktsmessig at politidistrikt som ikke leder redningsarbeidet, men som har mange direkte berørte, organiserer sine oppgaver tilnærmet lik LRS-planens opplegg for stabsarbeid og informasjon, inklusive funksjonen som LRS-prest/diakon. Prost og LRS-prest/diakon skal ta kontakt med hverandre for å avklare situasjonen og se på disponeringen av ressursene. "Tiltakskort LRS-prest/diakon" vil være veiledende også i denne situasjonen. Det er mulig omfanget/antall døde fra et lokalsamfunn tilsier at særskilte tiltak iverksettes (pårørendesenter, informasjonstiltak på arbeidssted, skole osv), se planens pkt 4. Det påhviler kirkelig personell den samme forpliktelse til å bistå i arbeidet ved slike situasjoner som ved en LRS-situasjon.

Dersom henvendelse om den ekstraordinære hendelsen er gått til vakthavende prest/ordinær beredskapstelefon, skal denne selv gi melding videre til prosten.

Ved hendelser hvor politidistriktet ikke sammenkaller redningsledelsen, er det prosten som har ansvar for koordinering av den kirkelige tjenesten. Dette gjelder enten forespørselen kommer fra politiet eller kommunen. Ved enkelte større hendelser vil det være naturlig at bispedømmekontoret bistår ved bemanningsbehov og annet..

Noen varslingsoppgaver kan inneholde utfordringer som gir ekstra stort behov for samarbeid politi-kirke i kontakt med pårørende. Som eksempel kan nevnes ulykker og selvmord der barn og unge er rammet, arbeidsulykker og drap eller annen alvorlig kriminalitet hvor både offerets og gjerningsmannens pårørende skal varsles og gis støtte, jfr. vedlegg 1 - Rundskriv 2007/003. Den kirkelige innsatsen organiseres da på det nivå som situasjonen krever.

3.7 Ved sykehus:

Følgende er sykehusprester v/Sykehuset Innlandet:

<u>Divisjon</u>	<u>Telefon</u>	<u>Navn</u>	<u>Kontortelefon</u>	<u>Mobil</u>
<i>Indre medisinsk:</i>				
Hamar	06200	Tor Arne Isene	62 53 70 21	454 75 215
Elverum	06200	Guttorm Eidslott	62 33 80 21	970 92 070
Kongsvinger	06200	Magnhild H. Helberg	62 88 70 70	986 73 058
Tynset	06200	Tina Solbakken	62 48 30 00	976 71 783
Lillehammer	06200			
Gjøvik	06200	Ane Bondahl Søberg	61 15 71 50	988 29 360
<i>Psykisk helsevern:</i>				
Sanderud	06200	Tor Arne Isene	62 58 16 16	454 75 215
Reinsvoll	06200	Olav Nordengen	61 14 76 20	951 85 249

Sykehusene har mottak av pårørende og etablerer pårørendesenter ved behov. Når skadde og døde er ankommet sykehuset, er det sykehuset/helseforetaket som har ansvar for varsling og

ivaretagelse av pårørende. Hvis sykehuset ønsker bistand av kirkelig eller annen tros- og livssynsmessig art, går henvendelsen til prosten som sørger for at sykehuset har de nødvendige telefonnummer.

4. Lokalkirkens beredskap

Det er nødvendig at menighetsråd og stab gjennomtenker sin oppgave og praksis ved lokale katastrofer/ulykker. Dette skal nedtegnes i en plan som er lett tilgjengelig. Planen trenger ikke være omfattende, men sikre rask og adekvat handling lokalt. Menighetsrådet, kirkevergen og prosten skal gjensidig informere hverandre om lokale planer. Følgende momenter kan være en hjelp i planarbeidet:

Ved ulykker i lokalmiljøet eller ulykker andre steder hvor mange fra lokalmiljøet er rammet, vil det være behov for å åpne kirken for lystenning og samtale, eventuelt også et lokale/menighetshus der folk kan samles. Kirkelig fellesråd er ansvarlig for sikkerhet og brannberedskap ved åpne kirker. Kirkevergens HMS-plan må være kjent og sikkerhet i og for åpne kirker må ivaretas.

I åpen kirke bør det være et bord i inngangspartiet med blomster og lys og eventuelt en kondolanseprotokoll. Eventuelt sted for lystenning, -lysglobe eller telys, må sikres i forhold til brann og ha nødvendig vakthold. Rengjøring og rydding må ivaretas.

Informasjon til publikum, både med plakater, på nettet og i andre former er viktig. Det må være klare avtaler på hvem som skal uttale seg til pressen og det anbefales å ha en egen pressekontakt. Taushetsplikten i forhold til de pårørende må ivaretas. Se for øvrig pkt 5.

Tilstedeværelsen blant rammede og berørte består i å lytte, være stille sammen, gi kvalitetssikret informasjon og ellers stå til tjeneste. Kirkelig ansatte og frivillige kan stå sammen om denne tjenesten.

Kirkens ansatte kan være behjelpelig med å kontakte ønsket hjelp fra annet tros- eller livssynssamfunn, eller med å kontakte medisinsk, psykologisk eller sosialfaglig bistand.

Ansatte følger opp behov for kirkelig medvirkning ved minnemarkeringer lokalt, for eksempel på arbeidsplass, i skole eller barnehage.

Menighetsråd/stab kan selv ta initiativ til lokale bønne- og klagegudstjenester, sørge- eller minnegudstjenester, tilpasset den aktuelle situasjonen. Dette skal alltid skje i samråd med prost og kirkeverge.

Når grupper fra menigheten reiser på tur, må reiserute og deltakerlister oppbevares på kontoret.

5. Mediene og kirkens offentlige rolle ved katastrofer og ulykker

Den norske kirke har en offentlig rolle ved tilrettelegging for ulike rituelle handlinger, så som lystenning i åpne kirker, minnemarkeringer, sørgegudstjenester og begravelser. Videre har kirkens representanter ofte en rolle som en offentlig sjelesørger og som bidragsyter og brobygger i et samfunn som er pluralistisk. I tillegg kommer den rollen kirkelige medarbeidere ofte får i media i forbindelse med åpne kirker, innsats på pårørendesenter og lignende.

Se vedlegg 9: Media og mediehåndtering
og vedlegg 10: Sjekkliste: Media og mediehåndtering

6. Oppfølging

- av kirkelig personell

Arbeidsgiver har ansvar for oppfølgingen. Det er meget viktig at de kirkelige ansatte som blir involvert i en ulykke/katastrofe får den oppfølging som er nødvendig, jfr pkt 3.2.

Avlastningssamtale i gruppe eller individuelt skal gjennomføres etter endt oppdrag. Andre tiltak kan være psykologisk debriefing etter en tid, mulighet til tjenestefri for å få noen dagers rekreasjon, andre oppfølgings- og støttetiltak. Se for øvrig PBS I, 14.5.3 om psykologisk debriefing.

-av frivillige

Frivillig personell kan ha viktige oppgaver, for eksempel i forbindelse med tilstedeværelse i åpen kirke eller ved forpleining. Det er viktig at den som har ansvar for de frivillige ser og verdsetter deres innstas og at også de får nødvendig oppfølging.

- av berørte

Personer kirkelig ansatte kommer i kontakt med i forbindelse med arbeidet på evakueringsenter og pårørendesenter eller pr. telefon, kan ha behov for kontakt, samtale og sjelesorg etter akuttfasen. Kirkens personell må formidle eller gi veiledning om hvem de kan ta kontakt med etter akuttfasen.

Se også vedlegg 6: "Råd og informasjon til berørte"
og vedlegg 7: "Barn og unges reaksjoner"

HJELPEMIDLER FOR DET ENKELTE LEDD VED INNSATS

Følgende skal forefinnes hos den enkelte person/instans.

LRS-

prest/diakon

og prost:

- Tiltakskort
- Kirkelig identitetskort (=tjenestebevis)
- Årbok for Den norske kirke (nå på www.kirken.no)
- Telefonnr til prost og LRS-prest/diakon og stedfortreder
- Politiets beredskapssystem del I
- Livsfaseriter. Religions- og livssynspolitiske utfordringer i Norge
- Lister over aktuelle tros- og livssynssamfunn
- Lokale kirkelige beredskapsplaner (prost)

Leder

samlingssted:

- Tiltakskort
- Kirkelig identitetskort (=tjenestebevis)
- Årbok for Den norske kirke (www.kirken.no)
- Telefonnr til prost og LRS-prest/diakon og stedfortreder
- Informasjon og råd (Vedlegg nr)
- Liste over aktuelle tros- og livssynssamfunn

Prest/diakon i tjeneste

- Kirkelig identitetskort (= tjenestebevis)
- Årbok for Den norske kirke (www.kirken.no)
- Informasjon og råd (Vedlegg nr)

Kirkeverge

- Bispedømmets beredskapsplan
- Menighetens beredskapsplan
- Telefonnr til LRS-prest/diakon og stedfortreder

Tiltakskort LRS-prest /diakon

Ansvarsområde

Du er hovedansvarlig for organiseringen av de kirkelige tjenester ved katastrofer og ulykker, og utgjør for øvrig en del av LRS-funksjonen.

Oppgaver

- du innkalles til tjenesten av politiet, eller tar selv kontakt i en krisesituasjon og skal:
- på oppdrag fra politiet bistå med varslings
- på oppdrag fra politiet vurdere behov for kirkelig personell til evakueresenter og pårørendesenter i henhold til ulykkens omfang og hvem ulykken har rammet og videreformidle dette til prost/kirkeverge
- ha løpende kontakt med de kirkelige lederne på de aktuelle sentrene
- ha løpende kontakt med kirkelig leder av mottak på sykehus
- gi bistand til disse lederne i aktuelle spørsmål
- på forespørsel sørge for kirkelig personell til støtte ved identifisering
- ved behov sørge for kirkelig personell til støtte ved syning
- ved behov sørge for kirkelig personell til å bistå pårørende ved besøk på ulykkesstedet
- på oppdrag påse at transport og mottak av kister skjer på en respektfull og god måte
- bistå politiet i religiøse og kulturelle spørsmål
- ved behov, sørge for kirkelig støtte til annet innsatspersonell
- sørge for at det vurderes om minnemarkeringer og sørgegudstjeneste (se www.kirken.no) bør holdes og videreformidle dette til aktuelle parter
- orientere berørte menigheter
- orientere berørte proster og kirkeverger
- orientere biskopen
- føre loggbok over egen aktivitet
- generelt henvise til politiets opplegg for medieinformasjon
- følge opp retningslinjene trukket i veiledningen "Mediene og kirkens offentlige rolle ved ulykker og katastrofer", se s.12.
- avgi en skriftlig oppsummerende rapport til politimesteren, biskopen og Kirkerådet med kopi til prost og kirkeverge

Samarbeidslinjer

Du er i LRS-arbeidet underlagt politimesteren.

Nærmeste overordnede i kirkelige spørsmål er biskopen.

Dette tiltakskortet bør forefinnes på LRS-prestens/-diakonens bosted og medbringes sammen med kirkelig identitetskort (=tjenestebevis) ved innkalling til tjeneste. (Se også s. 13).

Tiltakskort prost når LRS-prest/diakon ikke er innkalt av politiet

Ansvarsområde

Du er hovedansvarlig for organiseringen av de kirkelige tjenester ved katastrofer og ulykker, og følger LRS-planverket så langt det er hensiktsmessig. (Dersom LRS-prest/diakon er innkalt av redningsledelsen er denne hovedansvarlig for organiseringen av de kirkelige tjenestene, og prosten bistår etter behov.)

Oppgaver

- du tar selv kontakt eller blir varslet av det kommunale kriseteamet eller andre instanser og skal:
- på oppdrag fra politiet bistå med varsling
- vurdere å kalle inn LRS-prest/diakon for rådgivning og fordeling aktuelle arbeidsoppgaver
- på oppdrag fra leder for evakuerte-/pårørendesenter innkalle kirkelig personell til disse sentrene i henhold til ulykkens omfang og hvem ulykken har rammet
- ha løpende kontakt med lederne for den kirkelige innsatsen på de aktuelle sentrene
- ha løpende kontakt med kirkelig leder av mottak på sykehus
- gi bistand til disse lederne i aktuelle spørsmål
- ved behov, sørge for kirkelig personell til støtte ved identifisering
- ved behov, sørge for kirkelig personell til støtte ved syning
- ved behov, sørge for kirkelig personell til å bistå pårørende ved besøk på ulykkesstedet
- på oppdrag, påse at transport og mottak av kister skjer på en respektfull og god måte
- bistå politiet i religiøse og kulturelle spørsmål
- ved behov, sørge for kirkelig støtte til annet innsattpersonell
- sørge for at minnemarkeringer og sørgegudstjeneste (se www.kirken.no) vurderes holdt
- orientere berørte menigheter
- orientere andre berørte proster og kirkeverger
- orientere biskopen
- føre loggbok over egen aktivitet
- generelt henviser til politiets opplegg for medieinformasjon
- følge opp retningslinjene trukket i veiledningen "Mediene og kirkens offentlige rolle ved ulykker og katastrofer", se også s. 12.
- avgi en skriftlig oppsummerende rapport til politimesteren, biskopen og Kirkerådet med kopi LRS-prest/diakon og kirkeverge

Samarbeidslinjer

Du samarbeider med politi og kommunens psykososiale støtteam/kriseteam.

Du rådfører deg med LRS-prest/diakon og kaller ved behov vedkommende inn til tjeneste

Du samarbeider med kirkeverge ut fra gjeldende planverk/avtaler

Nærmeste overordnede i kirkelige spørsmål er biskopen.

Dette tiltakskortet bør forefinnes på prestens bosted og medbringes sammen med kirkelig identitetskort (=tjenestebevis) ved innkalling til tjeneste. (Se også s. 13).

Tiltakskort for leder av kirkens tjeneste på politiets opprettede sentre:

Ansvarsområde

Du er ansvarlig for den kirkelige tjenesten på senteret. De konkrete kirkelige tjenester på senteret avtales og avklares med innsatsleder og leder for psykososial støttetjeneste

Oppgaver

- du innkalles av LRS-presten/diakonen eller prosten/kirkevergen eller tar selv kontakt, og skal:
- melde deg for ledelsen av senteret og for lederen av de psykososiale tjenester
- organisere den kirkelige tjenesten, ev i samarbeid med kirkelig ansatte som deltar i kommunens kriseteam.
- føre loggbok
- i samråd med lederen for den psyko-sosiale tjenesten vurdere behovet for videre kirkelig bemanning og be LRS-presten/diakonen eller prosten/kirkevergen innkalle disse
- i samråd med lederen for den psyko-sosiale tjenesten vurdere behovet for språklig og annen kulturell og religiøs kompetanse
- føre vaktliste
- holde løpende kontakt med LRS-presten/diakonen, evt prosten for gjensidig oppdatering
- gi nytt personell informasjon om ulykken og innføring i tjenesten
- kanalisere aktuelle behov for oppfølging av rammede
- mobilisere det lokale kirkelige nettverket
- generelt henvise til politiets opplegg for medieinformasjon
- følge opp retningslinjene trukket i veiledningen "Mediene og kirkens offentlige rolle ved ulykker og katastrofer"
- påse at det blir holdt avlastningssamtaler for avtroppende personell
- gi respektive proster, kirkeverger og LRS-prest/diakon melding om hvilke ansatte som deltar i katastrofearbeidet
- avgi en skriftlig oppsummerende rapport til LRS-presten/diakonen eller prosten

Samarbeidslinjer

Politiets innsatsleder er din overordnede på innsatsstedet

Du er underlagt stedlig leder av de psykososiale tjenester.

Du holder løpende kontakt med leder av kommunens kriseteam og ev kirkelig personell i dette.

Du er nærmeste overordnede for kirkelig personell på senteret.

LRS-prest/diakon eller prosten er din kirkelig overordnede.

Dette tiltakskortet bør forefinnes på bostedet og medbringes sammen med kirkelig identitetskort (=tjenestebevis) ved innkalling til tjeneste.

Hvem gjør hva ved katastrofer og ulykker?

Hvem	Løpende beredskap	Ved større hendelser
Politiet	<ul style="list-style-type: none"> Når små eller store ulykker skjer fungerer politiets operasjonssentral som Lokal redningssentral (LRS) Har ansvar for at pårørende blir varslet når uventet død inntreffer. Normalt varsles det via den lokale menighetspresten eller prostiets beredskapsvakt 	<ul style="list-style-type: none"> Velger det ledelsesprinsipp som er hensiktsmessig Varsler alle berørte etater om nødvendige tiltak Oppretter sentre for pårørende og evakuerte Sørger for at uventet død varsles til pårørende som normalt via lokal menighets- eller beredskapsprest
LRS-prest/diakon	<ul style="list-style-type: none"> Har hovedansvar for å organisere kirkens katastrofearbeid i politidistriktet Har jevnlig kontakt med politidistriktets ledelse Holder sine stedfortredere og proster jevnlig oppdatert Har kontakt med ledere i aktuelle tros- og livssynssamfunn Har kontakt med kirkeverge om planer og rutiner 	<ul style="list-style-type: none"> Har hovedansvar for å lede kirkens katastrofearbeid i politidistriktet Bistår politiet i LRS-arbeidet Innkaller prester/diakoner som skal lede det kirkelige arbeidet ved senterne for pårørende og evakuerte (LRS-teamet), melder øvrig kirkelig bemanningsbehov etter avtalte rutiner Bistår ved behov med å kalle inn personer fra aktuelle tros- og livssynssamfunn
Stedfortredere for LRS-prest	<ul style="list-style-type: none"> Deler på å være i beredskap når LRS-presten ikke er i funksjon 	<ul style="list-style-type: none"> Går inn i LRS-prestens oppgaver i hans fravær Eventuelt leder det kirkelige arbeidet ved opprettede sentre
Prester og diakoner i tjeneste	<ul style="list-style-type: none"> Holder seg oppdatert på bispedømmets og menighetens beredskapsplaner Prester deltar i det daglige og ukentlige beredskapsarbeidet i hvert prosti 	<ul style="list-style-type: none"> Blir ved behov innkalt til det kirkelige arbeidet på senter for pårørende eller evakuerte Bidrar med aktuell oppfølging av berørte og evt med å åpne lokal kirke for samtale og stillhet
Biskop Bispedømme-administrasjon	<ul style="list-style-type: none"> Pålegger en prest/diakon med stedfortreder i hvert politidistrikt oppgaven som LRS-prest/diakon Holder planverket som gjelder ulykker og katastrofer, inkludert aktuelle lister, oppdatert 	<ul style="list-style-type: none"> Representerer kirken i media Tar del i offentlige minnemarkeringer og sørgegudstjenester Veileder og informerer kirkelige medarbeidere om ansvar og oppgaver og evt ressursmateriale Bistår med koordinering av den kirkelige tjeneste der omfanget av innsats tilsier det
Prost	<ul style="list-style-type: none"> Gjør avtaler med kirkeverge om beredskap for ansatte og bygninger Organiserer tjenesten med 	<ul style="list-style-type: none"> Sørger for aktuell bemanning ut fra meldte behov og etter avtalte rutiner Ser til at den vanlige virksomhet blir

	<p>prostiets daglige og ukentlige beredskapsvakter</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har kontakt med LRS-prest/diakon og er fortrolig med dennes instruks • Gjør seg kjent med fellesrådets aktuelle HMS-rutiner • Holder kontakt med leder for det kommunale psykososiale støtteteam • Har kontakt med ledere i aktuelle tros- og livssynssamfunn 	<p>ivaretatt når noen er utkalt til arbeid på senter for pårørende eller evakuerte</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leder kirkens katastrofearbeid når LRS-prest/diakon ikke kalles inn av politiet • Gir involverte prester nødvendig oppfølging og veiledning • Bistår lokal menighet og prest med sorg- eller minnegudstjeneste
Kirkeverge	<ul style="list-style-type: none"> • Gjør avtaler med prosten om beredskap for ansatte og bygninger • Setter seg inn i bispedømmets beredskapsplan • Medvirker til menighetens og fellesrådets beredskapsplan 	<ul style="list-style-type: none"> • Er i løpende kontakt med prosten • Bidrar evt. med å åpne lokale kirker for samtale og stillhet • Gir involverte medarbeidere nødvendig oppfølging og veiledning

Beredskapsarbeid i Den norske kirke

Tabletop-øvelse: Større ulykke med omkomne og skadde

For prost og kirkeverge

Informasjon 1:

Tidlig på morgenen, mens du spiser frokost, ringer en kollega av deg og forteller at en buss har kjørt utfor veien, og at det ser stygt ut. Han har kjørt forbi ulykkesstedet på vei til jobb, og politi og en ambulanse var allerede på plass. Han regner det for sannsynlig at det må være mange omkomne og skadde i ulykken. Ulykken har skjedd på E6. Han lurar på om det er noe dere skal gjøre i forhold til situasjonen, eller om han skal gå i gang med arbeidet som vanlig. Det er planlagt tre begravelser i fellesrådets kirker denne dagen. Han syntes det så ut som en av bussene til det lokale busselskapet.

Oppgave 1:

- Hva gjør du nå - og hva svarer du din kollega?
- Hva vil du ev skaffe deg av flere opplysninger/hvordan?

Informasjon 2:

På radioen på vei til kontoret hørte du melding om bussulykken. Det rapporteres om mange skadde (antallet er ukjent), om store ødeleggelser på bussen og om stengt vei med mange utrykningskjøretøy. Det er ennå få sikre opplysninger om omfanget av ulykken og om hvem som var ombord i bussen.

Oppgave 2:

- Hva gjør du nå - hvem kontakter du?
- Flere av dine medarbeidere er på vei til en konferanse i Oslo dag, og selv skal dere delta på en samling for proster og kirkeverger i dag. De som skal til Oslo har ennå ikke dratt, og det er ennå litt tid før dere skal avgårde til møtet. Hva gjør dere nå?

Informasjon 3: Kirkevergen får en telefon fra beredskapsansvarlig i kommunen. Han kan bekrefte at det dreier seg om en buss fra det lokale busselskapet, og at det er en skoleklasse fra en av barneskolene i kommunen som er ombord. Politiet har bekreftet at det er flere omkomne - også barn, men har ennå ikke oversikt over antall omkomne og skadde. Politiet har bedt kommunen om å være klar i forhold til å sette opp et pårørendesenter.

LRS-presten ringer til prosten og forteller at politimesteren ikke har innkalt den lokale redningsledelsen (LRS), men at politiet ber om forsterkninger fra de instansene de ser behov for. Politiet ba om at kirken tenker på å stille personell ved et eventuelt pårørendesenter, og at det kan bli aktuelt med bistand ved varsling på et senere tidspunkt. Fra politiet fikk han en uoffisiell bekreftelse på at det er ti omkomne og et titalls hardt skadde personer så langt de nå har oversikt.

Oppgave 3:

- Hvordan responderer du i forhold til informasjonen du nå har?
- Hvem innkaller du nå - hvem kontakter du?
- Hva gjør du i forhold til egen loggføring (med tanke på oversikt og rapportering)?
- Du har nå bekreftelse på at det dreier seg om en lokal buss med personer fra ditt ansvarsområde. Hvordan endrer det bildet? Hvilke behov oppstår på bakgrunn av den informasjonen?
- Hvordan responderer du på anmodningen om å ha ressurser klare til et pårørendesenter?
- Hvilke ressurser har du nå til rådighet? Hvilke medarbeidere har dere som kan være klare innen rimelig tid?

- g. Hvem er nå kriseledelsen på kirkelig sektor hos dere? Hvilken kommandolinje står de ulike kirkelige medarbeiderne i?

Informasjon 4:

Kommunen er nå i gang med å opprette pårørendesenteret, og ber om at dere stiller med tre personer som kan bistå med psykososial støtte der. Dere har fått beskjed om hvilken skole elevene i bussen kommer fra. Skoleklassen var en 7.- klasse på vei til skidag. Politiet har bekreftet at det er ti omkomne, sju barn og tre voksne, deriblant sjåføren av bussen og to lærere. Selve redningsaksjonen er i ferd med å avsluttes. Kommunen ser for seg å bemanne pårørendesenteret i alle fall ett døgn frem i tid.

Oppgave 4:

- Hvordan organiserer dere tilstedeværelsen av kirkelig personell på pårørendesenteret nå når operasjonen vil vare ut over 24 timer?
- Hvilke kirkelige organer/ledere kontakter dere? Hvilken kontakt har dere med de involverte kirkelige medarbeiderne?
- Hva kan prosten bistå med når det gjelder behovet for å få formidlet dødsbudskap?
- Hvilket initiativ tar dere overfor den aktuelle skolen?
- Det ser ut til at det snart blir behov for rom ut over pårørendesenter for pårørende og befolkning med tanke på lystenning, sorg, stillhet, ev seremonier. Hvilke initiativ tar dere?

Informasjon 5:

Arbeidet med pårørendesenteret har vært i gang i noen timer nå, og dere har også åpnet kirkerommet for de som har behov for et rom med stillhet og mulighet for å tenne lys. Dere har sendt to med arbeidere til skolen som er rammet. En av de ansatte i fellestrådet hadde et barn som var ombord i bussen. Dette barnet ligger nå på sykehus med moderate skader. Mange av deres medarbeidere kjenner godt flere av de involverte. Det er klart for dere at det er en skole, en kommune og et samfunn som er rammet av denne krisen. Via arbeidet på pårørendesenteret får dere vite at en av de omkomne og flere av de skadde hadde muslimsk bakgrunn. Noen av barna er aktive i både speider og barnekor i regi av menigheten.

Oppgave 5:

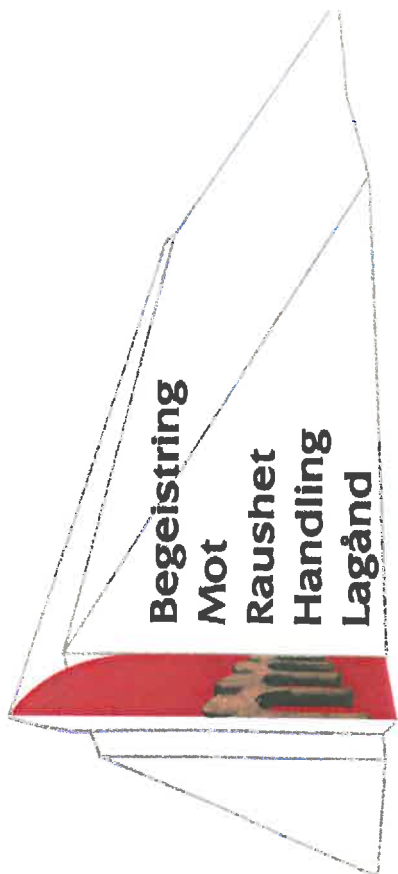
- Hvordan håndterer dere at mange internt også er berørte av krisen?
- Hva tenker dere i forhold til at mange av hjelpemannskapene og annet hjelpepersonell er personlig berørte av ulykken?
- Hvilke kontakter kan dere være behjelpelige med lokalt i forhold til de involverte som har muslimsk bakgrunn?
- Hvilke vurderinger gjør dere nå i forhold til behov for ytterligere
- ressurser? Hva gjør dere med den allerede planlagte aktiviteten i kirken?

Informasjon 6:

Arbeidet ved pårørendesenteret avsluttes på dag to. Det er behov for en større sørge- og minnemarkering for lokalsamfunnet. Det meldes også om behov for en samling for alle som har bidratt med hjelpearbeidet så langt. Behovet for støtte til de involverte vil være stort over tid. Nå skal etter hvert også begravelser planlegges.

Oppgave 6:

- Hvilke initiativ vil dere ta i denne fasen, hvem gjør hva?
- Hva tenker dere å tilby av liturgier/ordninger rundt en minnemarkering?
- Hva med de livssynsmessige perspektiver knyttet til ulykken og minnemarkeringen?
- Hvordan ivaretar dere eget personell i etterkant av denne hendelsen?
- Hvordan håndterer dere rapportering og evaluering i etterkant?

Virksomhetsplan 2014

Forord

Hamar bispedømmekontors virksomhetsplan for 2014 bygger på foreløpig tildelingsbrev fra Fornyings,- administrasjons- og kirkedepartementet datert 22.10.2013 og endelig tildelingsbrev fra Kulturdepartementet med mål og resultatindikatorer datert 07.02.2014.

Hamar bispedømmekontor har på bakgrunn av departementets krav laget egne, operasjonelle, mål og resultatindikatorer. Disse har blitt risikovurdert og det skal gjennomføres tiltak for å nå målene.

Innholdsfortegnelse

Den norske kirke – Visjonsdokument	Side 3
Folkekirken Hamar bispedømme	Side 4
Mål, resultatindikatorer og risikovurderinger for 2014	Side 5

DEN NORSKE KIRKE

VISJONSDOKUMENT

I KRISTUS, NÆR LIVET

- EN BEKJENNENDE, MISJONERENDE, TJENENDE OG ÅPEN FOLKEKIRKE

bekjennende

ved å dele og gi videre troen på den treenige Gud.

misjonerende

ved å vitne om Jesus Kristus lokalt og globalt sammen med den verdensvide kirke.

tjenende

ved å vise omsorg gjennom næstekjærlighet, inkluderende fellesskap, kamp for rettferdighet og vern om skaperverket.

åpen

ved å utvikle fellesskap som verdsetter mangfold og respekterer ulikheter.

Sammen vil vi:

- feire Guds nærvær i ord og sakrament.
- i tro på Gud vår skaper leve som forvaltere av Guds skaperverk.
- leve i Kristi etterfølgelse.
- formidle Bibelens budskap om Guds kjærlighet, håpet i Jesus Kristus og livet i Den hellige ånd.
- ta vare på kirkens tro og tradisjon og tolke dem inn i samtidens språk, kulturer og erfaringer.
- ta initiativ til åpne og nysgjerrige samtaler og leve i dialog og gjensidig åpenhet.
- legge til rette for fellesskap der alle kan delta på lik linje.
- utfordre maktthavere i forhold til evangeliets budskap om frihet og rettferd for fattige, undertrykte og marginaliserte.
- skape tjenlige strukturer og ordninger som gjør kirken i stand til å oppfylle sitt oppdrag og sin tjeneste.
- forplikte oss til det økumeniske kirkefellesskap og la dette utfordre oss til felles handling og enhet i Kristus.
- frimodig kalle, oppmuntre og veilede mennesker til kirkeleg utdanning, tjeneste og frivillig arbeid.
- drive menighetsutvikling preget av fornyet gudstjenestefeiring, trosopplæring og diakoni.
- møte andre tros- og livssynsfunn med åpenhet, respekt, dialog og vitnesbyrd.
- kommunisere åpenhet, nærvær, forsakelse og håp.
- være fellesskap preget av ulike og mangfoldige kulturtrykk og fellesskapsformer.

Folkekirken

Hamar bispedømme

Vi vil være en kirke som

- arbeider for at mennesker opplever verdighet og håp gjennom evangeliet om Jesus Kristus
- formidler livets og kjærlighetens Gud
- utfordrer til handling og engasjement

Vi vil at gudstjenester og kirkelige handlinger

skal gi fellesskap, håp og tro ved å

- gi mennesker tilhørighet og hjelp til kristen livstolkning
- styrke gudstjenestens oppahving, lokale forankring og kulturelle mangfold
- videreutvikle pilegrunstradisjonene

Vi vil vise omsorg og solidaritet ved å

- fremme bærekraftige fellesskap
- kjempe for menneskeverdet
- verne om skaperverket
- arbeide for at misjon blir en naturlig del av menighetsarbeidet

Vi vil gi barn og unge tilhørighet til kirken ved å

- tilby en inkluderende trosopplæring
- fremme et aktivt barne- og ungdomsarbeid
- styrke samarbeidet med barnehager og skoler

Vi vil bidra til å skape gode og trygge lokalsamfunn ved å

- stimulere til samnale om livssyn og verdier
- forvalte og formidle kulturelle tradisjoner knyttet til kirkebygg og kirkegård
- fremme deltagelse, demokrati og inkludering i menighetene

Mål

ØKE GUDSTJENESTEDELTAKELSEN

Resultatindikatorer:

Samlet gudstjenestedeltakelse, alle gudstjenester
Gjennomsnittlig deltakelse pr. gudstjeneste i bispedømmet

	KRITISKE SUKSESSFaktorER	RISIKO	TILTAK	ANSVAR	FRIST
A.	Gudstjenestene har relevans og god kvalitet	Dårlig kvalitet og manglende relevans gir dårlige opplevelser og lav deltakelse	1. Målrettet veiledning og rådgivning 2. Følge opp menigheter som har fått merknader til sin godkjenning 3. Prosjekt høsttakkefest	Teologisk rådgiver Pilegrimsprest	1. Kontinuerlig og i forbindelse med visitas 2. Vår 2014 3. Høst 2014
B.	God samhandling og involvering omkring gudstjenesten	Staben samhandler dårlig og menigheten blir ikke involvert			
C.	God og tilpasset gudstjenestefrekvens	Lav gudstjenestefrekvens svekker samlet gudstjenestedeltakelse	1. Høring om gudstjenesteforordningene 2. Øke antall konfirmasjonsgudstjenester	Teologisk rådgiver Personalsjef	Utsendes høst 2014 Ny forordning 2015
D.	Opprettholde dåpsprosenten	Småbarnsforeldre mottar ikke invitasjon til dåp.	Gjennomgå tilgangen til fødselsmeldinger fra sykehusene	Kirkefagsjef	2014
E.	Kirkemusikken fremmer deltakelse	Musikken kommuniserer dårlig med relevante målgrupper Manglende faglig utvikling hos kirkemusikere	1. Fagsamling om ny salmebok for trosopplmedarb 2. Fagsamling om ny salmebok for diakoner. Fagsamling for kirkemusikere	Trosopl.rådgiver Diakonirådgiver Kulturrådgiver Teologisk rådgiver	vår 2014 Vår 2014
F.	Kirken fremstår som aktuell, relevant og med godt omdømme	Manglende relevans og dårlig omdømme svekker oppslutning om gudstjenestene og kirkelige handlinger	Markere bispedømmets 150årsjubileum gjennom bokutgivelse, seminarer og konsert i forbindelse med stiftsdagene i 2014	Kirkefagsjef, pilegrimsprest, kulturådgiver, teologisk rådgiver m.fl.	24. – 25. sept 2014
G.	Kirken tilbyr nye arenaer for gudstjenesteliv	Manglende erfaring og faglig utvikling fører til at kirkelig tilsatte reserverer seg mot å prøve ut nye arenaer for GTiiv	Pilegrimslederkurs for diakoner, prester og andre kirkelige ansatte	Pilegrimsprest, diakonirådgiver, kirkefagsjef	Vår 2014

Mål

ØKE OPPSLUTNINGEN OM KIRKELIGE HANDLINGER

Resultatindikatorer:

1. Døpte av tilhørende barn 2. Konfirmerie av døpte 15-åringar
2. Prosentvis endring i antall kirkelige vigslor 4. Kirkelige gravferder av antall døde

KRITISKE SUKSESSFATORER	RISIKO	TILTAK	ANSVAR	FRIST
A. Småbarnsforeldre mottar invitasjon til dåp	Småbarnsforeldre mottar ikke invitasjon til dåp	Arbeide mot både sykehus og fellesråd for å få plass ordninger som sikrer at samtlige medlemmer mottar invitasjon til dåp for sine barn	Kirkefagsjef	2014
B. Flexibilitet med mulig tidspunkt for dåp	Rigide ordninger for når det er mulig å holde dåp	Øke antall gudstjenester med dåp Øke antall dåpsgudstjenester	Teologisk rådgiver	2014
C. 14åringene mottar invitasjon til konfirmasjon	14åringene blir ikke invitert til konfirmasjon	Delta i Kirkerådets informasjonsbrosjyre til alle 14-åringar	Trosoppl. rådgiver	2014
D. God kvalitet på menighetens dåps- og konfirmasjonstilbud	Manglende faglig utvikling og motivasjon blant prestene og andre kirkelige ansatte.	Dåp og konfirmasjon tema under stiftsdagene og i trosopplæringsarbeidet	Teologisk rådgiver Trosoppl. rådgiver	Høst 2014 Kontinuerlig
E. Vigselserituallet favner kirkens medlemmer	Vigselserituallet favner ikke kirkens medlemmer	Liturgisk gruppe lager forslag til revidering for gravferdsriturgi og vigselsturgi	Teologisk rådgiver	vår 2015
F. Gravferdsritualet favner kirkens medlemmer	Gravferdsritualet favner ikke kirkens medlemmer			

Mål

ØKE OPPSLUTNINGEN OM TROSOPPLÆRINGSREFORMEN

Resultatindikatorer: Opplæringsstilbud i timer totalt

Deltakerandel pr sogn 1) Døpssamtale 2) 4-årsbok 3) 6-åringer 4) 8-åringer 5) 11-åringer 6) Konfirmasjon 7) Etter konfirmasjon

KRITISKE SUKSESSFAKTORER	RISIKO	TILTAK	ANSVAR	FRIST
A. Kirkelige ansatte tar eierskap og samarbeider godt om trosopplæring	Kirkelige undervisere står alene om trosopplæringsarbeidet. Øvrig stab deltar ikke, viser distanse.	Styrke eierskap og samarbeid i drøftingsmøter, oppstartsmøter, innføringskurs Initiere rutiner som styrker samhandling lokalt. Årlig storstabsdag i hver enhet med «nye» menigheter. Utarbeide maler for tre samlinger. Årlig storstabsdag i hver enhet med de som tidligere har fått tildeling. Utarbeide maler for tre samlinger.	Trosoppl. rådgiver Kirkefagsjef, personalsjef, pilegrimsprest, diakonirådgiver	2014
B. Råd og utvalg viser eierskap i trosopplæringsarbeidet.	Manglende kunnskap og liten rekruttering av frivillige.	Innføringskurs og inspirasjonssamlinger. Lage samtaleopplegg for MR med et 3-5års løp som gir progresjon på ulike fokusområder i planen	Trosoppl. rådgiver	2014 for år 1 og 2
C. Tre nye prostier får etablert enheter og startet arbeidet blant ansatte og i råd	Manglende samarbeid forsinker arbeidet.	Holde drøftingsmøte, oppstartsmøte og innføringskurs. Følge prosessen ved å delta i arbeidsgrupper i enhetene.	Trosoppl. rådgiver	2014
D. Enhetene får oppfølging etter at planen er godkjent.	Manglende oppfølging etter at planen er godkjent.	Etablere rutine for årlige kontaktsamtaler i enhetene	Trosoppl. rådgiver	2014
E. Ansatte innen kirkelig undervisning får faglig oppfølging gjennom felles treffpunkt.	Manglende faglig utvikling og opplevelse av ensomhet i egen enhet.	Todagers fagsamling for alle innen kirkelig undervisning med festmarkering av at alle er med i reformen.	Trosoppl. rådgiver	Høst 2014
F. Ungdom bidrar som frivillige i trosoppl.	Ungdom får ikke ledertrening.	Ungdomsting med ledertrening.	Ungdomsrådgiver m.fl.	Vår 2014

Mål

ØKE OPPSLUTNINGEN OM KIRKEVALGET I 2015

Resultatindikatorer:

Valgdeltagelse

Kjønnsfordeling i valgte råd

	KRITISKE SUKSESSFaktorER	RISIKO	TILTAK	ANSVAR	FRIST
A.	Kirkemedlemmer er orientert om valget og aktuelle saker i kirken	Bredden i kirken er ikke orientert om kirkevalget. Lite fokus på kirkedemokratiet utenom valgårene.	Skape oppmerksomhet rundt kirkelige spørsmål ved å løfte frem saker til media. Sende artikkel til samtlige menighetsblad om kirkedemokrati og aktuelle saker i kirkevalget.	Demokratirådgiver Kirkefagsjef	Kontinuerlig Høsten 2014
B.	Kirkemedlemmer er orientert om muligheten til å delta i nom.prosess og anledning til å stille egne lister	Kirkemedlemmene er ikke orientert om hvordan de kan delta i kirkedemokratiet før selve valget	Opplyse om muligheten til å delta i nominasjonsprosessen og til å stille alternative lister. Formidle artikkel til media og samtlige menighetsblad om kirkedemokrati og aktuelle saker i kirkevalget.	Demokratirådgiver Kirkefagsjef.	Høst 2014
C.	Ansatte og tillitsvalgte kan bidra til å gjøre kirkevalget kjent	Ansatte og tillitsvalgte har liten oversikt over kirkevalget	Mårettede kurs med god informasjon om kirkevalget, og om hvordan de kan bidra til å gjøre det kjent lokalt.	Demokratirådgiver	Vinter 2015
D.	God kjønns- og aldersfordeling i valgte råd	Valgte råd er dominert av ett kjønn. Unge blir ikke nominert i kirkevalget.	Tydlig fokus på forventning om god kjønns- og aldersfordeling i det som blir formidlet i kurs og artikler. Styrke unges engasjement og deltakelse i kirkevalget.	Demokratirådgiver Ungdomsrådgiver.	2014 og 2015

Mål

MENIGHETENES DIAKONALE TILBUD NÅR FLERE MENNESKER

Resultatindikatorer:

1. Andel søkn som har diakonal beijing
2. Andel søkn som har vedtatt lokal plan for diakoni 3. Antall frivillige i diakonalt arbeid

KRITISKE SUKSESSFATORER	RISIKO	TILTAK	ANSVAR	FRIST
A. Flere diakonstillinger involverer flere frivillige	Menigheter og kommuner ser ikke mulig effekt av diakonstillinger og prioriterer dette derfor ikke.	Utarbeide plan for sikring av eksisterende diakonstillinger Gå i nær dialog med tre fellestråd og kommuner hvert år de neste tre årene.	Diakonirådgiver	2014
B. Flere lokale plan for diakoni medvirker til økt diakonal aktivitet	Menighetene ser ikke nytten av å bruke tid på å lage flere planer.	Møter med menigheter i fem fellestråd om utvikling av nye lokalt tilpassede diakoniplaner.	Diakonirådgiver	2014
C. Menighetenes diakonale tilbud oppleves som relevant og kvalitetsmessig god	Manglende faglig utvikling og motivasjon blant diakonene	Holde fire fagdager for diakonene	Diakonirådgiver	2014
D. Menighetenes diakoni er også internasjonal	Menighetene ser ikke betydningen av å hjelpe mennesker i andre land	Samarbeide med Kirkens Nødhjelp om seminar i forbindelse med årets TV-aksjon «Vann til mennesker»	Diakonirådgiver	Våren 2014
E. Menighetene iverksetter nye lokale miljøtiltak	Menighetene ser ikke betydningen av å organisere sitt miljøengasjement	Menighetene med nye diakoniplaner blir invitert til å ta med Grønn menighet i planen. Diakonene inviteres til å arbeide for at deres menigheter skal bli grønne.	Diakonirådgiver	2014
F. Menighetene bidrar til inkluderende fellesskap	Menighetene har manglende kontakflate med mennesker med annen kulturell og religiøs bakgrunn	Kirkelige ansatte inviteres til å bidra i bispedømmets arbeid med skolevandring i forbindelse med Grunnlovsjubileet.	Pilegrimsprest, kulturrådgiver, demokratorådgiver	2014

Mål

ØKE ANTALL KULTURTILTAK

*Antallet kulturprosjekt med offentlig tilskudd
Antall nye samarbeidstiltak
Antall kompetansehevende tiltak*

Resultatindikatorer:

	KRITISKE SUKSESSFaktorER	RISIKO	TILTAK	ANSVAR	FRIST
A.	Kirkens rolle som kulturformidler videreutvikles og styrkes	Virksomheten forblir underfinansiert	Gi hjelp til å søke om finansiering av kultur i kirkene fra statlig og kommunal sektor	Kulturrådgiver	Kontinuerlig
B.	Kunstnerisk bredde og samspill	Samarbeid med øvrig kulturliv uteblir	Legge til rette for nye samarbeidspartnere og -tiltak	Kulturrådgiver	Kontinuerlig
C.	Kvalitet i form og innhold	Lav kompetanse på arrangement og kunstnerisk innhold	Støtte deltakelse på kompetansehevende tiltak	Kulturrådgiver	Kontinuerlig
D.	Høy kompetanse hos bispedømmets kirkemusikere	Svak faglig utvikling hos ansatte kantorer/ kirkemusikere	Holde årlige fagdager	Kulturrådgiver Kirkemusikalsk fagråd	Mai
		Svak rekruttering av kompetente kantorer	Lærlingprosjekt i samarbeid med Tonheim folkehøgskole	Kulturrådgiver Toneheim FHS	Kontinuerlig

Mål

GEISTLIG BETJENING I ALLE SOKN

Resultatindikator:

Antall besatte årsverk i prestestillinger av mulige besatte presteårsverk

KRITISKE SUKSESSFaktorER	RISIKO	TILTAK	ANSVAR	FRIST
A. Tilstrekkelig rekruttering og lav turn-over	Svak rekruttering av nye prester, stor turn-over og mange som går av med pensjon tidlig	God oppfølging av VTP-deltakere, øke gjennomsnittslønnen, utvikle prestene som ledere, gode fridagsplaner, ABV, rettighetsvaretakelse (lønn, utlegg mm)	Persøk	Kontinuerlig
B. Balansert ressursfordeling mellom prostiene og innad i prostiet	Skjev ressursfordeling, mindre økonomisk handlefrihet	Gjennomføring av bemanningsplanen for presteskapet, god økonomistyring	Persøk	Kontinuerlig
C. Tilpassede gudstjenesteforordninger	Lite samsvar mellom forordninger og ressurser og forordninger og faktisk gjennomføring	1. Høring om gudstjenesteforordningene 2. Legge fram forslag til nye gudstjenesteforordninger	Persøk og KIFA	Utsendes høst 2014 Ny forordning 2015
D. Optimalisere soknestrukturen	Mindre funksjonell soknestruktur, skjev ressursbruk	1. Gjennomgang av soknestrukturen 2. Legge fram forslag til prosess for menigheter og fellestråd	Persøk og KIFA	2015

Mål

FUNKSJONELL, KOSTNADSEFFEKTIV OG BRUKERORIENTERT FORVALTNING

1. Brukerundersøkelse
2. Antall treff på hjemmeside
3. Elektroniske hjelpemidler

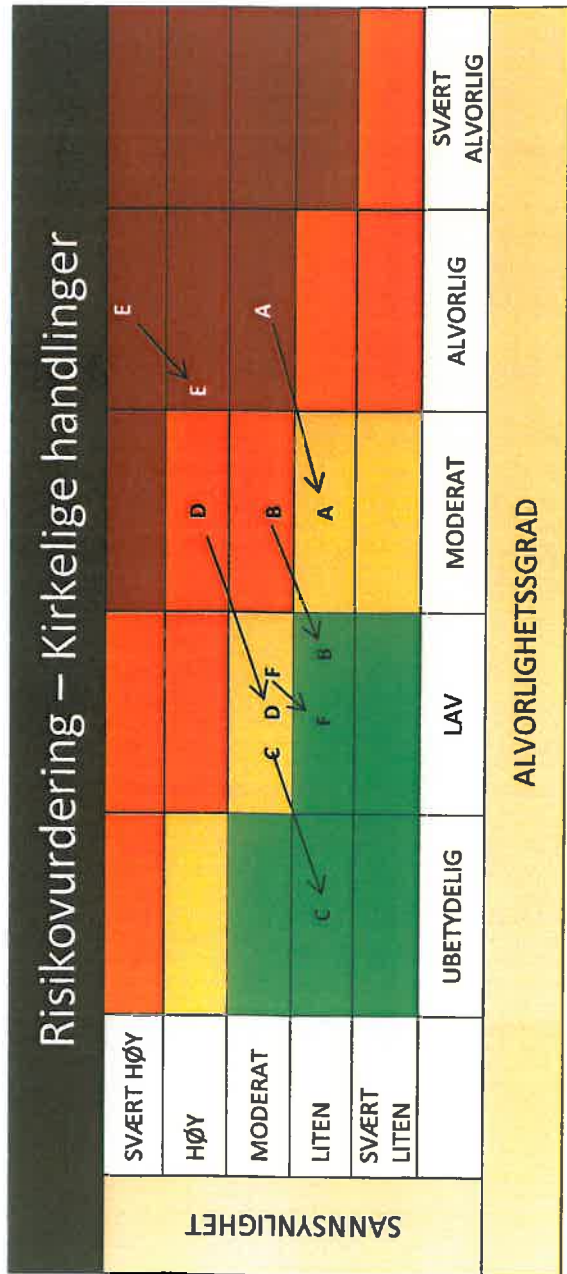
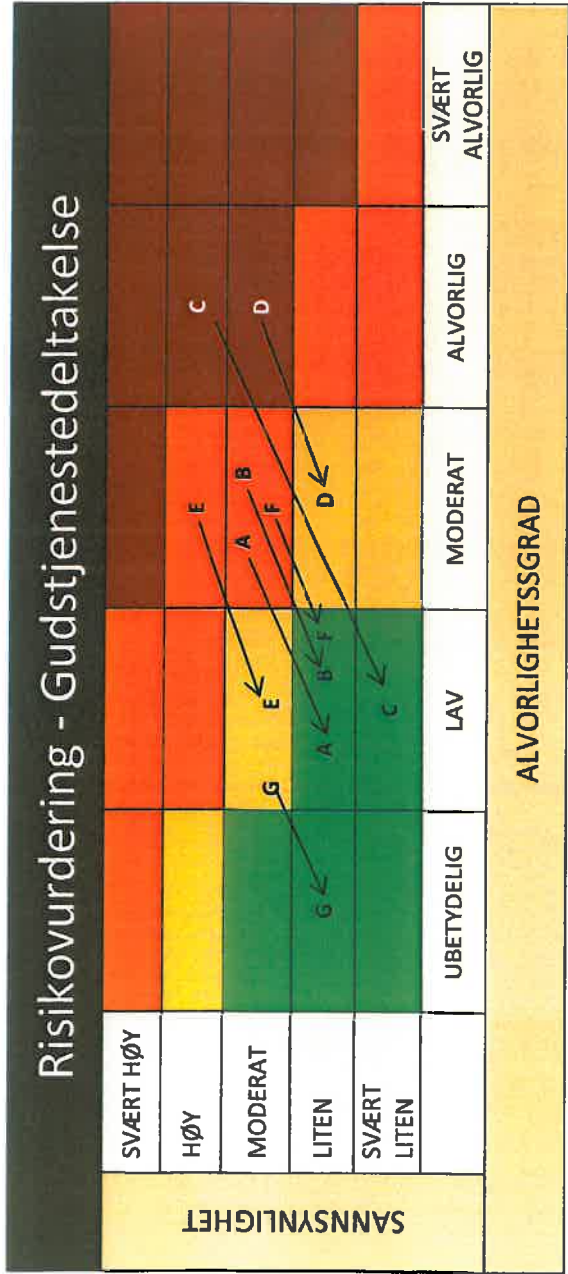
Resultatindikator:

	KRITISKE SUKSESSFAKTORER	RISIKO	TILTAK	ANSVAR	FRIST
A.	Kirkelige ansatte opplever hjemmesiden som nyttig og relevant	Kirkelige ansatte slutter å bruke hjemmesiden	Brukerundersøkelser sendes ut for å kartlegge interesse og relevans	Fellestjenester	Løpende
B.	Oppdatert og velfungerende hjemmeside	Mangel på nyheter	1. Faste fora for innhenting av informasjon 2. Rutiner for å fange opp nyheter	Fellestjenester	Løpende
C.	Proster og bispedømmeråd klarer å benytte teknologiske virkemidler som Dropbox via iPad	Manglende interesse og kompetanse	1. Opplæring og oppfølging 2. Struktur på møteportefølje	Fellestjenester	Løpende
D.	Funksjonell arkiv- og dokumenthåndtering	Staben klarer ikke overgang til ny versjon av ACOS Websak	1. Tilpasset opplæring pr avdeling 2. Individuell oppfølging	Fellestjenester	Løpende

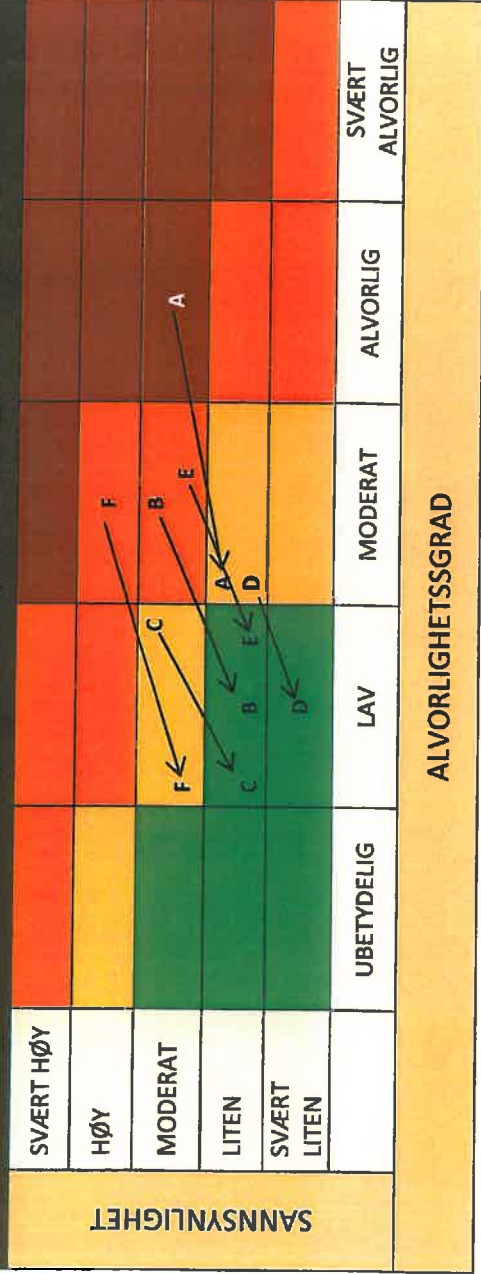
Risikovurdering – Geistlig betjening i alle sokn

SANSYNNLIGHET		UBETYDELIG	LAV	MODERAT	ALVORLIG	SVÆRT ALVORLIG
SVÆRT HØY						
HØY		C		B	A	
MODERAT			C	D		
LITEN					B	
SVÆRT LITEN						A
ALVORLIGHETSSGRAD						

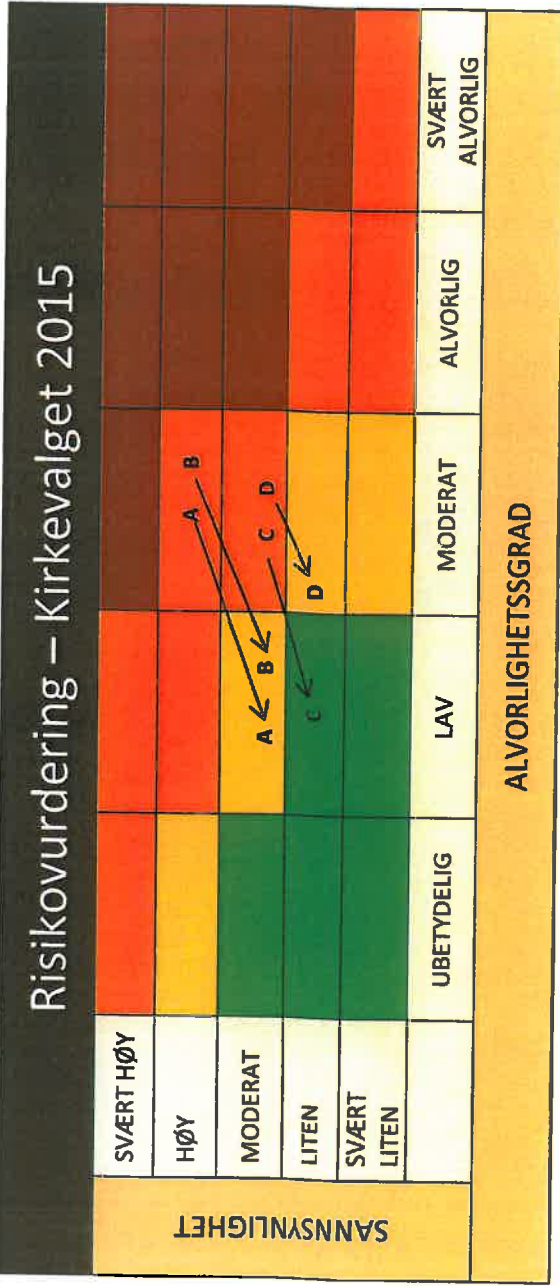
Liten risiko	Ingen tiltak nødvendig
Akseptabel risiko	Avbøtende tiltak kan vurderes
Stor risiko	Avbøtende tiltak er påkrevd
Uakseptabel risiko	Avbøtende tiltak må umiddelbart iverksettes

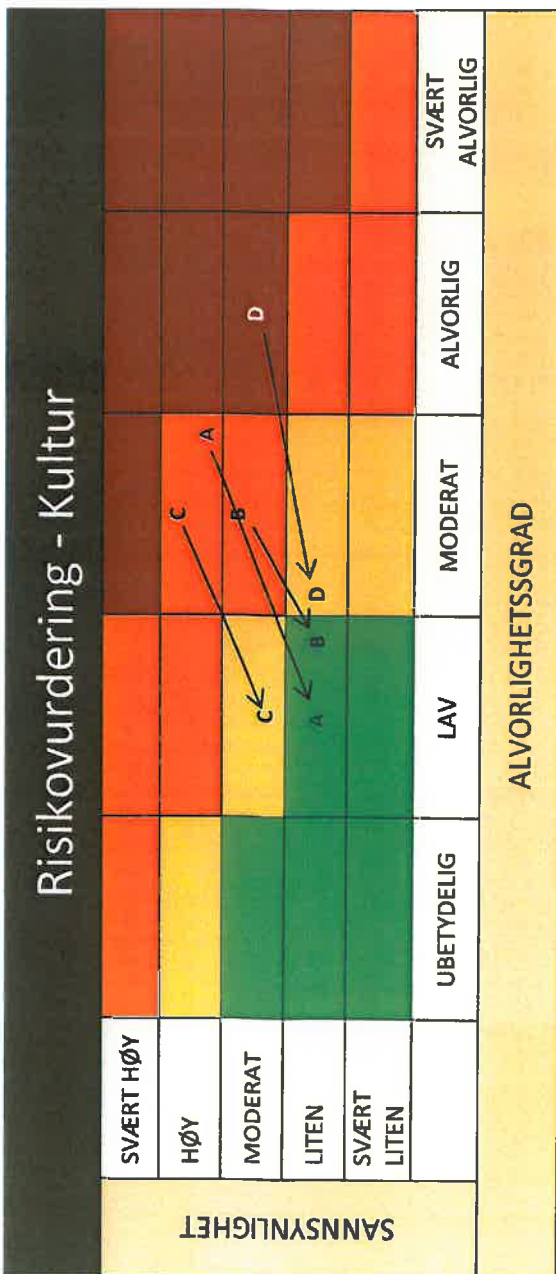
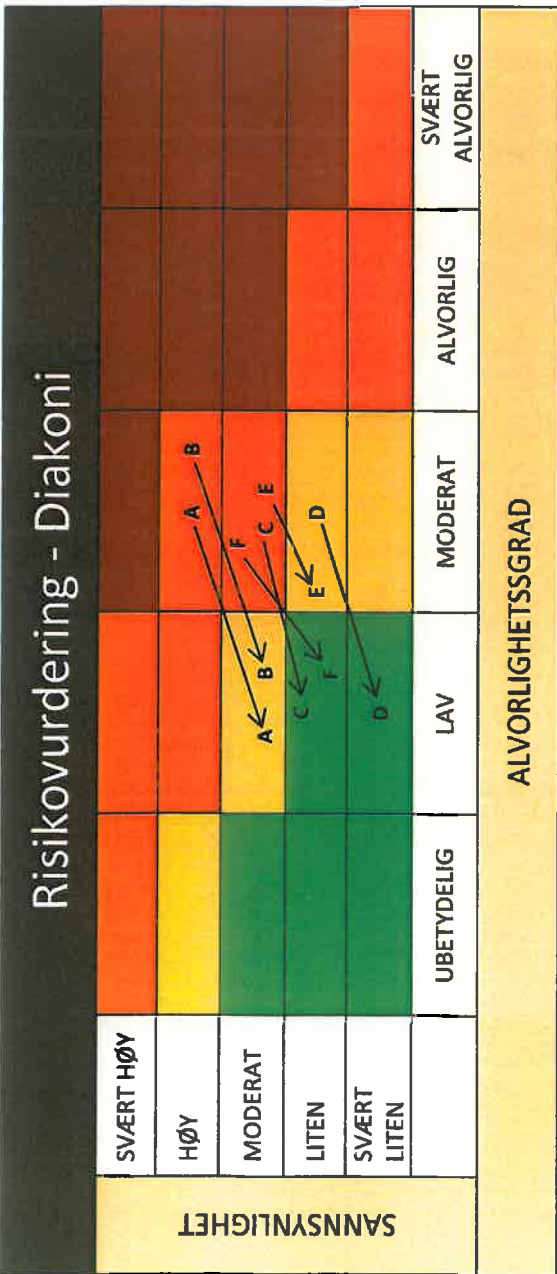

Risikovurdering - Trosopplæringsreformen

Risikovurdering – Kirkevalget 2015

Risikovurdering – Funksjonell, kostnadseffektiv og brukerorientert forvaltning

		ALVORLIGHETSGRAD				
SANNSYNLIGHET		UBETYDELIG	LAV	MODERAT	ALVORLIG	SVÆRT ALVORLIG
SVÆRT HØY						
HØY			A ←	—	A	
MODERAT			D ← B ←	C	B	
LITEN			C			D
SVÆRT LITEN						

HANDLINGSPLAN 2013-2014 FOR SMM I HAMAR BISPEDØMME (SMMH)

Handlingsplanen bygger på den overordnede Strategiplan for SMM 2011-2014, og er uttrykk for hva SMMH ønsker å gjennomføre av konkrete tiltak etter at utvalget ble formelt opprettet med virkning fra 1.jan.2013.

HOVEDMÅL 1: Flere menigheter med et tydelig, helhetlig og globalt misjonsengasjement

SMM Strategiplan 2011-2014 Delmål	Handlingsplan SMMH Regionale konkretiseringer	Hva er gjort i 2013?
1.1. Økt forståelse i menighetene om at misjon handler om sammenhengen mellom dåpen, troen og kallet til et liv i bønn og tjeneste	<ul style="list-style-type: none"> ● Utarbeide studiemateriell om misjon for prester, diakoner og kateketer/ trosopplærere basert på KM7/12 og LVF-dok. «Misjon i kontekst» ● Ta misjonsforståelse og aktuelle konkretiseringer opp på egne fagsamlinger for prester, diakoner og trosopplærere ● Tilby møter med menighetsråd og fellesråd ● Sette misjonsforståelse opp som tema på Stiftsdager for prester ● Sende brev til alle menigheter 	<ul style="list-style-type: none"> ● Materiellet ferdigstilles i 2014 ● Er tatt opp på egne fagsamlinger for prester, diakoner og trosopplærere ● MRG har besøkt 6 menighetsråd. Mer i 2014 ● «Misjonsforståelse i folkekirken» var tema ● SMMH sendte brev til alle menighetene 19.febr.
1.2. Økt forståelse i menighetene for sammenhengen mellom evangeliet i ord og handling	<ul style="list-style-type: none"> ● Stimulere til aktiv bruk av LVF-dok. «Misjon i kontekst» i tverrfaglige studiesamlinger om misjon ● Holde fram eksempler på misjonsprosjekter overfor menighetene som understreker denne sammenhengen 	<ul style="list-style-type: none"> ● Vil bli anbefalt til bruk i tverrfaglige studiesamlinger på prostiplan ● Eks. på misjons-prosjekter blir presentert i møter med menighetsråd
1.3. Økt kompetanse i menighetene på å dele kristen tro i et pluralistisk samfunn, ved å holde sammen tydelighet på eget ståsted med respekt og lydhørhet for andres tro	<ul style="list-style-type: none"> ● Stimulere til dialogfora i de største byene og til dialogmøter ved å utfordre prostene ● Ta opp tema om forholdet mellom dialog og misjon i møter med ansatte og råd ● Øke bevisstheten på «Ground rules for mission» i menighetene gjennom brev og møter 	<ul style="list-style-type: none"> ● Dialogforum etablert i Hamar. Toten og Sør-Gudbrandsdal står for tur 2014 ● Tema tatt opp, bl.a. ved presentasjon av Areopagos. Avisdebatt etter SMM-møte, og rev. av «Misjon i kontekst» ● Ikke vært tema ennå
1.4. Økt inspirasjon og forståelse for misjon i menighetens liv	<ul style="list-style-type: none"> ● Tilby muligheter for å reise ut og se misjonsarbeidet i praksis, enten ved å legge til rette for egne reiser eller å delta på fellesreiser med folk fra andre bispedømmer. Ungdom bør prioriteres 	<ul style="list-style-type: none"> ● Reiser for/med ungdom ble gjennomført for noen år siden med OVF-midler. Elverum har fått SMM-stipend til misjon i TOL-arbeid ● Drar til Thailand med ungdom vår-2014

HOVEDMÅL 2: Det globale misjonsengasjement er godt integrert i menighetenes ulike aktiviteter

SMM Strategiplan 2011-2014 Delmål	Handlingsplan SMMH Regionale konkretiseringer	Hva er gjort i 2013?
2.1. Øke antall menigheter som har forpliktende misjonsavtaler – i et aktivt og nært samarbeid med organisasjonene	<ul style="list-style-type: none"> ● Ta kontakt med og tilby møte med menigheter uten misjonsavtale ● Oppfølging av «haltende» avtaler ● Sørge for en oppgradert oversikt over eksisterende avtaler ● Sørge for gode rutiner for kommunikasjon menighet-MRG-organisasjon 	<ul style="list-style-type: none"> ● Er prioritert arbeid. 6 menighetsråd er besøkt. De ser på mulige avtaler ● Organisasjonens ansvar. MRG gjør org. klar over behov ● MRG har fortløpende oppdatert oversikt ● Forbedres ved åpenhet og direkte kontakt. Viktig med konkretiseringer i avtalen av gjensidige forpliktelser
2.2. Misjon er konkretisert i menighetenes lokale trosopplæringsplaner i samarbeid med organisasjonene	<ul style="list-style-type: none"> ● Formidle mulighetene som org's materiell gir innen trosopplæring ● Oppfordre menighetene v/ trosopplærerne til aktivt samarbeid med org. ● Drøfte med rådgiver i trosopplæring synliggjøring av misjon i trosopplærings- planer 	<ul style="list-style-type: none"> ● Formidles delvis via rådgiver i TOL, delvis direkte til TOL-arb. i menighetene. Ble tatt opp 9.april på fagdager ● Tatt opp på fagdager 9.april. Fortsatt aktuelt ● Tatt opp, men fortsatt svært aktuelt. Synliggjøring via konkretiseringer i misjonsavtaler
2.3. Misjon tydeliggjøres som et aspekt ved alt menigheten gjør	<ul style="list-style-type: none"> ● Formidle misjon både som gjennomgående aspekt og som selvstendig tjeneste/ oppgave gjennom brev og møter med ansatte og råd ● Bidra til synliggjøring av misjon i menighetenes årsplaner gjennom gode eksempler, brev og besøk ● Henvise menighetene til www.menighetogmisjon.no for praktiske redskaper 	<ul style="list-style-type: none"> ● Er formidlet på fagdager for pr./d./k. og TOL-arbeidere. Også beskrevet i brev til menighetsrådene 19.febr. ● Ikke vært tema ennå ● Har skjedd på fagdager, i brev av 19.febr. og i møter med menighetsråd
2.4. Søndagens gudstjenester synliggjør den verdensvide kirke og bidrar til å formidle et engasjement for misjon	<ul style="list-style-type: none"> ● Formidle til prestene «misjonale knagger» i den nye gudstjenesteboka ● Temaet tas inn i Stiftsdager for prestene ● Temaet tas opp i studieopplegg om misjon 	<ul style="list-style-type: none"> ● Er gjort i egen sendelse til prestene, sammen med tekstgjennomgørelser til Åpenbaringstiden ● Delvis på Stiftsdager for prester, men fortsatt aktuelt ● Må omtales i studieopplegget om misjon
2.5. Fokus på offerpraksis og givertjeneste i menighetene	<ul style="list-style-type: none"> ● Utfordre menighetene til økte offergaver til utadrettet misjonsarbeid gjennom brev og besøk 	<ul style="list-style-type: none"> ● Ikke vært fremhevet ennå

HOVEDMÅL 3: Økt samarbeid internt i SMM og mellom SMM og andre aktører i global misjon

SMM Strategiplan 2011-2014 Delmål	Handlingsplan SMMH Regionale konkretiseringer	Hva er gjort i 2013?
3.1. Godt samarbeid på regionalt nivå	<ul style="list-style-type: none">● Økt kjennskap til hverandre gjennom presentasjon av egen organisasjon på møter i utvalget	<ul style="list-style-type: none">● I løpet av året har alle medl.org. i SMMH blitt presentert for hverandre
3.2. Økt kompetanse hos SMMH-partene på menighetenes kultur og struktur og hvordan kommunisere misjon	<ul style="list-style-type: none">● Samtaler innad i SMMH om folkekirketenkningen i bispedømmet● Drøfte inngående i SMMH hvordan misjon skal kommuniseres på en god måte	<ul style="list-style-type: none">● Ikke fremtredende ennå, men er satt på kartet i 2014● Har ikke vært eksplisitt tema ennå, men MRG har informert fra sine møter med menighetsråd
3.3. Økt kompetanse om misjon og SMMH-partene hos ansatte og frivillige	<ul style="list-style-type: none">● Formidle korrekt informasjon til menighetene gjennom brev og besøk● Formidle brosjyren om SMM-partene til ansatte og råd i menighetene	<ul style="list-style-type: none">● Misjonsforståelse og info om SMM-partene har vært tema på alle fagdager og i møter med menighetsråd● Brosjyren er delt ut til alle prester, diakoner og TOL-arbeidere, samt til rådsmedl.
3.4. Økt felles refleksjon om forholdet mellom misjon, religionsdialog, menneskerettigheter og skaperverk	<ul style="list-style-type: none">● Holde en intern refleksjon i SMMH	<ul style="list-style-type: none">● Kan prioriteres mer etter første året, når en nå har fått mer kjennskap til hverandre

Sosiale medier – vær varsom plakat

Sosiale medier er blitt en viktig kommunikasjons plattform både privat og i offentlig og yrkesmessig sammenheng. Vi ber derfor våre ansatte om å følge disse retningslinjer:

Grunnleggende bestemmelser:

Yrkesmessig taushetsplikt – iflg. Offentlighetsloven, Forvaltningsloven, Tjenestemannsloven

Ytringsfriheten – Grunnloven §100

Lov om Personvern – Europeiske menneskerettkonvensjon art. 8

Ethvert menneske er ukrenkelig

Sosiale medier = offentlighet

alt som blir kommunisert via offentlige medier kan bli morgendagens avisoppslag

Vær bevisst din rolle som kirkelig ansatt selv om profilen er privat
ikke bedrive saksbehandling på nettet og utvis forsiktighet ved omtale av personer/saker som har tilknytning til yrket

Utvis god folkeskikk og varsomhet.

Vær tydelig

er du usikker på om noe kan/bør skrives – IKKE skriv det

Konsekvenser ved brudd på reglene:

Blir behandlet som brudd på taushetsplikten og kan være oppsigelsesgrunnlag.

Den Norske Kirke
Hamar bispedømme

Prostens årsrapport for 2013

Navn på prosti:

Dato:

1.1 Gudstjenesteliv

Mål: Kirkens gudstjenesteliv skal fornyes lik at det gir rom for større fleksibilitet og valgfrihet i menighetene, mer involvering fra flere deltakere og sterkere stedlig forankring

Resultatmål: Øke gudstjenestedeltakelsen
Gjennomsnittlig deltakelse pr. gudstjeneste («alle gudstjenester») ¹⁾ :
Gjennomsnittlig deltakelse pr. gudstjeneste på søn- og helligdager ¹⁾ :
Tiltak, resultat og utviklingstrekk ²⁾ :
Vurderinger av måloppnåelse ²⁾ :
Behov for endringer i strategier og tiltak ²⁾ :

¹⁾ Basert på tall for 2013 *Etatsrapportering 2013 – kap. 1590*

²⁾ Basert på tall for 2013 *Etatsrapportering 2013 – kap. 1590*, samt vedlagte *gudstjenestestatistikk for 2008-2012* (kilde: NSD's Kirke database)

Gudstjenestereformen
Gi en vurdering av gudstjenestearbeidet i prostiet med særlig henblikk på involvering og stedlig forankring:
Hvordan vurderer du menighetenes erfaringer med ny liturgi og liturgisk musikk:

Gudstjenestedeltakelse sett i lys av trosopplæringsarbeidet
Gi en vurdering av hvordan trosopplæringsarbeidet påvirker gudstjenestelivet:

Pilegrim	
Gi en vurdering av samarbeidet med pilegrimssenteret, der dette er etablert:	
Antall menigheter med organiserte pilegrimsvandringer	
Antall pilegrimsvandringer organisert av menighetene i prostiet	
Antall deltakere i pilegrimsvandringene	

1.2 Barn og unge

Mål: Trosopplæringsreformen skal videreføres, med sikte på å utvikle et systematisk og sammenhengende trosopplæringstilbud for alle døpte mellom 0 og 18 år.

Vurder hvordan det jobbes strategisk med å øke oppslutningen om trosopplæringstilbudene, med særlig vekt på lokal forankring, tverrfaglig arbeid, lokalt informasjonsarbeid og presters involvering i trosopplæringsarbeidet.

Tiltak, resultat og utviklingstrekk:

Vurderinger av måloppnåelse:

Behov for endringer i strategier og tiltak:

Dåp

Beskriv og vurder tiltak som gjøres for å invitere potensielle dåpsfamilier til dåp.³⁾

Tiltak, resultat og utviklingstrekk:

Vurderinger av måloppnåelse:

Behov for endringer i strategier og tiltak:

³⁾ Se dåpsutviklingen i vedlagte statistikk for 2008-2012, sammenlignet med prostiets tall for 2013 under pkt 3 i skjemaet Menighetsdata/-statistikk for 2013 (Utdrag av menighetenes årsstatistikk)

Konfirmasjon

Gi en vurdering av innholdet i opplegget som tilbys konfirmantene sett i lys av konfirmasjonsoppslutningen i prostiet⁴⁾

Tiltak, resultat og utviklingstrekk:

Vurderinger av måloppnåelse:

Behov for endringer i strategier og tiltak:

⁴⁾ Se tall for 2013 (Utdrag av menighetenes årsstatistikk), samt vedlagte statistikk for 2008-2012 (kilde: NSD's Kirke database. Soknevisse tall foreligger i NSD's Kirke database <http://www.nsd.uib.no/data/kirke/>)

Samarbeid kirke/skole

Gi din vurdering av samarbeidet med barnehage/skole i ditt prosti⁵⁾:

⁵⁾ Se tall for 2013 (Utdrag av menighetenes årsstatistikk), pkt 4C5, 4C6, 5A1, 5A2, 5B1 og 5B2.)

1.3 Diakoni

Mål: Menighetenes diakonale omsorgstjeneste skal styrkes, slik at den kommer til uttrykk

gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet.
Antall sokn som har diakonal betjening⁵⁾ :
Antall sokn med lokal plan⁵⁾ :
Antall frivillige involvert i diakonalt arbeid⁶⁾ :
Gi en vurdering av særlige diakonale utfordringer i ditt prosti:
Tiltak, resultat og utviklingstrekk:
Vurderinger av måloppnåelse:
Behov for endringer i strategier og tiltak:

⁵⁾ Se *Etatsrapportering 2013* – kap. 1590 og tall fra *Etatsrapportering 2012* i vedlagte samlestatistikk

⁶⁾ Tall for 2013 *Utdrag av menighetenes årsstatistikk, pkt 8.B.4*

1.4 Kultur

Mål: Kirken skal videreutvikle og styrke sin rolle som kulturformidler ved å satse på bredde, kvalitet og samspill mellom amatører og profesjonelle aktører.

Vurder hvordan kirkens rolle som kulturformidler har utviklet seg⁷⁾:
Tiltak, resultat og utviklingstrekk i arbeidet med å videreutvikle og styrke kirkens rolle som kulturformidler:
Vurderinger av måloppnåelse:
Behov for endringer i strategier og tiltak:

⁷⁾ Se tall for 2012 og 2013 (*Etatsrapportering 2013 –kap. 1590* og tall fra *Etatsrapportering 2012*) i vedlagte samlestatistikk

Kulturelt og religiøst mangfold

NOU 2013: 1 <i>Det livssynsåpne samfunn. En helhetlig tros- og livssynspolitik</i> har vært til høring i 2013.
Hvordan vurderer du effekten av diskusjonen rundt dette i prostiet ditt?
Hvordan vurderer du samarbeidet mellom kirken og andre tros- og livssynssamfunn i prostiet?

1.5 Samisk kirkeliv

Besvares kun av Sør-Østerdal prosti

Mål: Samisk kirkeliv skal utvikles i pakt med samiske tradisjoner og samisk selvforståelse, som en nødvendig og likeverdig del av Den norske kirke

Resultatmål: Styrket ivaretagelse av samisk språk og kultur i gudstjenester og trosopplæring
Antall menigheter som har innarbeidet samisk språk i lokal ordning for gudstjenesten ⁶⁾
Antall menigheter som har innarbeidet samisk språk og kultur i lokal trosopplæringsplan ⁶⁾ :
Gi din vurdering av det samiske kirkelivet i prostiet, og muligheten for å styrke dette i gudstjenester og trosopplæring

⁶⁾ Se *Etatsrapportering 2013 – kap. 1590* pkt 4, og tall fra *Etatsrapportering 2012*(vedlagte samlestatistikk)

3.1 Prestedekning og rekruttering

Mål: Alle menigheter skal være betjent av prest <ul style="list-style-type: none"> - Menighetene og kirkemedlemmene skal ha god prestedekning - Prestene skal holde gudstjenester og utføre kirkelige handlinger - Rekrutteringen til prestedetjenesten skal styrkes
--

Gi en vurdering av prestedekningen i prostiet ditt, basert på antallet kirkemedlemmer pr. prestestilling.(Når det gjelder antall kirkemedlemmer, må 2012-tall benyttes. Du finner tallene for ditt prosti i vedlagt statistikk.)
--

Gi din vurdering av hvordan tallene for gudstjenester og kirkelige handlinger i prostiet samsvarer med antallet prester. (Se tall på gudstjenester og kirkelige handlinger for 2013 i skjemaet <i>Etatsrapportering 2013 – kap. 1590</i>, pkt. 1.)

Gi din vurdering av hvordan rekrutteringen til prestedetjenesten kan styrkes:
Tiltak, resultat og utviklingstrekk:
Vurderinger av måloppnåelse:
Behov for endringer i strategier og tiltak:

3.2 Organisering og ledelse

Mål: Bispedømmerådene, biskopene og prostene skal ivareta god ledelse av prestene, sørge for at prestene har gode arbeidsvilkår og at tjenesten er tilpasset lokale forhold og utfordringer.

Resultatmål: Prestene skal ta del i etter- og videreutdanning
--

Gi din vurdering av prestenes deltakelse på etter- og videreutdanningskurs. Hvordan legges det til rette for dette i prostiet? Gi også en beskrivelse av prostivise tiltak.
Tiltak, resultat og utviklingstrekk:
Vurderinger av måloppnåelse:
Behov for endringer i strategier og tiltak:

Beredskap	
I hvor mange av kommunene i prostiet sitter prest eller diakon i kommunens kriseteam? Oppgi også totalantall kommuner i prostiet.	
I hvor mange fellesråd er det inngått beredskapsavtale mellom kirkeverge og prost?	
Hvor mange sokn har lokale beredskapsplaner?	
Hvor mange beredskapsøvelser er avholdt?	

Gi en vurdering av punktene om beredskap

Tiltak, resultat og utviklingstrekk:
Vurderinger av måloppnåelse:
Behov for endringer i strategier og tiltak:

Fridagsplaner
Hva omfatter fridagsplanene i ditt prosti? (kirkelige tjenester, fridager, feriedager, egenutvikling ...)
Hvordan blir tjenesteordningens intensjon om arbeidsutjevning fulgt opp i fridagsplanene?
Avsettes det tid til egenutvikling på individnivå i fridagsplanen?
Hvor mange % av arbeidstiden avsettes pr. ansatt?

Forutsigbar arbeids- og fritid
Gjennomsnittlig antall (avtalefestede) fridager pr. prest som ikke er tatt ut ⁸⁾:
Strategier og tiltak for at prestene skal få tatt ut alle sine fridager:

⁸⁾ Tall for 2013 hentes fra prostiets fraværsregistrering.

Sykefravær

I hvilket omfang har prostene inntrykk av at medarbeiderne er på jobb når de burde vært hjemme pga sykdom?

Gi en vurdering av ringvirkningene av sykefraværet i prostiet

Visitaser

Beskriv oppfølgingen av hovedutfordringer fra siste ordinære visitaser foretatt i prostiet av biskop Solveig Fiske (jfr visitasreglement for Den norske kirke).

Oversikt over aktuelle visitaser og hovedutfordringene som ble gitt følger vedlagt.

3.3 Likestilling

Mål: Det skal motiveres og legges til rette for at flere kvinner søker tjeneste som menighetsprester og innehar lederstillinger i kirken

Hva mener du dette krever av tiltak? (noen stikkord: rekruttere, ivareta, beholde, utvikle)

Oppsummering

Kan du gi en overordnet oppsummering/helhetsvurdering av situasjonen i prostiet, med særlig vekt på prostiets egne mål og arbeidsplaner

Bispedømmerådets sammensetning

Biskop Solveig Fiske

Leder Ingrun Jule

Nestleder Roald Braathen

Sigmund Rye Berg

Anne-Lise Brenna Ording

Reidar Åsgård

Eleanor Brenna

Toril Kristiansen

Gunnar Gjevre

Dag Landmark

Ole Kristian Bonden

Eleanor Brenna trådte ut av rådet i august 2013 da hun startet i ny stilling som diakon i Oslo. Gunnar Gjevre ble dermed medlem av rådet, og Berit Elisabeth Meiningen rykket opp som 1. vara.

Biskop Solveig Fiske

Stiftsdirektør
Siv S. Birkeland

Freddy Knutsen
Kirkefagsjef

Irmelin Bonden
Rådgiver for biskop

Bjørn Vilberg
Rådgiver diakoni

Ida Kristin Lie
Rådgiver, kirkefag

Berit Kristin Klevmoen
Rådgiver trosoppl.

Arne Bakken
Pilegrimsprest

Rune Holme
Kulturrådgiver

Halvard Bjørkås
Ungdomskonsulent

Trond Glimsdal
Personalsjef

Eli Bekken
Personlrådgiver

Jon Arne Johansen
Økonomisjef

Lise Storås Høyem
Rådgiver lønn

Liv Torhild Bråthen
Avdl.leder/biskopens sekr.

Britt Agnete Enemo
Arkivleder

Else Karin Stramrød
økonomi/arkiv

Ida Kolsrud
IKT/kontortjenester

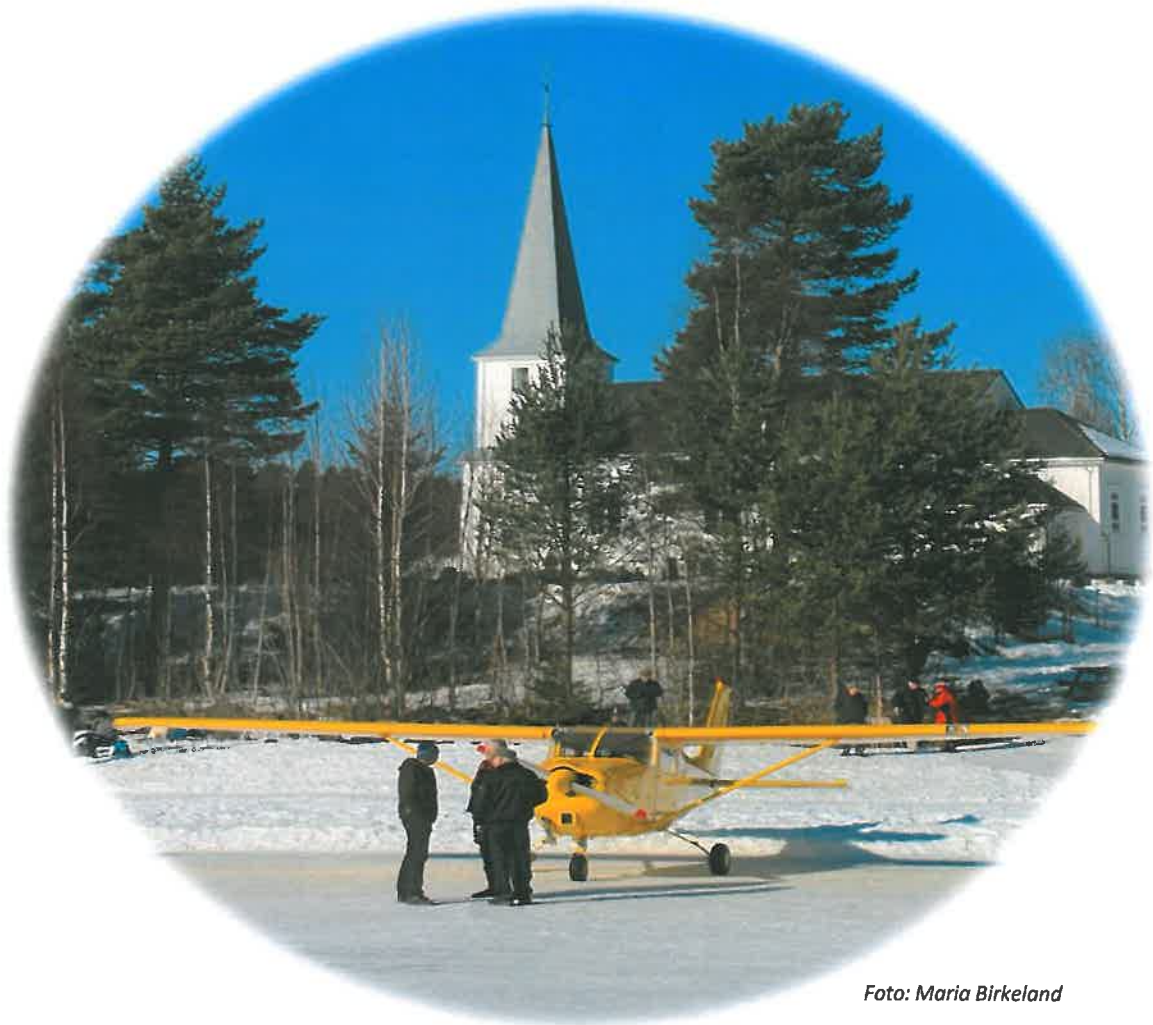

Foto: Maria Birkeland

Søndag 10. mars var det Fly-in gudstjeneste for 13. gang på Vermundsjøen. Tema for gudstjenesten var Cleared to final! Thomas Midtsund, prest og flyentusiast var initiativtaker. I drømmeværet kom det folk i fly fra hele Østlandet, Sverige og Sandefjord . Godt over 50 fly var parkert på sjøisen, og det var en stappfull Åsnes Finnskog kirke. Representanter for Mission Aviation Fellowship (MAF), som flyr håp til mennesker og mennesker dit det er håp, var også tilstede på Vermundsjøen.

